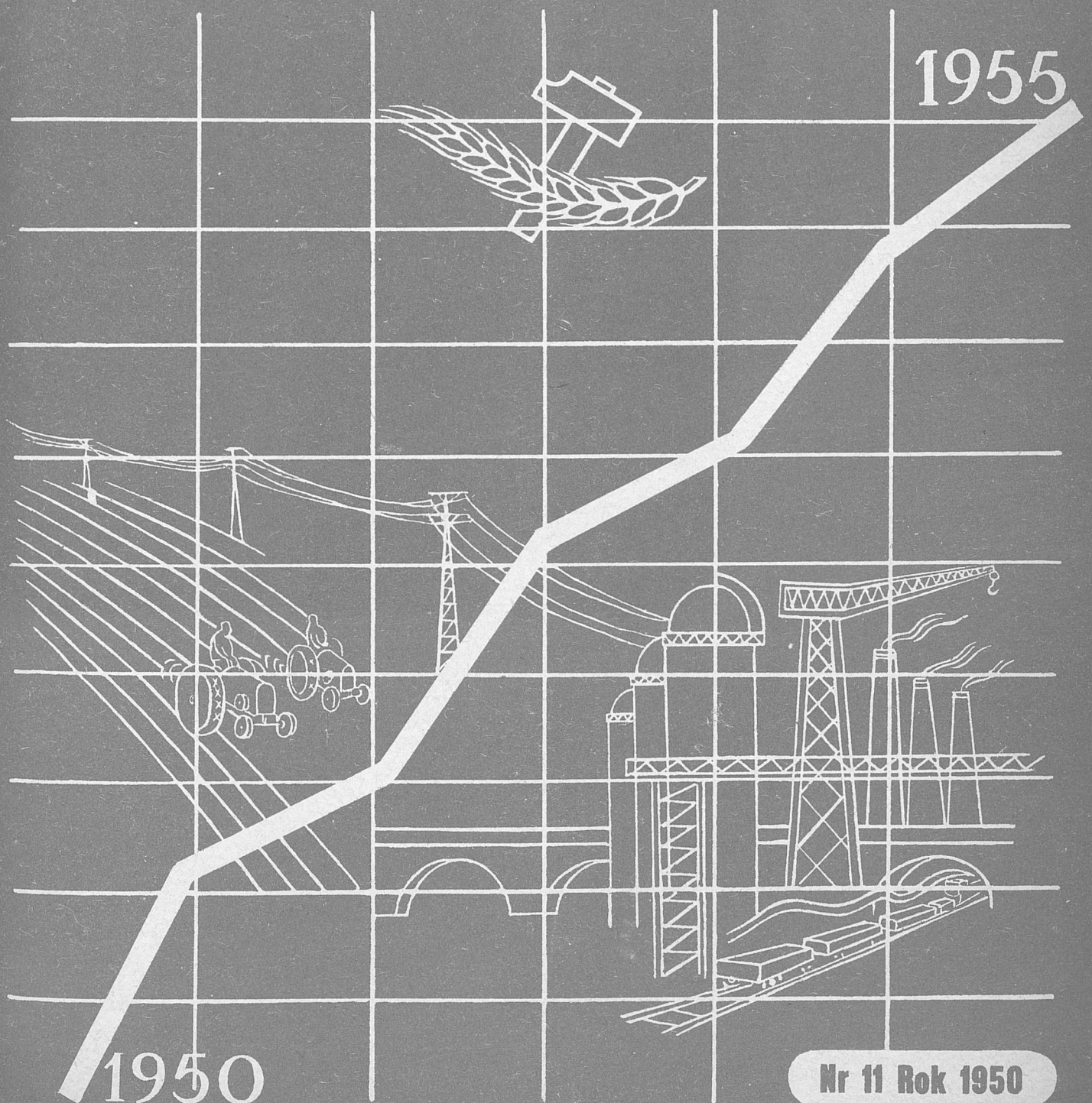

GOSPODARKA PLANOWA

GOSPODARKA PLANOWA

Nr 11

Warszawa listopad 1950 r.

Rok V

TREŚĆ NUMERU

W ROCZNICĘ WIELKIEJ REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ	568
ZWIĄZEK RADZIECKI ZWYCIĘSKO KOŃCZY 5-LATKĘ POWOJEN- NĄ — <i>P. Masłowski</i>	574
O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZO - ORGANIZACYJNEJ PAŃSTWA SOCJALISTYCZNEGO — <i>D. Czesnokow</i>	583
REFORMA SYSTEMU PIENIEŻNEGO — <i>J. Malicki</i>	592
WZOREM OSIĄGNIĘĆ RADZIECKIEGO BUDOWNICTWA — <i>Inż. M. Ma- tachowski</i>	597
MASY PRACUJĄCE POLSKI LUDOWEJ CZCZĄ ROCZNICĘ WIELKIEJ REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ — <i>Dr Cz. Kulikowski</i>	602
Z RADZIECKICH DOŚWIADCZEŃ GOSPODARCZYCH: Jak zorganizowana jest płaca za pracę w przemyśle maszynowym ZSRR — <i>S. Babajan</i>	606
Rolnictwo radzieckie w powojennej pięciolatce — <i>W. M.</i>	608
Z KRONIKI GOSPODARKI NARODOWEJ: Komunikat PKPG o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego w III kwartale 1950 r.	615
Narodowy Plan Gospodarczy w wykonaniu — <i>J. M.</i>	617
Z kroniki współzawodnictwa i racjonalizatorstwa	622
PRZEGLĄD ZAGRANICZNY: Wyniki wykonania państwowego planu rozwoju gospodarki narodowej ZSRR w III kw. 1950 r.	624
Wykonanie dwuletniego planu NRD	626
Wykonanie węgierskiego planu 5-letniego za III kw. 1950 r.	627
Wykonanie 5-letniego planu CSR pod koniec III kw. 1950 r.	628
Ustawa o reformie rolnej w Chińskiej Republice Ludowej	628
Dodatek: Przegląd Bibliograficzny Wydawnictw Gospodarczych nr 5	

W R O C Z N I C Ę WIELKIEJ REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ

Wielka Rewolucja Październikowa, która zrodziła się i umocniła pod sztandarem leninizmu będącego marksizmem epoki imperianizmu i rewolucji proletariackiej, stanowi w dziejach świata przełom wyjątkowej, bezprzykładnej doniosłości. Różni się ona zasadniczo od innych rewolucji zarówno w swej istocie jak i skutkach.

Gdy poprzednie rewolucje stanowiły zazwyczaj pomost, który wykorzystywał nowi wyzyskiwacze, aby u steru rządów zastąpić wyzyskiwaczy obalonych — Rewolucja Październikowa postawiła sobie za cel „znieślenie wszelkiego wyzysku człowieka przez człowieka, znieśnienie wszelkich grup wyzyskiwaczy, ustanowienie dyktatury proletariatu, ustanowienie władzy klasy najbardziej rewolucyjnej ze wszystkich klas uciskanych, jakie istniały dotychczas, zorganizowanie nowego, bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego”¹⁾.

Rewolucja Październikowa, przerwała światowy front imperianistyczny obalając burżuazję w jednym z największych krajów świata. Wyzwolenie narodowe jakie przyniosła ona ludom uciskanym przez carską Rosję zapoczątkowało epokę walk wyzwoleniczych w koloniach i krajach zależnych, walk prowadzonych w sojuszu wszystkich postępowych sił tych krajów przez proletariatus i pod jego kierownictwem, tworząc nowe, socjalistyczne życie na miejsce zburzonych form burżuazyjnych i feudalnych. To nowe budownictwo nowego życia, jego rozmach, jego tempo dowiodły całego świata, że nie tylko można zorganizować i rozwijać życie społeczeństwa bez burżuazji i wbrew burżuazji, ale że bez wyzyskiwaczy czynić to można znacznie lepiej i skuteczniej.

Bezprzykładne sukcesy Związku Radzieckiego na froncie rozbudowy całej gospodarki narodowej mają swe źródło w zwycięstwie Rewolucji Październikowej. Na gruncie jej zwycięstwa powstał pierwszy, leninowski plan gospodarczy państwa socjalistycznego — Plan GOELRO, na gruncie jej zwycięstwa rozwinęła się stalinowska teoria uprzemysłowienia oraz pomysłnie realizowane były stalinowskie plany pięcioletnie. W ten sposób powstała baza gospodarcza potęgi i dalszego rozwoju Związku Radzieckiego.

W roku 1921, w czwartą rocznicę Rewolucji Październikowej Włodzimierz Lenin pisał: „Im bardziej oddala się od nas ten wielki dzień, tym wyraźniejsze staje się znaczenie rewolucji proletariackiej w Rosji“. Dziś w perspektywie trzydziestu trzech lat od tej przełomowej chwili prawda zawarta w cytowanych słowach Lenina rysuje się jeszcze wyraźniej.

¹⁾ J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza”, 1949 r., str. 184.

W ciągu tych trzydziestu trzech lat władza radziecka, która przejęła po Rosji carskiej kraj zamedpany w rozwoju, a nadto wyczerpany przez pierwszą wojnę światową i zniszczony w walce proletariatu z kapitaństwiczną interwencją oraz rodzimą reakcją, zbudowała najnowocześniejszy, najprecyzyjniej działający i najszybciej rozwijający się aparat gospodarczy świata. Dzięki jedynie ścisłej linii uprzemysłowienia bazującej na rozwoju przede wszystkim środków wytwórczości, powstała w ciągu niespełna ćwierć wieku materialna podstawa zaopatrzenia Armii Radzieckiej w sprzęt wojenny w rozmiarze i jakości odpowiadającym ideowym i bojowym wartościom tej najpotężniejszej armii świata.

Zbudowana przez masy pracujące pod wodzą proletariatus gospodarcza podstawa zwycięstw kraju Rad w okresie Wielkiej Wojny Narodowej — po rozgromieniu faszystowskiego najeźdźcy przekształcona została w niezwykle krótkim czasie w podstawę powojennej odbudowy i rozbudowy podjętej przez nowy stalinowski plan pięcioletni. Plan ten, którego termin kończy się z upływem bieżącego roku realizowany jest w warunkach wciąż rosnącej aktywności mas pracujących skutkiem czego jego wykonaniu towarzyszą z roku na rok wzmagające się sukcesy.

Polityka ZSRR znajduje coraz powszechniejszy oddźwięk i sympatię w sercach wszystkich postępowych ludzi świata, stanowiąc w ich oczach symbol niedawnego zwycięstwa nad faszyzmem i symbol walki o pokój. Rozwoj potęgi Związku Radzieckiego będącego oparciem postępu i pokoju jest też witany z radością przez szerokie masy pracujące na całym świecie.

Marszałek Bułganin w swym przemówieniu z okazji XXXIII rocznicy Wielkiego Października wskazał, że najważniejszym osiągnięciem, które towarzyszy tegorocznej rocznicy Rewolucji Październikowej jest wzrost politycznej i ekonomicznej potęgi pierwszego kraju socjalizmu.

W ciągu lat powojennych wzrósł jeszcze bardziej, nie tylko wśród ludzi radzieckich, lecz i wśród mas pracujących innych krajów, autorytet władzy radzieckiej — najbardziej demokratycznej władzy na świecie, cieszącej się pełnym zaufaniem i miłością swego narodu. Ustrój radziecki zapewnia aktywny udział najszerzych mas ludowych w życiu państwowym i społecznym oraz stanowi najlepszą formę rozwoju sił twórczych. Przewodnią i kierującą siłą państwa radzieckiego jest partia komunistyczna, której politykę obywatele radzieccy uważają za swą własną politykę, widząc w niej uosobienie swoich interesów. Nie ma na świecie ani jednego rządu burżuazyjnego, którego wewnętrzna sytu-

acja polityczna byłaby tak trwała i niewzruszona, jak trwała i niewzruszona jest sytuacja rządu radzieckiego.

Sukcesy osiągnięte przez Związek Radziecki w latach rozwoju pokojowego wzmocniły jeszcze bardziej w narodzie poczucie radzieckiego patriotyzmu, którego siła — jak poucza Józef Stalin — polega na tym, że jego podstawą nie są przesady rasowe lub nacjonalistyczne, lecz głębokie oddanie i wierność narodu wobec swej ojczyzny, braterska współpraca mas pracujących wszystkich narodów kraju rad.

W walce o realizację wielkich celów budownictwa komunistycznego wzmocnia się nieustannie jedność moralno-polityczna społeczeństwa radzieckiego, zespolonego ściślej wokół partii i władzy radzieckiej. Świadczą o tym dobitne wyniki wyborów do Rady Najwyższej ZSRR i do Rad Najwyższych Republik Związkowych, które odbyły się w okresie powojennym i przyniosły wspaniałe zwycięstwo stalinowskiemu blokowi komunistów i bezpartyjnych.

Podstawę gospodarczej i kulturalnej działalności Związku Radzieckiego w powojennym pięcioletniu stanowi czwarty z kolei stalinowski plan pięcioletni. Wykonanie tego planu pozwoliło prędzej niż przewidywano usunąć skutki zniszczeń wojennych w gospodarce narodowej oraz przekroczyć zaplanowane rozmiary produkcji.

Plan pięcioletni ustalał, że produkcja całego przemysłu Związku Radzieckiego w r. 1950 winna w porównaniu z przedwojennym r. 1940 wzrosnąć o 48%. W rzeczywistości przemysł radziecki nie tylko osiągnął ten poziom produkcji, lecz znacznie go przewyższył. Jak wiadomo, już w IV kwartale 1949 r. globalna przeciętna produkcja miesięczna przewyższyła poziom 1940 r. o 53%. W roku bieżącym rozmiary produkcji przemysłowej wzrosły jeszcze bardziej. Przedwojenny poziom globalnej produkcji przemysłowej został w ciągu 10 miesięcy 1950 r. przekroczony o 70%.

Szybkie tempo wzrostu produkcji przemysłowej i rozwoju wszystkich gałęzi gospodarki narodowej zabezpieczone jest dzięki wielkiemu budownictwu inwestycyjnemu. W ciągu minionego okresu pięcioletniej powojennej odbudowano i zbudowano od nowa około 6 tysięcy przedsiębiorstw przemysłowych, nie licząc przedsiębiorstw drobnych.

Wspaniale rozwija się radziecki przemysł środków wytwórczości z hutnictwem na czele. Zgodnie z planem pięcioletnim w r. 1950 należało wyprodukować o 35% więcej żelaza i stali, aniżeli w r. 1940. W ciągu 10 miesięcy roku bieżącego produkcja żelaza i stali przekroczyła poziom przedwojenny o 44%, w tej liczbie surowka o 28%, stal o 48%, a produkcja wyrobów walcowanych o 58%. Oceniając te wyniki, trzeba wziąć pod uwagę, że przemysł hutniczy południa został w czasie wojny zupełnie zdewastowany. Obecnie jest on całkowicie odbudowany na nowej bazie technicznej i daje więcej metalu, aniżeli przed wojną. W dalszym ciągu roz-

wijało się hutnictwo żelaza we wschodnich okręgach kraju. Poziom produkcji wyrobów walcowanych jest w tych okręgach 2,5 raza wyższy od przedwojennego.

Wielkie sukcesy odniósł radziecki przemysł węglowy, który wysunął się na drugie miejsce w świecie co do rozmiarów produkcji. Zgodnie z planem pięcioletnim wydobycie węgla w r. 1950 miało wzrosnąć w porównaniu z r. 1940 o 51%. W ciągu 10 miesięcy roku bieżącego wydobycie węgla przewyższyło poziom przedwojenny o 57%.

W okresie powojennej pięcioletki odbudowano przemysł węglowy Zagłębia Donieckiego. Kopalnie Zagłębia Donieckiego dają obecnie więcej węgla, aniżeli przed wojną i więcej aniżeli przewidywał plan pięcioletni. Zagłębie Donieckie jest znowu największym i najbardziej zmechanizowanym zagłębiem węglowym kraju. Zagłębie Moskiewskie, również całkowicie zniszczone, daje obecnie trzy razy więcej węgla, aniżeli w r. 1940. Obok wspomnianych okręgów rozwijał się w dalszym ciągu przemysł węglowy na Uralu, w Zagłębiu Kuźnieckim, w Zagłębiu Karagandyjskim i w innych wschodnich okręgach kraju. Na wschodzie wydobywa się obecnie przeszło 2 razy więcej węgla, aniżeli przed wojną. Ponadto rozbudowywany jest na północy okręg węglowy w rejonie Peczory i podejmuje się pracę w szeregu innych nowych okręgów.

W zakresie przemysłu naftowego plan pięcioletni przewidywał zwiększenie wydobycia ropy naftowej w r. 1950, w porównaniu z wydobyciem przedwojennym o 14%, zaś w ciągu 10 miesięcy roku bieżącego wydobycie ropy naftowej przewyższyło poziom przedwojenny o 21%. Odbudowano i zaopatrzone w nowe urządzenia techniczne zniszczone podczas wojny przemysł naftowy w okręgu Majkopu i Groznego oraz w okręgu Ukrainy Zachodniej. Podejmuje się też eksploatację nowych złóż w Baszkirii, w republikach: Turkmeńskiej, Uzbekkiej, Kazachskiej, Tatarskiej i na Sachalinie.

Na realizowanym obecnie etapie stopniowego przechodzenia od socjalizmu do komunizmu coraz potężniej rośnie baza energetyczna Związku Radzieckiego. Produkcja energii elektrycznej w ostatnim roku pięcioletniej miała się zwiększyć w porównaniu z okresem przedwojennym o 70%. W rzeczywistości jednak produkcja ta wzrosła o 87%.

Rozwój przemysłu maszynowego nacechowany jest tradycyjnym bolszewickim, szczególnie szybkim tempem. Plan pięcioletni przewidywał wzrost gotowej produkcji urządzeń technicznych w 1950 r. o 100% w porównaniu z okresem przedwojennym. W ciągu 10 miesięcy roku bieżącego produkcja maszyn przekroczyła poziom przedwojenny 2,2 raza. Jednocześnie produkcja urządzeń hutniczych wzrosła pięciokrotnie, turbin parowych 2,5 raza, wielkich silników elektrycznych — pięciokrotnie, urządzeń dla przemysłu naftowego — ponad trzykrotnie, kopaczek mechanicznych — trzynastokrotnie. Wnosić stąd można, że dalsze tempo

mechanizacji w gospodarce narodowej ZSRR przybierze jeszcze bardziej na sile.

W latach planu pięcioletniego wzrosło znacznie wykorzystanie urządzeń technicznych w przemyśle. Tak np. wielkie piece wykorzystywane są o 25% lepiej, niż w okresie przedwojennym, a piece Martenowskie o 32%. Szybkość wiercenia eksploatacyjnego szybów naftowych wzrosła w porównaniu z okresem przedwojennym o 43%.

Pomyślne zastosowanie nowej techniki umożliwiło przeprowadzenie na wielką skalę dalszej technicznej renowacji gospodarki narodowej i podniesienie poziomu mechanizacji robót ciężkich i pracochłonnych.

W kolejnictwie radzieckim plan pięcioletni przewidywał na r. 1950 zwiększenie przewozów towarowych o 28% w porównaniu z poziomem przedwojennym. W ciągu 10 miesięcy roku bieżącego przewozy towarowe przekroczyły poziom przedwojenny o przeszło 40%. Znacznie wzrósł i uległ renowacji tabor lokomotyw i wagonów, utworzona została w kraju baza budowy lokomotyw elektrycznych i dieslowskich.

Podobnie jak przemysł, tak też i komunikacja pomyślnie realizuje swe zadania, w szczególności na odcinku transportu kolejowego, który według planu winien zwiększyć rozmiar obrotów towarowych o 28% (ponad poziom przedwojenny wg danych za dziesięć miesięcy br.), w rzeczywistości zaś poziom ten przekroczył o 40%.

Radziecka produkcja rolna, która nie tylko pod względem uprawy zbóż zajmuje pierwsze miejsce w świecie, ale także przoduje pod względem technicznym i agrotechnicznym, również przekroczyła w swym powojennym rozwoju wyniki osiągnięte do r. 1940. W bieżącym roku zbiory globalne upraw zbożowych wyniosą 7 mld. 600 mln. pudów i przekroczą poziom przedwojenny o z górą 300 mln. pudów. Zbiory globalne pszenicy przekraczają przy tym plony z 1940 r. o 340 mln. pudów, podobnie zbiory bawełny są większe o 40%, buraka cukrowego zaś o ca 25 mln. q.

Pomyślnie wykonywany jest plan zalesienia ochronnego oraz nowy system nawadniania przy pomocy tymczasowych kanałów zamiast kanałów stałych.

Szczególne wysiłki partii i rządu zmierzały w tym roku do rozwiązania centralnego obecnie zagadnienia rolnictwa — jak największego rozwoju hodowli. Pogłowie bydła rogatego w kółchozach jest obecnie większe o 38% niż przed wojną, owiec i kóz — o 65%, trzody chlewnej — o 55%, znacznie zwiększono udział bydła rasyowego w całości pogłowia. Zwiększenie produkcji upraw zbożowych i technicznych oraz wzrost produkcji hodowlanej stwarzają trwałą bazę surowcową dla dalszego rozwoju przemysłu lekkiego i spożywczego. Gospodarka rolna zaopatrywana jest obficie w różnorodne maszyny. Rolnictwo radzieckie otrzymało w roku bieżącym traktorów (w przeliczeniu na jednostki o mocy 15 koni mechanicznych) czterokrotnie więcej, niż w r. 1940; kombajnów — 3,8 raza ty-

le, pługów traktorowych — cztery razy tyle, siewników traktorowych — prawie sześć razy tyle, kultywatorów traktorowych — przeszło trzy razy tyle.

Również przemysł chemiczny dostarcza gospodarce rolnej coraz więcej nawozów sztucznych. W bieżącym roku gospodarka rolna otrzymuje nawozów fosforowych, potasowych i azotowych prawie dwakroć tyle, co w 1940 r.

Wyrazem rozwoju gospodarki narodowej ZSRR jest równomierny i szybki wzrost dochodu narodowego, a wraz z tym wzrost stopy życiowej mas ludowych. Zgodnie z planem pięcioletnim cały dochód narodowy w 1950 r. winien przekroczyć poziom przedwojenny o 33%. Już w 1949 r. dochód narodowy Związku Radzieckiego prawie że osiągnął ten poziom, a w 1950 r. przewyższy poziom przedwojenny (w cenach porównywalnych) o przeszło 60%, tj. znacznie więcej niż przewidywał plan 5-letni.

Jak wiadomo, w marcu r. 1950, rząd radziecki zrealizował reformę pieniężną i dokonał trzeciej z kolei obniżki detalicznych cen towarów masowego spożycia. Doprowadziło to do jeszcze większego wzmocnienia radzieckiego rubla, do podwyższenia jego siły nabywczej. Dochody robotników i pracowników umysłowych, w przeliczeniu na pracującą jednostkę zwiększyły się już w 1949 r. — w cenach porównywalnych — o 24% w porównaniu z poziomem przedwojennym. Dochody chłopów odpowiednio zwiększyły się więcej niż o 30%. W bieżącym roku odbywa się dalszy wzrost realnej płacy zarobkowej robotników i pracowników umysłowych oraz zwiększają się dochody chłopów. Liczba robotników i pracowników umysłowych zatrudnionych w gospodarce narodowej nieustannie wzrasta i obecnie przewyższa liczbę przedwojenną o 22%.

Partia i rząd radziecki poświęcają wiele uwagi i starań sprawie warunków mieszkaniowych mas pracujących. W ciągu 4 lat i 10 miesięcy powojennej pięcioletki w miastach odbudowano i zbudowano mieszkania o łącznej powierzchni około 90 mln. m². W tym samym czasie w miejscowościach wiejskich odbudowano i zbudowano przeszło 2,5 mln. domów mieszkalnych. Cyfry te świadczą o znacznym zasięgu budownictwa mieszkaniowego w kraju.

Rząd wydaje duże sumy na akcję społeczno-kulturalną. W latach powojennych odbudowano i zbudowano tysiące nowych szkół, bibliotek, instytucji dziecięcych oraz wiele szpitali, sanatoriów, domów wypoczynkowych, klubów, teatrów i kin.

W szkołach podstawowych, 7-letnich i średnich, w szkołach technicznych oraz w innych średnich zakładach naukowych uczy się 37 mln. osób. Wyższe uczelnie kształcą 1.230 tys. studentów. Cyfra ta jest o 400 tys. wyższa od przedwojennej.

Rozwija się pomyślnie literatura i sztuka radziecka, wzrasta sieć zakładów naukowo-badawczych.

Obok wykrycia tajemnicy energii atomowej uczeni radzieccy dzięki ich wynalazkom i pracom naukowym przyczynili się do postępu tech-

nicznego w gospodarce radzieckiej, do wykonania i przekroczenia planów gospodarki narodowej.

Szczytowym wyrazem rozwoju gospodarczego ZSRR na obecnym etapie jest wielkie budownictwo stalinowskie epoki przechodzenia od socjalizmu do komunizmu. Budowa kujbyszewskiej i stalingradzkiej elektrowni wodnej na Woldze, budowa głównego Kanału Turkmeneńskiego Amu-Daria — Krasnowodsk, kachowskiej elektrowni wodnej na Dnieprze oraz kanałów Południowo-Ukraińskiego i Północno-Krymskiego potężnie pchną naprzód dalszy rozwój gospodarczy i kulturalny państwa radzieckiego. Budowle te ze względu na swą skalę, techniczną koncepcję i terminy realizacji są prawdziwymi budowlami komunistycznymi. Cztery nowobudowane elektrownie wodne dadzą rocznie 22 mld. kilowatogodzin energii elektrycznej, czyli przeszło 11 razy więcej niż dawały w r. 1913 wszystkie elektrownie Rosji carskiej.

Dzisiaj, gdy imperialiści zarówno powodowani żądzą rozpostarcia swej władzy na cały świat, jak też ogarnięci strachem przed narastającym kryzysem gospodarczym coraz cyniczniej przechodzą od „zimnej wojny“ i przygotowania agresji do bezpośrednich aktów agresji — szczególnie wyraziste staje się znaczenie Rewolucji Październikowej jako siły po raz pierwszy w historii realnie przeciwstawiającej się wojnom imperialistycznym.

Jak wskazywał Lenin, Rewolucja Październikowa zapoczątkowała nową epokę dziejów świata w kwestii wojen imperialistycznych, w kwestii polityki kapitału finansowego, która rodzi nowe wojny imperialistyczne. Po raz pierwszy bowiem w historii hasło skierowane przeciw wojnom imperialistycznym przekształciło się „z niewyraźnego, i bezsilnego oczekiwania w wyraźny, sprecyzowany program polityczny, w czynną walkę milionów uciskanych ludzi pod kierownictwem proletariatu; przystoczyło się w pierwsze zwycięstwo proletariatu, w pierwsze zwycięstwo sprawy zniesienia wojen, zwycięstwo sprawy sojuszu robotników wszystkich krajów nad sojuszem burżuazji różnych narodów, tej burżuazji, która i godzi się i walczy między sobą kosztem niewolników kapitału, kosztem robotników najemnych, kosztem chłopów, kosztem mas pracujących“²⁾. Zwycięstwo to nie było jeszcze ostateczne, ale zwycięstwo to stworzyło podstawę zwycięstw dalszych. Jak stwierdził Lenin: „Istotne jest, że lody zostały złamane, że droga jest otwarta, kierunek wskazany“³⁾. Szybki i wspaniały rozwój potęgi ZSRR jaki nieustannie trwał w ciągu lat następnych stanowił też kontynuację tej drogi, tego kierunku, który prowadzi ku zabezpieczeniu ludzkości przed klęską wojen imperialistycznych.

Szczególnie w latach, jakie nastąpiły po wojnie coraz potężniej rozwija się rola Związku Radzieckiego, jako ostoi światowego pokoju.

Pokojowa polityka kraju rad niezmiennie — od konferencji w Poczdamie, aż po chwilę ostatnią — skierowana ku wzmocnieniu autorytetu ONZ, ku pokojowej współpracy narodów, rozbrowieniu i zaprzestaniu przygotowań wojennych znajduje poparcie nie tylko całej ludności 800-milionowego bloku pokoju, lecz także setek milionów ludzi miłujących pokój i postęp, a znajdujących się pod panowaniem kapitalizmu. Spokój i konsekwentna pokojowość polityki radzieckiej w zestawieniu z histerią wojenną i jawną cyniczną agresją imperializmu amerykańskiego otwiera oczy coraz liczniejszym masom ludzkim, czyni coraz wyraźniejszym wybór słusznej sprawy i strony tę sprawę reprezentującej.

Jest rzeczą zrozumiałą, że zbudowanie podstaw socjalizmu w warunkach istnienia pierwszego państwa socjalistycznego ZSRR oraz państw bloku pokoju może się w krajach demokracji ludowej odbywać tylko w oparciu o współpracę ze Związkiem Radzieckim i z pozostałymi państwami tego bloku.

Tylko taka współpraca w ogóle, a w szczególności współpraca gospodarcza nosi cechy planowej pewności i trwałości, wolnej od kryzysowych wahań kapitalizmu i dyskryminacji, czyli nierównego traktowania partnerów, tylko ona zapewnia poszanowanie suwerenności i równości stron biorących w niej udział i wreszcie tylko ona umożliwi wymianę doświadczeń i wzajemną pomoc, w przeciwieństwie do imperialistycznej zachłanności właściwej kapitalizmowi.

Od pierwszych chwil po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Związek Radziecki świadczył nam braterską pomoc w trudnościach okresu odbudowy. Już 20 października 1944 r. zawarto w Lublinie porozumienie o dostawach towarów i o warunkach rozrachunków między Rządem ZSRR i Polskim Komitetem Wyzwolenia Narodowego. Umowa ta była wyrazem pomocy Związku Radzieckiego dla Polski w jej najcięższych czasach po wyzwoleniu.

W okresie Planu Odbudowy Gospodarczej pomoc Związku Radzieckiego była jednym z podstawowych elementów jego pomyślnej realizacji. Rozwój stosunków gospodarczych między ZSRR a Polską w tym okresie umożliwił wykonanie planu trzyletniego mimo dyskryminacji handlowej stosowanej wobec Polski przez kraje kapitalistyczne.

Na pierwszym etapie rozwoju stosunków gospodarczych między ZSRR a Polską dostawy towarowe ze Związku Radzieckiego umożliwiły przede wszystkim rozwiązanie doraźnych trudności aprowizacyjnych. Dostawy te wynikały z umowy z dnia 20 października 1944 r.

Następna umowa handlowa zawarta w dniu 7 lipca 1945 r. zapewniła przede wszystkim dostawy surowców, półfabrykatów i materiałów pomocniczych, niezbędnych dla uruchomienia naszego przemysłu oraz zapoczątkowała drugi etap rozwoju stosunków gospodarczych między ZSRR a Polską.

Trzeci etap stosunków gospodarczych między ZSRR a Polską cechowało wzmoczenie do-

²⁾ Lenin — Dzieła wybrane, t. II. Moskwa 1948, str. 887

³⁾ tamże, str. 887.

staw urządzeń i maszyn przemysłowych. Etap ten zapoczątkowała umowa zawarta w dniu 26 stycznia 1948 r. o dostawach do Polski urządzeń przemysłowych na warunkach kredytowych. Przewidywała ona — między innymi — dostarczenie wyposażenia dla budującej się już dziś w szybkim tempie Nowej Huty, urządzeń energetycznych, maszyn dla przemysłu metalowego i włókienniczego, urządzeń dla budownictwa itd.

Trzy lata realizacji tej umowy wykazały, że szybki rozwój stosunków gospodarczych między Związkiem Radzieckim a Polską wymaga znacznego powiększenia obrotów handlowych. Dlatego też, kierując się dążeniem do pogłębienia wzajemnych stosunków — ZSRR i Polska w dn. 29 czerwca 1950 r. podpisały w Moskwie protokół o zwiększeniu rozmiarów obrotu towarowego w latach 1951 i 1952. porozumienie co do wzajemnych dostaw towarowych na okres lat od 1953 do 1958 oraz porozumienie w sprawie dostaw kredytowych sprzętu przemysłowego dla Polski w latach 1951-1958. Podobnie jak dotychczasowe dostawy z ZSRR umożliwiły szybką odbudowę gospodarczą kraju oraz przedterminowe wykonanie planu trzyletniego, tak dostawy, które otrzymamy w wyniku realizacji ostatnio zawartych umów, stanowiąc będą decydujący czynnik wykonania zadań Planu 6-letniego.

Tak więc dzięki pomocy uzyskanej w ramach współpracy gospodarczej z ZSRR dokonaliśmy nie tylko szybkiej odbudowy kraju, ale zdobyliśmy jednocześnie podstawę do dalszego szybkiego rozwoju naszej gospodarki narodowej.

Budownictwo Socializmu w Związku Radzieckim stało się dla państw demokracji ludowej, a więc i dla Polski, źródłem wzorów zahartowanych w ogniu rewolucyjnej praktyki. Rozwiązania problemów, jakich wymagało urzeczywistnienie — po raz pierwszy w praktyce — wskazań nauki marksizmu-leninizmu w zakresie gospodarki państwa socjalistycznego obfitowało w trudności i wymagało wysiłków nieodłącznych przy pracy pionierskiej. Korzystanie z tych wzorów w warunkach pogłębiającej się przyjaźni i współpracy ze Związkiem Radzieckim posiada niezwykle doniosłe znaczenie dla naszej gospodarki, skraca bowiem naszą drogę do socjalizmu i pozwala unikać błędów.

Pomoc, jaka nam Związek Radziecki świadczy, to nie tylko korzyści z wymian towarowej na warunkach, których nie mogliśmy uzyskać w stosunkach z państwami kapitalistycznymi bez narażenia naszej suwerenności, to następnie nie tylko możliwość uzyskania urządzeń inwestycyjnych, których odmawia nam kapitalistyczny zachód. Ponad to wszystko, dzięki Związkowi Radzieckiemu i na przykładach jego osiągnięć uczymy się budować, rozwijać oraz doskonalić gospodarkę Polski w drodze do socjalizmu.

Masy pracujące Polski Ludowej budują według radzieckich planów, z dostarczonych przez ZSRR urządzeń i przy pomocy specjalistów ra-

dzieckich Nową Hutę i dziesiątki innych wielkich zakładów przemysłowych w ramach Planu Sześcioletniego. Prócz ogromnego skoku w rozwoju gospodarczym kraju, dzięki tym inwestycjom, zyskujemy nadto wiedzę i doświadczenie techniczne, które pozwoli nam na równoczesne odrobienie zaniedbań w zakresie przygotowania kadr specjalistów. Jest to znamienne wyłącznie dla współpracy naszej ze Związkiem Radzieckim, że nie tai on przed nami, (jak to jest w zwyczaju wśród państw kapitalistycznych) swych osiągnięć rozwojowych. Pod koniec Planu 6-letniego rozpoczniemy budowę drugiej wielkiej huty. Budować ją będziemy na podstawie planów opracowanych przez polskich inżynierów, przy czym będzie ona zaoparta w urzędzenia w zasadzie wytworzone w kraju. Jest jasne, że nie do pomyslenia byłoby, aby jakiegokolwiek państwo kapitalistyczne zgodziło się na dostawy wielkiej kompletnej inwestycji przemysłowej i przy tym, aby nie tylko zrezygnowało z zysków jakie dawać będzie produkcja po uruchomieniu zakładu, ale by nadto ujawniło tajemnice budowy i ruchu tak dalece, że drugi podobny zakład kraj inwestujący mógłby zbudować o własnych siłach.

Jak już wspomniano poprzednio, pomoc Związku Radzieckiego dla Polski budującej podstawy socjalizmu sięga o wiele dalej poza sferę korzyści — korzyści niezmiernie zresztą dla nas doniosłych — jakie czerniemy z opartej na zasadzie równości stron wymiany towarowej z pierwszym państwem socjalistycznym.

Jak wiadomo, Plan 6-letni stawia zadania ambitne. Okres sześciolecia wymaga intensywnego marszu naprzód, marszu w tempie nieznanym w historii polskiej gospodarki. Dwu i półkrotny wzrost średnich rocznych nakładów inwestycyjnych, ponad dwu i półkrotny wzrost produkcji przemysłu, z górną stu procentowy wzrost dochodu narodowego w okresie 6 lat — są to zadania, którym nie mogliśmy poddać, gdyżbyśmy wzorów ich rozwiązania nie czerpali z doświadczeń budownictwa socjalizmu w Związku Radzieckim.

U podstawy wymagającej wykonania naszych planów inicjatywy produkcyjnej polskich mas pracujących leżą osiągnięcia radzieckich bohaterów pracy i stachanowców. Poczynając od indywidualnego współzawodnictwa o ilość produkcji zainicjowanego w r. 1947 przez Wincenckiego Pstrowskiego aż po ruch korabielnikowców w naszym przemyśle włókienniczym, polskie masy pracujące idą śladami osiągnięć swych radzieckich towarzyszy.

Właśnie dzięki temu, że Związek Radziecki daje tak bogate wzory coraz wyższych form inicjatywy produkcyjnej w ogóle, a współzawodnictwa w szczególności, masy pracujące Polski są w stanie w krótkim stosunkowo czasie przechodzić do coraz wyższych form tego ruchu. W ciągu trzech zaledwie lat od chwili pierwszego zastosowania metody Pstrowskiego, mogliśmy wzorując się na osiągnięciach radzieckich robotników rozwinąć współzawodnictwo zespołowe, długofalowe, ruch racjonalizatorski, ruch o wyborową jakość produkcji, walkę o osz-

czędność, o przyspieszenie obiegu środków obrotowych, o pełne wykorzystanie zdolności produkcyjnej urządzeń wytwórczych, o nowe postępowe normy pracy, o lepsze wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i wreszcie w ostatnich miesiącach — wzorem brgady Korabielnikowej — o całkowicie oszczędne wykorzystanie wszystkich surowców, materiałów, narzędzi i energii w procesie produkcyjnym, a dzięki temu o dodatkową produkcję przy nie zwiększonej ilości środków.

Ne tylko jednak same procesy produkcyjne usprawniamy zawdzięczając przykładowi mas pracujących ZSRR. Doskonalimy i usprawniamy również w oparciu o radzieckie wzory organizację naszej gospodarki oraz jej planowanie. Postęp w metodologii naszego planowania i w kontroli wykonania planów jest w Polsce procesem, którego ciążłość i tempo wynika z coraz szerszego i dokładniejszego poznawania zasad i wyników planowania radzieckiego. Wyrazem tego postępu jest opracowanie Planu 6-letniego, gdy to między innymi dzięki przezwyciężeniu błędnych koncepcji, (i. np. planowanie zaniżone i teoria gasnącej krzywej w produkcji) postawiono zadania wyższe niż projektowano pierwotnie.

Po uchwaleniu przez Sejm Ustawodawczy ustawy o Planie 6-letnim, prace planowania trwają wzorem praktyki radzieckiej nadal. Praktyka ta uczy bowiem, że okres realizacji planu należy wykorzystywać w tym także celu, by zadania planu sprecyzować jeszcze dokładniej, by wykryć niedostrzeżone poprzednio rezerwy, a plan oprzeć na pełniejszym komplek-sie materiałów. Jak bowiem wskazuje Józef Stalin: „...tylko biurokraci mogą myśleć, że planowa praca kończy się z opracowaniem planu. Opracowanie planu — to tylko początek planowania. Prawdziwe planowe kierownictwo rozwija się dopiero po ustaleniu planu, po sprawdzeniu go w terenie, w toku realizacji, poprawiania i precyzowania planu“.

Toteż już po wejściu w życie Planu 6-letniego trwają dalsze prace nad rozwojem i doskonaleniem planowania. Wiele jeszcze w tym zakresie jest do zrobienia. Należy przede wszystkim upowszechnić i rozwinać planowanie wewnętrzne - zakładowe. Doprowadzenie planu do każdego stanowiska pracy — z jednej strony mobilizuje głębokie rezerwy aktywności mas pracujących, wiąże plan najsłabiej (przez każdego robotnika) z twórczą inicjatywą klasy robotniczej, z drugiej zaś strony najszerzej o-

twiera możliwość pełnego wykorzystania zdolności wytwórczej maszyn i urządzeń, gdyż stawia zadanie danej maszynie przed tym, kto ją najlepiej zna, kto przy niej pracuje i dzięki temu może najskuteczniej wyjawić i wykorzystać niewykryte dotąd rezerwy jej zdolności wytwórczej.

Należy następnie pogłębić i ulepszyć planowanie operatywne, czyli planowanie na okresy krótsze niż jeden rok: miesięczne, tygodniowe czy dzienne. Planowanie operatywne niezbędne jest jako uzupełnienie planów rocznych. Wprowadza ono elastyczność, zdolność przystosowywania się aparatu produkcji do zmieniających się i nie dających się na cały rok z góry przewidzieć warunków. Uruchamia rezerwy niezwłocznie po ich ujawnieniu i zapobiega powstawaniu dysproporcji w toku wykonania planów rocznych.

Wreszcie trzeba rozwinać i umocnić planowanie terenowe, które niezbędne jest dla harmonijnego rozwoju całego kraju i winno uzupełniać planowanie centralne. Od rozwoju terenowego planowania zależy w bardzo poważnym stopniu drobny przemysł socjalistyczny, gospodarka komunalna i mieszkaniowa, ochrona zdrowia, oświata i kultura.

Tak więc uchwalenie Planu 6-letniego oznacza nie zakończenie pracy nad jego treścią, lecz koniec etapu, po którym otwiera się etap nowej walki planistów o doskonalenie i precyzowanie planu w toku jego realizacji.

W pracy doskonalenia i rozwoju planowania w Polsce będą nam — podobnie jak dotychczas — nieoceniona pomocą osiągnięcia radzieckiej nauki i praktyki.

Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa, urzeczywistniając warunki zbudowania socjalizmu w Związku Radzieckim, stała się fundamentem wzorów budownictwa socjalizmu w innych państwach. Wraz z innymi państwami demokracji ludowej z wzorów i pomocy Związku Radzieckiego korzysta także i Polska.

Przykład Związku Radzieckiego i współpraca ze Związkiem Radzieckim daje nam do ręki „potężną broń do realizacji naszego 6-letniego Planu, daje nam do ręki potężną broń, aby wykuć z Polski niezwykłą fortecę socjalizmu i twarde ogniwo antyimperialistyczne.“⁴⁾

⁴⁾ Z przemówienia Wicepremiera Hilarego Minca po powrocie z Moskwy w r. 1950.

ZWIĄZEK RADZIECKI ZWYCIĘSKO KOŃCZY 5-LATKĘ POWOJENNĄ

Artykuł napisany specjalnie dla „Gospodarki Planowej“ za pośrednictwem Radzieckiego Biura Informacyjnego.

NAPRZÓD ku zwycięstwu komunizmu. Jednolite to dążenie przenika cały naród radziecki, ożywiony niezwykle entuzjazmem budowy społeczeństwa komunistycznego.

Jeszcze w przededniu wybuchu drugiej wojny światowej, w r. 1939 postanowienie XVIII Zjazdu Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) podkreśliło w związku z zatwierdzeniem trzeciego Pięcioletniego Planu Odbudowy i Rozwoju Gospodarki Narodowej Z. S. R. R. (r. 1938 — r. 1942), że „w wyniku zwycięskiego wykonania drugiego planu pięcioletniego oraz osiągniętych sukcesów socjalizmu, Związek Radziecki wszedł w trzecie pięciolecie w nowy etap rozwoju, w etap zakończenia budowy bezklasowego społeczeństwa socjalistycznego i stopniowego przechodzenia od socjalizmu do komunizmu“.

Wojna zahamowała wprawdzie czasowo rozwój państwa socjalistycznego w tym kierunku, jednak gdy ustały walki i Związek Radziecki odniósł historyczne zwycięstwo nad faszyzmem, lud radziecki pod kierownictwem partii bolszewickiej, pod wodzą Generalissimusa Stalina z nową energią jął się twórczej pracy, zmierzając ku zbudowaniu wyższej formy społeczeństwa. Lud radziecki podjął zadanie osiągnięcia obfitości przedmiotów powszechnego użytku, osiągnięcia niebywałego rozwoju oświaty szerokiej mas, stworzenia takich warunków, w których masy te będą mogły poświęcać się pracy według swych zdolności i osiągać wynagrodzenie odpowiadające ich potrzebom, korzystając swobodnie z wszelkich zdobyczy nauki i osiągnięć sztuki.

Jeszcze przed zakończeniem wojny, w miarę wyzwolenia czasowo zajętych przez wroga terenów, rozpoczęto odbudowę zniszczonych przez okupanta miast i wsi.

We wrześniu r. 1945, niezwłocznie po kapitulacji Japonii, rząd radziecki i CK WKP(b) ustaliły dyrektywy celem opracowania Pięcioletniego Planu Odbudowy i Rozwoju Gospodarki Narodowej ZSRR na lata 1946 — 1950. W dniu 9 lutego r. 1946 Józef Stalin wygłosił historyczne przemówienie na zebraniu przedwyborczym wyborców okręgu stalinowskiego Moskwy. Podsumowując podstawowe wyniki wojny, Generalissimus Stalin nakreślił wspólny program szerokiego rozwoju gospodarki narodowej Związku Radzieckiego na okres najbliższy i na dalszą przyszłość. Józef Stalin postawił przed narodem radzieckim nie tylko zadanie odbudowy w ciągu pięciolecia okręgów kraju, które poniosły ciężkie straty, nie tylko

zadanie osiągnięcia przedwojennego poziomu przemysłu i rolnictwa, lecz także zadanie przekroczenia tego poziomu w mniej lub więcej znacznym stopniu. Józef Stalin stwierdził, że szczególna uwaga zostanie zwrócona w okresie powojennym na wzrost produkcji środków spożycia, na wzrost stopy życiowej mas pracujących w drodze obniżenia cen wszystkich towarów oraz na rozwój wszystkich rodzajów instytucji naukowo - badawczych, dających radzieckiej nauce okazję do rozwinięcia swych sił i wyprzedzenia w najbliższym czasie osiągnięć nauki zagranicznej.

Wraz z tym Józef Stalin nakreślił na dłuższy okres perspektywy trzykrotnego zwiększenia radzieckiej produkcji przemysłowej i postawił zadanie osiągnięcia rocznej produkcji 50 mln. ton surówki, 60 mln. ton stali, 500 mln. ton węgla i 60 mln. ton ropy naftowej.

W rozkazie z 23 lutego 1946r. skierowanym do Armii Radzieckiej, Generalissimus Stalin scharakteryzował najbliższy okres rozwoju ZSRR jak następuje: „Zakończywszy wojnę zwycięstwem nad wrogami Związek Radziecki wstąpił w nowy pokojowy okres swego rozwoju gospodarczego. W obecnym czasie stoi przed Związkiem Radzieckim zadanie umocnienia zdobytych pozycji oraz posuwania się naprzód ku nowemu rozwojowi gospodarczemu. Winniśmy w najkrótszym okresie czasu zaleczyć rany zadane przez wroga naszemu krajowi, osiągnąć przedwojenny poziom gospodarki narodowej z tym, aby w najbliższym czasie znacznie ten poziom przekroczyć, podnieść dobrobyt materialny narodu i jeszcze bardziej umocnić wojskowo - ekonomiczną potęgę Państwa Radzieckiego“.

W marcu r. 1946 Rada Najwyższa ZSRR uchwaliła ustawę o Pięcioletnim Planie Odbudowy i Rozwoju Gospodarki Narodowej ZSRR na lata 1946 — 1950. Plan ten ustalił zadanie znacznego przekroczenia w r. 1950 poziomu z r. 1940 a mianowicie: w zakresie produkcji przemysłowej — o 48%, produkcji rolniczej — 27%, transportu — o 36%, dochodu narodowego — 38%, handlu detalicznego — 28% itd. Jeśli uwzględnić ogromne straty, jakie gospodarce narodowej ZSRR zadały hitlerowskie hordy, należy uznać wymienione zadania za bardzo napięte. W okręgach dotkniętych okupacją należało przeciwieństwo na nowo odbudowywać cały przemysł, transport i techniczną bazę rolnictwa, odbudowywać miliony domów, tysiące wsi i setki miast.

W ciągu pięciu lat trzeba było osiągnąć kilkakrotne zwiększenie produkcji przemysłowej; rozmiary budownictwa, poczynając już od

pierwszych lat pięciolatki należało znacznie zwiększyć ponad poziom przedwojenny.

ie ulega wątpliwości, że rozwiązanie tak trudnych zadań możliwe było tylko w warunkach gospodarki socjalistycznej, że mógł je wykonać tylko heroiczny naród radziecki pod kierownictwem partii Lenina — Stalina. Każde inne wielkie mocarstwo po tak wielkich wysiłkach wojennych na jakie się zdobył Związek Radziecki, skazane byłoby na przewlekłą wegetację, stałoby się państwem drugorzędnym, nie potrafiłoby przezwyciężyć trudności, jakie nastęrcza odbudowa w tak ogromnych rozmiarach, nie znalazłoby w sobie dość sił dla tak szybkiego gospodarczego rozwoju. Dlatego też błyskawiczne odrodzenie zniszczonych okręgów i nowy potężny skok w rozwoju gospodarki narodowej ZSRR stanowił całkowite zaskoczenie dla imperialistycznych ośrodków, które też już przedtem niejednokrotnie myliły się w swych ocenach co do sił państwa socjalistycznego.

Związek Radziecki zużył mniej niż rok czasu, aby przestawić produkcję z wojennej na pokojową. Dokonano tego z powodzeniem już w roku 1946. W roku tym kraj radziecki nawiedzony został przez wielką żywiołową klęskę posuchy, która w ciągu ostatniego 50-lecia nie miała sobie równej. Skutkiem tego kraj otrzymał mniej zboża, a przemysł mniej surowców rolniczych. Mimo to jednak plan produkcji przemysłowej wykonano w tym roku w 98%, rozmiary produkcji o charakterze cywilnym przekroczyły o 20% poziom z r. 1945, a ludność uniknęła głodu, który nastąpiłby w warunkach każdego innego ustroju społecznego.

W r. 1947 rozwój gospodarki narodowej posuwał się znacznie szybciej. Produkcja przemysłowa wzrosła o 22% w porównaniu z r. 1946. Plan produkcji przemysłowej został już wykonany w 103,5% co z nadwyżką uzupełniło braki w wykonaniu planu z pierwszego roku pięciolatki. Zbiory zbóż przekroczyły o 58% wyniki z r. 1946. Osiągnięto przedwojenny poziom urodzajności zbóż z ha. I wreszcie, co najważniejsze, już w IV kwartale drugiego roku planu pięcioletniego produkcja przemysłowa osiągnęła średnie kwartalne rozmiary z przedwojennego r. 1940. W grudniu tegoż roku 1947 znieśiono w Związku Radzieckim znacznie wcześniej niż w innych państwach europejskich — system reglamentowanego (kartkowego) zaopatrzenia ludności oraz przeprowadzono reformę pieniężną. W ten sposób zostały zlikwidowane skutki wojny w zakresie handlu i obrotu pieniężnego.

Rok 1948 zaznaczył się dalszym narastaniem tempa rozwoju gospodarki narodowej ZSRR. W tym roku wzrost produkcji przemysłowej osiągnął rekordową cyfrę 27%; plan państwowy wykonano w 106% zaś przemysł radziecki przekroczył o 18% poziom przedwojenny. Problem zbożowy został w pełni rozwiązany, przy czym stworzono trwałą podstawę dalszych osiągnięć w tym zakresie. Także transport kolejowy osiągnął w owym roku rozmiar przedwojenny, przewozy samochodowe zaś zwiększyły się 1,5-krotnie ponad poziom r. 1940.

Zwycięski rozwój gospodarki radzieckiej trwał również w ciągu r. 1949. W tym roku produkcja przemysłowa wzrosła o 20% w stosunku do r. 1948, przekraczając o 41% poziom r. 1940. W IV kwart. r. 1949 średnia miesięczna produkcja przemysłowa przekroczyła poziom przedwojenny o 53%. Znacząco to równocześnie, że w drugiej połowie czwartego roku powojennej pięciolatki — Związek Radziecki przedterminowo przekroczył zadania planu pięcioletniego w zakresie ogólnych rozmiarów produkcji przemysłowej a szereg gałęzi przemysłu zadania te przekroczył jeszcze bardziej. Zbiory zbóż wyniosły w r. 1949 7,6 mld. pudów wobec 7,3 mld. pudów w r. 1940 i prawie osiągnęły poziom wyznaczony na r. 1950. Znaczenie też wyższe niż w r. 1940 były zbiory bawełny, lnu, słonecznika i ziemniaków. Poważnie przekroczone również rozmiary przewozów we wszystkich dziedzinach transportu, szczególnie w transporcie samochodowym, gdzie wzrosły one prawie 2-krotnie.

Wielkim osiągnięciem w r. 1949 jest szybki wzrost dochodu narodowego, a mianowicie o 17% w stosunku do r. 1948. W czwartym roku pięciolatki prawie osiągnięto zadanie postawione w tym zakresie na r. 1950 (a mianowicie osiągnięcia dochodu narodowego w rozmiarze przekraczających o 36% poziom r. 1940).

Wynikom gospodarki radzieckiej towarzyszy w podobnie szybki i nieprzerwany rozwój gospodarczy w państwach demokracji ludowej, przeciwstawia się im zaś w sposób kontrastowy chwiejność gospodarki, chaos i pogłębianie się nowego kryzysu gospodarczego w państwach kapitalistycznych. Jak wiadomo w Stanach Zjednoczonych AP nastąpił ostry spadek rozmiarów produkcji w stosunku do lat wojennych. Produkcja przemysłowa w r. 1946 mniejsza była o 1/3 niż w r. 1943. Przygotowania do nowej wojny, realizacja Planu Marshalla i następnego Paktu Atlantyckiego nie ratują jednak twierdz imperializmu a wraz z nimi całego świata kapitalistycznego od nowego kryzysu. W końcu r. 1948 rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych kolejny spadek produkcji przemysłowej, który osiągnął w październiku 1949 r. 22% poniżej poziomu sprzed roku. Spadek produkcji rozpoczął się też w europejskich państwach kapitalistycznych. Groźny objaw kryzysu — bezrobocie nabrało ogromnych rozmiarów. Obóz imperialistyczny rozpoczął r. 1950 niepokojącym bilansem otwarcia. Z zasięgu wpływów tego obozu ubyło około 800 mln. czyli ponad 1/3 ludności kuli ziemskiej, przeciwieństwa kapitalizmu zaostrzyły się, a jego rozkład i pasożytniczy charakter przybrały na sile. Równocześnie zwolniło się tempo rozwoju produkcji i uległ pogłębieniu proces bezwzględny i względny zubożenia mas pracujących w państwach kapitalistycznych.

W ciągu ostatnich 20 lat produkcja przemysłowa ZSRR wzrosła 9-krotnie, podczas gdy w krajach kapitalistycznych pozostała ona na niezmiennym w zasadzie poziomie. Na tym ponurym tle kontrastowo zarysowuje się szybki rozwój kulturalny i materialny państw obozu so-

cialistycznego, które wprowadzają w życie zasady nauki Marksa, Engelsa, Lenina i Stalina i w ten sposób dają w praktyce dowody wyższości socjalizmu nad kapitalizmem.

Z wycięstwa budownictwa socjalizmu nie powstają same przez się. Osiąga się je — jak wskazuje Stalin — w uporczywej, zdecydowanej walce całego narodu mobilizowanego i zorganizowanego przez partię komunistyczną i rząd radziecki.

Aby zdać sobie w pełni sprawę z osiągnięć kraju socjalizmu w powojennym okresie i w pełni ocenić rozmiar wysiłków oraz charakter środków i dźwigni gospodarczych, przy pomocy których osiągnięcia te zrealizowano, zbadamy przebieg wykonania podstawowych zadań planu pięcioletniego, ujętych w ustawie Rady Najwyższej ZSRR.

Do pierwszoplanowych zadań powojennej pięcioletki należała odbudowa i rozbudowa ciężkiego przemysłu oraz transportu kolejowego. Konieczność pilnego rozstrzygnięcia tego zadania wynikała po pierwsze stąd, że bez tych dziedzin niesposób skutecznie odbudować i rozbudować wszystkich dziedzin gospodarki narodowej, powtóre zaś stąd, że mniej więcej połowa kapitału trwałego kolejnictwa i przemysłu ciężkiego znajdowała się na terenie zniszczonym przez okupację i wojnę, a wielka ilość urządzeń (kopalnie, wielkie piece, linie i stacje ko-

lejowe) nie mogła z natury rzeczy być ewakuowana.

Energiczna akcja partii komunistycznej i rządu skierowana ku odbudowie ciężkiego przemysłu i transportu kolejowego wyraziła się przede wszystkim w ten sposób, że na cele inwestycji w tych dziedzinach przeznaczono bardzo znaczne środki. Już w r. 1946 finansowanie inwestycji w hutnictwie, w przemyśle paliw i chemicznym a także w elektroenergetyce przekroczyło o 70% przedwojenne rozmiary. W ciągu czterech lat realizacji powojennego planu pięcioletniego rozmiar inwestycji w okręgach, które objęte były przez okupację, wyniósł 37% całości inwestycji w państwie. Toteż pomimo ogromnych zniszczeń przemysł okręgów nawiedzonych przez okupację został odbudowany w ciągu 3 lat i 9 miesięcy z tą jednak różnicą, że po odbudowie przemysł uzyskał wyższy poziom techniczny dzięki uzbrojeniu go we współczesny wysokowydajny sprzęt maszynowy. Pod koniec r. 1949 w okręgach tych przekroczone przedwojenne rozmiary wydobywania węgla, produkcji energii elektrycznej, traktorów, cementu, superfosfatu i innych artykułów przemysłowych.

W sumie wzrost produkcji podstawowych artykułów przemysłu ciężkiego w ZSRR przedstawia się w minionym okresie planu pięcioletniego jak następuje:

	rok 1946 w 0/0 roku 1945	rok 1947 w 0/0 roku 1946	rok 1948 w 0/0 roku 1947	rok 1949 w 0/0 roku 1948	rok 1950 w 0/0 roku 1949
Surówka żelaza	112	114	122	119	118
Stal	109	109	128	125	117
Wyroby walcowane	113	115	128	127	114
Miedź	106	109	120	120	106
Cynk	108	116	136	124	121
Węgiel	110	112	114	113	111
Ropa naftowa	112	119	113	114	112
Energia elektryczna	110	115	116	118	115
Magistralne parowozy	30-krotnie	277	153	115	—
Magistralne elektrowozy	—	—	—	216	142
Magistralne wagony towarowe	29-krotnie	—	145	147	111
Sprzęt hutniczy	140	—	194	127	114
Eskawatory	—	—	284	150	122
Turbiny parowe	130	—	117	172	162
Motory elektr. do 100 KW	169	152	159	134	116
Motory elektr. ponad 100 KW	138	139	153	137	114
Warsztaty tkackie	32-krotnie	—	178	173	117
Traktory	172	209	204	155	139
Pługi traktorowe	175	—	224	155	150
Kultywatory	17-krotnie	—	131	142	174
Młocarnie	378	—	267	159	—
Samochody ciężarowe	138	—	143	130	130
Samochody osobowe	126	130*)	210	226	144
Autobusy	118	—	142	117	138
Syntetyczny kauczuk	—	—	179	136	116
Opony samochodowe	—	149	138	139	128
Cement	185	140	137	126	124
Cegła	—	—	156	132	124
Skóry miękkie	—	128	119	123	115

Wysokie tempo wzrostu produkcji i systematyczne przekraczanie planów państwowych spowodowało, że szereg ważniejszych dziedzin produkcji przemysłu ciężkiego ZSRR już w końcu r. 1949 znacznie przekroczyło zadania planu pięcioletniego. Tak np. w dziedzinie hutnictwa plan przewidywał przekroczenie przedwojennej produkcji stali i wyrobów walcowanych o 35% w końcu r. 1950, w rzeczywistości zaś już w IV kwartale r. 1949 wytop stali osiągnął rozmiary o 37%, a produkcja wyrobów walcowanych o 47% — większe niż w roku 1940.

Przedwojenne rozmiary wydobywania węgla w Donbasie miały być osiągnięte i przekroczone w r. 1950 w praktyce zaś zostało to zrealizowane już w IV kwartale r. 1949; w całości produkcja Zakładów podległych Ministerstwu Przemysłu Węglowego ZSRR w r. 1949 osiągnęła poziom przewidziany przez plan na r. 1950. Co do wydobywania ropy naftowej, to podczas gdy plan przewidywał przekroczenie poziomu przedwojennego na r. 1950 o 14%, to w toku wykonania planu już w IV kwartale r. 1949 osiągnięto przekroczenie, w z rozmiarze 16%, czyli o 2% ponad zadania ustalone na rok następny.

W r. 1949 prawie osiągnięto rozmiary produkcji energii elektrycznej ustalone na r. 1950. Gdy bowiem plan przewidywał, że produkcja energii elektrycznej w r. 1950 będzie o 70% wyższa niż w r. 1940, to w rzeczywistości już w r. 1949 była ona o 62% wyższa niż w r. 1940.

Szczególnie wydatny wzrost produkcji osiągnięto w zakresie przemysłu maszynowego, który według słów Józefa Stalina stanowi rdzeń przemysłu. W r. 1949 wyprodukowano prawie dwukrotnie więcej samochodów, prawie 2,5 razy więcej kombajnów ponad 4-krotnie więcej sprzętu hutniczego; 2,5 razy więcej motorów elektrycznych, 10 razy więcej eskawatorów. Znacznie też więcej niż przed wojną wyprodukowano w r. 1949 turbin parowych, parowozów, wagonów, maszyn przedziałniczych, tkackich oraz sprzętu wytwórczego innych typów.

Przykłady te charakteryzują przedterminową realizację planu pięcioletniego w zakresie ciężkiego przemysłu a zarazem skuteczne wykonanie pierwszego zadania postawionego przez ten plan.

Drugim zadaniem podstawowym powojennego planu pięcioletniego — jak wynika z ustawy Rady Najwyższej ZSRR — jest rozwój rolnictwa oraz przemysłu wytwarzającego środki spożycia. Rozwój tych gałęzi gospodarki narodowej ma za zadanie zapewnić dobrobyt materialny narodom Związku Radzieckiego i stworzyć w państwie obfitość podstawowych przedmiotów spożycia.

Partia i rząd radziecki z inicjatywy Generałissimusa Stalina zastosowały bardzo energicznie właściwe środki w celu realizacji tego zadania. W r. 1946 Rada Ministrów i CK WKP(b) podjęły uchwałę o środkach mających na celu likwidację naruszeń statutu artelu rolniczego.

Wykonanie tej uchwały sprzyjało dalszemu wzmocnieniu kolchozów pod względem organizacyjno - gospodarczym. Lutowe Plenum CK WKP(b) w r. 1947 przyjęło szeroki program w zakresie rozwoju rolnictwa. W programie tym położono nacisk na ogromny rozwój techniczny bazy kolchozów i sowchozów, zastosowanie najnowszych osiągnięć agrotechniki, usprawnienie prac Stacji Maszynowo - Traktorowych (MTS), poprawę organizacji pracy i płacy w kolchozach oraz dalsze umocnienie instytucji własności kolchozowej.

W maju r. 1948 uchwalony został plan elektryfikacji wsi, w którym postanowiono, że do końca powojennej pięcioletki wszystkie MTS, oraz sowchozy, a także 56 tys. kolchozów zostaną zaopatrzone w energię elektryczną.

W październiku r. 1948 Rada Ministrów i CK WKP(b) podjęły historyczną uchwałę o planie sadzenia pasów leśnych dla ochrony pól, o zastosowaniu trawopólnych płodozmianów, budowie stawów i zbiorników wody w celu zapewnienia wysokich i trwałych urodzajów w stepowych i leśno - stepowych okręgach europejskiej części ZSRR. Potężny ten plan, nazwany imieniem jego inicjatora — stalinowskim planem przekształcenia przyrody, obejmuje swym zasięgiem około połowy rolnictwa Związku Radzieckiego. Plan ten przewiduje przekształcenie warunków przyrodniczych w okolicach nawiedzanych suszą w terminie niezwykle krótkim, gdyż w ciągu 15 lat, dzięki zastosowaniu środków opracowanych przez uczonych rosyjskich Kostyczewa, Dokuczajewa i Williamsa. Środki te sprowadzają się do stosowania nowej metody w rolnictwie, której realizacja jest nie do pomyślenia w warunkach kapitalizmu, mianowicie radzieckiej metody trawopólnego płodozmianu, zapewniającej 1,5 do 2-krotny wzrost urodzajności wszystkich upraw oraz niezależnością od kaprysów przyrody trwałość urodzajów.

Kolosalne rozmiary tego planu można sobie przedstawić z rozmiarów objętej nim powierzchni. Tak np. lasy ochronne sadzone na terenie kolchozów i sowchozów zajmą przestrzeń 5,7 mln. ha; ogólna długość rządowych pasów leśnych wyniesie 5,3 tys. km.; ilość budowanych zbiorników wody sięga dziesiątków tysięcy; dla wykonania prac zalesieniowych powstaje 570 stacji leśno-ochronnych, z których każda wyposażona jest w park specjalnych maszyn.

Plan ten, który masy pracujące ZSRR przyjęły z entuzjazmem, podobnie jak inne plany Państwa Radzieckiego wykonywane były — już od pierwszych miesięcy poczynając — z nadwyżkami. Pod koniec r. 1949 zasadzono lasy na przestrzeni 590 tys. ha oraz do dalszego sadzenia przygotowano 800 tys. ha. W 1950 r. do 1 października zasadzono lasy ochronne na przestrzeni dalszych 410 tys. ha. Tym samym w ciągu 2 lat wykonano 1/6 planowanych robót zalesieniowych; tempo realizacji planu dwukrotnie przewyższyło tempo zaplanowane.

W powojennych latach bardzo znacznie wzrosły rozmiary pomocy, jaką socjalistyczne miasto świadczy radzieckiemu rolnictwu. W cią-

gu 4 lat przemysł wyprodukował ponad 430 tys. traktorów (w przeliczeniu na 15 konne), 48 tys. kombajnów i wiele innych maszyn rolniczych, niż w r. 1940. W ciągu jednego tylko r. 1949 dostarczono rolnictwu 150 tys. traktorów (w przeliczeniu na 15 konne), 29 tys. kombajnów (w tym 12 tys. samochodowych), 64 tys. samochodów, 1,6 mln. narzędzi przyczepnych. Wiosną r. 1950 rolnictwo zastosowało 1,5 razy więcej nawozów sztucznych niż w r. 1949.

Skutkiem wszystkich tych przedsięwzięć wzrosła bardzo znacznie powierzchnia uprawna w ZSRR, a mianowicie w ciągu ostatnich trzech lat o 20 mln. ha. Ponieważ wzrostowi powierzchni towarzyszyło zwiększenie urodzajności z ha, przeto problem zbożowy został w r. 1948 całkowicie rozwiązany oraz powstały w ten sposób trwałe podstawy dalszego rozwoju rolnictwa ZSRR.

Hodowla stanowiła dziedzinę nie nadążającą za szybkim wzrostem produkcji zbożowej. Aby zapobiec powstającej w ten sposób dysproporcji CK WKP(b) oraz Rada Ministrów uchwaliły w kwietniu r. 1949 „Trzyletni Plan rozwoju społecznej hodowli kolchozowej i sowchozowej na lata 1949 — 1951“. Plan ten na-

dał rozwjowi hodowli inwentarza stanowiącego społeczną własność charakter centralnego zadania w rolnictwie i ustanowił szeroki program środków dla zapewnienia szybkiego tempa jego wykonania. Według planu każdy kolchoz winien zorganizować cztery fermi hodowli zwierząt gospodarskich oraz drobiu. Znaczną pomoc w sprawie rozwoju hodowli winno okazać koichożom Stacje Maszynowo - Traktorowe, które zostają rozbudowane w wyniku tworzenia stacji obsługi hodowli oraz melioracji pastwisk. W związku z planem hodowli rozbudowuje się sieć stacji kopulacyjnych oraz rozszerzone jest szkolenie kadr hodowlanych. W okresie 3 lat planu pogłowie bydła winno wzrosnąć najmniej 1,5 raza, przy czym ilościowo przeważać ma wysokoproduktywne bydło rasowe. Towarowa produkcja hodowli wzrośnie według planu dwukrotnie.

Również i ten plan, z uznaniem przyjęty przez ogół robotników rolnych oraz chłopów, wykonywany jest pomyślnie.

W r. 1949 zorganizowano 72 tys. kolchozowych ferm hodowli bydła owiec i nierogacizny oraz 48 tys. ferm hodowli drobiu. W ciągu roku od chwili uchwalenia planu pogłowie inwentarza wzrosło w Zw. Radzieckim jak następuje:

Wyszczególnienie	K o ł c h o z y			Sowchozy podległe Ministerstwu Sowchozów ZSRR	
	Rok 1949 w %/0 1948 r.	Rok 1949 w %/0 1940 r.	III kw. r. 1950 w %/0 III kw. 1949 r.	1949 r. w %/0 r. 1948	III kwartał r. 1950 w %/0 III kw. r. 1949
Bydło rogane	121	118	111	113	115
W tym krowy	127	124	119	—	117
Świnie.	173	165	141	146	139
Owce i kozy	119	118	115	112	113
Konie	122	122	117	113	120
Ptactwo	2 razy	—	133	—	—

Radziecki przemysł lekki oraz spożywczy rozwijał się pomyślnie i prędko dzięki rozwojowi rolnictwa, które zaopatrywało przemysł w surowce, a ludność w artykuły żywnościowe oraz

dzięki energicznej odbudowie tego przemysłu.

Następujące zestawienie przedstawia wzrost powojenny produkcji ważniejszych przedmiotów spożycia:

Wyszczególnienie	Rok 1946 w %/0 r. 1945	Rok 1947 w %/0 r. 1946	Rok 1948 w %/0 r. 1947	Rok 1949 w %/0 r. 1948	III kw. r. 1950 w %/0 III kw. r. 1949
Tkaniny bawełniane	117	133	124	114	103
Tkaniny wełniane	130	133	128	119	110
Obuwie skórzane	128	140	123	122	125
„ gumowe	197	168	137	128	114
Tłuszcze zwierzęce	169	112	137	106	105
Tłuszcze roślinne	119	124	133	132	140
Mięso	118	—	125	106	153
Ryby	110	128	102	122	—
Cukier	100	210	170	123	137
Mydło	—	128	145	170	139

W ciągu 4 lat powojennych (od 1945 — do 1949) produkcja towarów powszechnego użytku wzrosła jak następuje: tkanin wełnianych — 2,7 razy, tkanin bawełnianych — 2,2 razy, tkanin jedwabnych — 2,9 razy, tkanin lnianych — 2,1 razy, wyrobów pończosznich — 4,1 razy, obuwia skózanego — 2,6 razy, mięsa — ponad 1,5 raza, tłuszczów zwierzęcych — 2,8 razy, tłuszczów roślinnych — 2,5 razy, ryb — 1,7 razy, cukru — 4,4 razy, mydła — 3 razy. Powyższe liczby świadczą o tym, że drugie zadanie powojennego planu pięcioletniego ZSRR wykonywane jest pomyślnie.

Trzecie zadanie wytknięte przez ustawę Rady Najwyższej ZSRR o planie pięcioletnim stanowi dalszy postęp techniczny we wszystkich dziedzinach gospodarki, będący warunkiem dalszego wydatnego wzrostu i wydajności pracy oraz wzrostu produkcji.

W związku z tym plan postanawia, że nauka radziecka winna w najbliższym czasie wyprzedzić osiągnięcia nauki poza granicami ZSRR. W tym celu partia komunistyczna oraz rząd radziecki podjęły właściwe kroki dla zapewnienia wszelkich niezbędnych warunków twórczej pracy uczonych, wynalazców i racjonalizatorów dla włączenia do prac z tego zakresu budownictwa socjalistycznego najwybitniejszych kadr inteligencji radzieckiej oraz dla wszechstronnego popierania osiągnięć w pracach naukowych. Już w r. 1946 liczba instytucji naukowo - badawczych przekroczyła poziom przedwojenny (r. 1940) 1,5-krotnie a ilość zatrudnionych tam pracowników naukowych — 2-krotnie. Z roku na rok rosła ilość Nagród Stalinowskich, które przyznawano za wybitne prace naukowe, wynalazki oraz zasadnicze udoskonalenia procesów wytwórczych. W ciągu zaledwie jednego r. 1949 ilość wynalazków i propozycji racjonalizatorskich zastosowanych w przedsiębiorstwach przemysłowych przekroczyła 450 tys. Komitet Nagród Stalinowskich rozpatruje corocznie setki wybitnych prac (z zakresu wszystkich dyscyplin wiedzy i dziedzin produkcji), które wspólnie zawodniczą o pozyskanie Nagrody.

W r. 1949 Nagrodę Stalinowską otrzymało 1600 osób, wśród których znaleźli się uczeni, inżynierowie, technicy, majstrowie, agronomowie, robotnicy i chłopci.

Rozkwit nauki i techniki wzbogaca co roku radziecką gospodarkę narodową nowymi, doskonalszymi maszynami i metodami pracy. Tak np. w r. 1949 przemysł radziecki wykonał i przejął do seryjnej produkcji ponad 300 typów nowych wysokowydajnych maszyn, posiadających wielkie znaczenie dla gospodarki, gdyż wiele z tych maszyn stanowi unikaty o najwyższych w świecie wartościach. Znajdują się wśród nich kombajny węglowe o bardzo wysokiej wydajności, udoskonalone wrębówki, maszyny załadownicze, wieloczerpakowe eskawatory, kombajny do zbioru bawełny, do kopania ziemniaków, do zbioru buraków, kukurydzy, lnu,

słonecznika, nowe typy żurawi, uniwersalne półautomatyczne frezarki do kół zębatach, frezarki szybkościowe pionowe i poziome, obrabiarki zespołowe; automatyczne warsztaty tkackie, nowe typy kontrolno - regulującej aparatury mechanicznej, optycznej i elektrycznej, która służy do automatycznej produkcji, bądź do prac naukowo-badawczych.

Z roku na rok zwiększa się zakres mechanizacji pracochłonnych robót w przemyśle, transporcie i rolnictwie; najnowsze metody technologiczne zyskują coraz szersze zastosowanie. Tak np. w hutnictwie przyjmują się każdego roku coraz doskonalsze metody produkcji nowych twardych stopów o wysokiej jakości oraz stopów ognioodpornych: w przemyśle naftowym — metoda obrotowa i intensyfikacja wierceń złóż, w przemyśle maszynowym — szybkościowe skrawanie, potokowe metody obróbki, obróbka elektro - iskrowa oraz anodowo - mechaniczna. W transporcie kolejowym rozpowszechnia się coraz bardziej trakcja elektryczna oraz spalinowo - elektryczna, automatyczne blokowanie, automatyzacja hamowania, oraz sygnalizacji. W licznych dziedzinach gospodarki mechanizowane są pracochłonne roboty. Tak np. w r. 1949 zmechanizowano w przemyśle węglowym urabianie w 98,1%, załadunek urobku — w 99%, transport dołowy — w 95,5%, załadunek węgla na kolej — w 98,6%.

Plan pięcioletni ustalił w Związku Radzieckim bardzo szeroki zakres inwestycji. Dotyczyło to zarówno przemysłu i komunikacji kolejowej, jak też budownictwa mieszkaniowego oraz budownictwa dla celów socjalnych i kulturalnych. Ogólny zakres nakładów inwestycyjnych wynosił według planu 250,3 mld. rubl. (w cenach 1945 r.) na okres 5 lat, a nadto 30 mld. rubl. ze środków decentralizowanych, jak budownictwo kołchozowe oraz spółdzielczości wiejskiej.

Plan inwestycji wykonywany jest pomyślnie. Sumy nakładów inwestycyjnych w cenach bieżących znacznie przekraczają zadania postawione przez plan. Tempo robót budowlanych wzrasta nieustannie i znacznie przekracza poziom przedwojenny.

Aczkolwiek tempo robót budowlanych na ogół niższe jest od tempa rozwoju przemysłu i rolnictwa, to jednak także i w tej dziedzinie gospodarki plan został przekroczony.

Celem zwiększenia tempa robót budowlanych oraz podniesienia ich jakości partia bolszewicka i rząd radziecki kładą szczególny nacisk na zwiększenie produkcji maszyn budowlanych. Maszyn tych obecnie produkuje się kilkakrotnie więcej niż przed wojną. Wspomnianemu celowi służy nadto podział ministerstw z zakresu budownictwa zgodnie z zasadami ściślejszej specjalizacji i większej operatywności, utworzenie specjalnego Ministerstwa Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz szereg innych kroków podjętych przez partię i rząd dla usprawnienia i przyspieszenia produkcji budownictwa.

Wyszczególnienie	Rok 1946 w %/0 r. 1045	Rok 1947 w %/0 r. 1946	Rok 1948 w %/0 r. 1947	Rok 1949 w %/0 r. 1948	III kw. 1950 r. w %/0 kw. III 1949 r.
Rozmiar inwestycji	117	110	123	120	125
w t y m:					
w przemyśle węglowym	120	109	123	122 ^{x)}	108
w przemyśle hutniczym	116	—	131	118	114
w przemyśle energetycznym	110	104	120	139	134
w przemyśle maszynowym	112	—	115	110	111
„ „ spożywczym	167	130	132	121 ^{xx)}	113
w sowchozach i MTS	—	—	—	154	168
w transporcie	114	108	111	132	125
w budownictwie mieszkaniowym	155	—	136	126	120

*) Łącznie z przemysłem naftowym.

**) Tylko w przemyśle spożywczym.

Ustawa o Pięcioletnim Planie Odbudowy i Rozwoju Gospodarki Narodowej ZSRR specjalnie podkreśla niezbędność wzmocnienia rozrachunku gospodarczego oraz radzieckiego systemu finansowego i pieniężnego. Przed narodem radzieckim stanęły zadania zwiększenia dochodowości wszystkich dziedzin produkcji, mobilizacji rezerw wewnętrznych, wzmocnienia zasad oszczędności oraz zdecydowanej walki z niegospodarnością oraz nieproduktywnymi wydatkami. Zadania te należało wykonać poprzez wzrost wydajności pracy i zmniejszenie kosztów własnych w produkcji. W ciągu pięciu lat koszt własny produkcji winien być zostać zmniejszony o 17% przy równoczesnym wzroście jakości produkowanych artykułów.

zawodnictwo socjalistyczne, które w latach Wielkiej Wojny Narodowej przyjęło postać współzawodnictwa ogólnie - narodowego i wszechzwiązkowego, w okresie powojennej pięcioletki bezustannie wzbogacało się przyjmując coraz nowe formy. Robotnicy, pracownicy inżynieryjno - techniczni oraz pracownicy gospodarczy pod kierownictwem organów partyjnych rozwinęli ruch współzawodnictwa nie tylko wszczepiając go w głąb. Masy pracujące ZSRR walczyły teraz zarówno o przekroczenie norm pracy i zwiększenie produkcji, jak też o zmniejszenie kosztów własnych, podniesienie jakości produkcji, o pełniejsze wykorzystanie w produkcji środków trwałych oraz obrotowych, o przyspieszenie procesów produkcji i obrotu towarów.

Szczególnie lata 1948 i 1949 cechowały burzliwy rozwój twórczej inicjatywy produkcyjnej mas pracujących. Nie mogąc z braku miejsca szczegółowo naświetlić zagadnień ruchu stachanowskiego oraz socjalistycznego współzawodnictwa, ograniczymy się do naszkicowania ich podstawowych form, które powstały w ostatnich latach z inicjatywy bohaterów pracy, odznaczonych godnością laureatów premii stalinowskich.

Z inicjatywy majstra moskiewskiej fabryki „Kalibr“, Rossyjskiego, poczęły się tworzyć w przemyśle radzieckim stachanowskie działy i oddziały produkcyjne; metody stachanowskie w ten sposób zostały przyjęte nie tylko przez przodujących pojedynczych robotników, lecz zastosowały je w praktyce codziennej pełne kolektywy wieloosobowych zespołów w fabrykach. Obecnie w Związku Radzieckim przyznano tytuł stachanowski tysiącom działów i oddziałów produkcyjnych, a także pewnej ilości wielkich przedsiębiorstw, w których po stachanowsku pracuje w zasadzie cały personel od robotnika pomocniczego aż do dyrektora. Kolektywy Kolołomeńskich oraz Sormowskich Zakładów Budowy Maszyn zorganizowały współzawodnictwo o ponadplanową produkcję z zaoszczędzonych

Podstawowe wskaźniki planu inwestycyjnego	Plan pięcioletni lata 1946 - 1950	Wykonanie planu w latach 1946 - 1949
Oddawanie do użytku przedsiębiorstw przemysłowych (ilość jednostek)	5700	5200
Budownictwo mieszkaniowe:		
a) mln m.kw. w miastach	84,4	72,0
b) mln domów na wsi	3,4	2,3
Budownictwo komunalne		
a) ilość nowych sieci wodociągowych	16	185x)
b) wprowadzenie komunikacji tramwajowej w miastach	8	} 27
c) wprowadzenie komunikacji trolejbusowej	20	

*) Łącznie z odbudową.

Znamienne jest dla okresu powojennego, że do wypełnienia omówionych zadań gospodarczych zmobilizowane zostały w Związku Radzieckim najszersze masy pracujących. Współ-

materiałów paliwa i energii; zakłady te pomyślnie wykonują swe zobowiązania i nie przekraczając planowanych norm zużycia surowców węgla i energii elektrycznej, dają państwu ponad plan dziesiątki parowozów i statków rzecznych.

Znaczna grupa stachanowskich robotników (P. Bykow, G. Bortkiewicz, A. Markow, N. Ugołkow i inni) zainicjowała ruch szybkościowego skrawania metali. Akcja A. Czutkicha, pomocnika majstra w Moskiewskim Kombinaście Krasnochołmskim stała się zaczątkiem ogólnonarodowej walki o wyborową jakość produkcji. Robotnica Moskiewskich Zakładów Żarówek W. Chrisanowa rozpoczęła szeroko rozwijający się ruch współzawodnictwa o zgodną z godzinowym harmonogramem rytmiczność produkcji w przedsiębiorstwach przemysłowych.

W Moskwie 35 przedsiębiorstw podjęło w r. 1948 akcję powszechnej walki o dochodowość przedsiębiorstwa i ponadplanowe nagromadzenie. Również moskiewskie przedsiębiorstwa rozpoczęły akcję przyspieszenia obiegu środków obrotowych i związane z tym wyzwolenie do dyspozycji państwa środków uwieczonych nieproduktywnie. W końcu r. 1949 osiemdziesiąt osiem moskiewskich przedsiębiorstw rozpoczęło walkę o oszczędność, podejmując zobowiązania pełniejszego wykorzystania powierzchni produkcyjnej oraz sprzętu wytwórczego.

Majster fabryki „Trechgornaja Manufaktura“ W. Woroszyn zainicjował ruch podwyższenia kultury produkcji; liczna grupa stachanowców (W. Utkin, W. Fomina, O. Musztukowa, N. Biełousow i in.) zastosowali indywidualne rachunki (książeczki) oszczędności osiągniętej w produkcji przez poszczególnych pracowników. Inicjatywa ta szeroko się rozpowszechniła. Obecnie realizowane jest stosowanie w poszczególnych oddziałach produkcyjnych i brygadach zasady rozrachunku gospodarczego. Omówione przykłady robotniczej inicjatywy wpływają na przyspieszenie tempa nie tylko rozwoju wydajności pracy, lecz także zmniejszenia kosztów własnych na jednostkę produkcji wzrastającej jakości.

W latach 1947—1949 oraz w I kw. r. 1950 wydajność pracy w przemyśle ZSRR nieustannie wzrastała — corocznie w rozmiarach od 13% do 15%; natomiast koszty własne produkcji przemysłowej zmniejszyły się w r. 1948 o 8,8% (wobec zaplanowanego zmniejszenia na ten rok w rozmiarze 5,3%) zaś w r. 1949 o 7,3%.

W ciągu tych dwóch lat zmniejszenie kosztów własnych wyniosło tyle, ile zaplanowano na okres pięciolecia. W wyniku osiągniętych oszczędności przemysł radziecki wyprodukował dodatkowo wyroby na sumę przewyższającą 20 mld. rubl.

Systematyczne i znaczne zmniejszenie kosztów produkcji umożliwiło realizację polityki obniżenia cen oraz znaczny wzrost siły nabywczej rubla.

Już w r. 1947 przeprowadzono reformę systemu pieniężnego, która przywróciła pełną

wartość rubla oraz zlikwidowała skutki wojny w dziedzinie obrotu pieniężnego (nadmiar pieniędzy w obrocie, wielkość cen, zmniejszenie siły nabywczej rubla itd.). Mając na względzie dalsze wzmocnienie rubla radzieckiego w ciągu następnych lat — podczas gdy waluty państw kapitalistycznych nadal bez przerwy traciły swą wartość — rząd radziecki z dniem 1 marca 1950 r. znacznie podniósł kurs rubla w stosunku do walut obcych (1 dolar = 4 rubl. zamiast 5,30 rubl.; 1 funt szterling = 11,20 rubl. zamiast 14,84 rubl.). W związku z chwiejnością obcych walut kurs rubla, oparto na podstawie stosunku do złota (w relacji 1 rubl. = 0,222168 gramów czystego złota). Tak więc również w dziedzinie finansów i systemu pieniężnego zadania powojennej pięcioletki wykonywane są pomyślnie.

Do podstawowych praw gospodarki socjalistycznej oraz do najważniejszych zadań powojennej pięcioletki należy niezmienny i szybki wzrost dobrobytu materialnego i kulturalnego mas pracujących na podstawie wzrostu dochodu narodowego oraz — odpowiednio — dochodów robotników, pracowników umysłowych i kołchoźników, wzrostu kwalifikacji mas pracujących, rozwoju oświaty i zdrowotności, ułatwienia warunków pracy i poprawy warunków bytu w ogóle.

W okresie powojennej pięcioletki należało zlikwidować skutki wojny w zakresie obrotu towarowego. Już na samym początku planu Józef Stalin w przemówieniu do wyborców z 9 lutego 1946 r. zapowiedział, że system kartkowy zaopatrzenia zostanie w najbliższym czasie zaniechany. Zapowiedź tę zrealizowano w grudniu r. 1937 wraz z reformą pieniężną. Odrębność i wyższość omawianych reform przeprowadzanych w państwie socjalistycznym względem prób rozwiązania tych zagadnień gdzie indziej, wynika już choćby z tego, że wspomniane reformy przeprowadzono w ZSRR wcześniej niż w innych państwach, które brały udział w II wojnie światowej, że reformy te położyły kres skutkom wojny w sferze obrotu i stały się podstawą dalszego wzrostu dobrobytu radzieckich mas ludowych. W przeciwieństwie do osiągnięć Związku Radzieckiego w tej dziedzinie, w wielu państwach kapitalistycznych dotychczas nie zniesiono reglamentacji szeregu podstawowych artykułów, a mimo przeprowadzenia reform walutowych nie osiągnięto stałości pieniądza, nadal trwa w tych krajach inflacja, rosną ceny i pogarsza się sytuacja mas pracujących.

Rząd radziecki oraz partia komunistyczna stale prowadzi w powojennym okresie politykę zniżania cen wszystkich artykułów. Od grudnia 1947 r. zrealizowano trzy kolejne etapy zniżki cen, a mianowicie: w kwietniu r. 1948, w marcu r. 1949 i w marcu r. 1950; ludność Związku Radzieckiego zaoszczędziła w wyniku tych zniżek kolejno 86 mld. rubl., 71 mld. rubl. oraz 100 mld. rubl. W sumie w okresie trzech lat (1948 — 1950) ludność zaoszczędziła z tego tytułu ponad 500 mld. rubl., gdyż prócz korzyści ze zmniejszenia cen w handlu państwowym

osiągnęła ona nadto znaczną korzyść skutkiem obniżenia cen na rynku kołchozowym i rynku spółdzielczym. Omówione niżki znacznie zwiększyły siłę nabywczą rubla i wzmogły zakupy dokonywane przez ludność.

W marcu i kwietniu r. 1950 zdolność nabywczą ludności znowu znacznie się wzmogła, w wyniku trzeciej wielkiej niżki cen. Ceny w handlu państwowym zmniejszone zostały tym razem średnio o 21%.

W ciągu r. 1948 siła nabywczą rubla wzrosła dwukrotnie. Ponieważ równocześnie wzrosły zarówno płace robotników i pracowników umysłowych, jak też dochody kołchoźników, wobec tego realne płace mas pracujących w ZSRR wzrosły w r. 1948 ponad dwukrotnie. W r. 1949 dochody robotników i pracowników umysłowych, licząc w cenach porównalnych i na 1 zatrudnionego wzrosły o 12% w stosunku do r. 1948 i o 24% w stosunku do r. 1940. Przy tym wzrost dochodów rodzin pracujących był jeszcze wyższy, gdyż należy wziąć pod uwagę, że w ZSRR co roku zatrudnienie wzrasta o 1,8 do 2 mln. osób, bezrobocie zaś od dzieciaków lat nie istnieje.

Dochody chłopów wzrosły i wynosiły na 1 zatrudnionego w rolnictwie — licząc w porównalnych cenach w r. 1949 o 14% — więcej niż w r. 1948 i o 30% niż w r. 1940.

W wyniku obniżenia cen i wzrostu zdolności nabywczej ludności wzrastają też obroty w handlu detalicznym. Skutkiem reformy z 1 marca 1950 r. dzienna sprzedaż towarów w marcu r. 1950 wzrosła w porównaniu z lutym r. 1950 o 45% (w cenach porównalnych). Szczególnie wyraźnie zaznaczył się wzrost obrotów w zakresie cenniejszych artykułów: mięsa (o 51%), wędlin (o 61%), tłuszczów zwierzęcych (o 79%) . Jeszcze wyraźniej występuje wzrost obrotów w zakresie artykułów przemysłowych. Np.

w marcu sprzedawano więcej niż w lutym: tkanin bawełnianych o 78%, wełnianych — dwukrotnie, obuwia skórzanego, odzieży i wyrobów dzianych — ponad dwukrotnie. Sprzedaż mydła wzrosła 2-krotnie, wyrobów perfumeryjnych — ponad dwukrotnie, aparatów radiowych — 3-krotnie, rowerów 9-krotnie, motocykli — 7-krotnie, zegarków — 4-krotnie.

Historia nie zna podobnego tempa rozwoju dobrobytu narodu. W warunkach kapitalizmu zjawiska takie są nie do pomyślenia, gdyż sprzeczne to jest z istotą ustroju kapitalistycznego, z jego „naczelną zasadą“ osiągnięcia kapitalistycznego zysku. Skutkiem tego następuje bezwzględne i względne zubożenie mas pracujących, wzrost nędzy i bezrobocia, kryzysy zaś powtarzają się coraz częściej.

Poza Związkiem Radzieckim tylko w państwach demokracji ludowej, które rozwijają budownictwo socjalizmu daje się zauważyć po wojnie wzrost dobrobytu szerokich mas. W państwach kapitalistycznych trwa natomiast systematyczne obniżanie się stopy życiowej mas ludowych. Tak np. w Stanach Zjednoczonych A. P. w ciągu roku od października r. 1948 do września r. 1949 płace robotników zmniejszyły się w przemyśle węglowym — o 29%, w górnictwie rud metali — o 10% w hutnictwie stali — o 14%, w przemyśle budowy obrabiarek — o 8%; ilość bezrobotnych osiągnęła w III kw. r. 1949 — 5mln. osób, zaś częściowo bezrobotnych — 14 mln. Poziom odżywiania w Anglii jest o 40% poniżej norm przedwojennych. Płace realne we Francji nie sięgają 50% poziomu przedwojennego.

Do znamiennych przymiotów gospodarki socjalistycznej należy bardzo wydatny rozmiar nakładów na cele socjalne i kulturalne.

Rozwój nauki i oświaty ilustrują następujące dane:

	1940 r.	Wg. planu pięcioletniego	1949 r.	III kwart. 1950 r.
Liczba uczniów w szkołach początkowych siedmioletnich średnich, w szkołach technicznych i innych specjalnych (mln. osób)	29,6 ¹	31,8	36,0	38,0
Ilość szkół wyższych	708	—	864 ³	—
Liczba słuchaczy szkół wyższych (tys. osób)	573	674	734	—
Liczba uczących się w szkołach wyższych wraz z uczącymi się zaocznie (tys. osób)	812	—	1128	1200
Łączna liczba specjalistów z wyższym wykształceniem wraz z absolwentami szkół technicznych w gospodarce narodowej (w ‰)	100	—	168	—
Ilość instytucji kształcących kadry naukowe	678	—	1115	—
Ilość instytucji naukowych (w ‰)	100	—	150	—
Liczba pracowników naukowych (w ‰)	100	—	200	—
Biblioteki publiczne (tys.)	77,6 ²	—	—	300
Ilość książek w tych bibliotekach	146,7 ²	—	—	600
Pałace i domy kultury, kluby i izby — czytelnice (tys.) . . .	103,7 ²	—	—	127

Każdego roku państwo przeznacza wielomiliardowe sumy na zapomogi i renty z tytułu ubezpieczeń społecznych robotników i pracowników umysłowych, na bezpłatne i ulgowe pobytu ludzi pracy i ich dzieci w sanatoriach, domach wypoczynkowych, na obozach i koloniach, na zasiłki dla matek samotnych i posiadających większą ilość dzieci, na bezpłatną pomoc lekarską, na również bezpłatną naukę i fachowe doszkalanie, na stypendia dla uczącej się młodzieży oraz na szereg innych świadczeń z tego zakresu. W r. 1949 Państwo Radzieckie wydatkowało na powyższe cele ponad 110 mld. rubl., co stanowi prawie trzykrotnie więcej, niż wynosiły analogiczne wydatki w r. 1940 oraz o 4 mld. rubl. więcej, niż przewidywał plan pięcioletni na r. 1950.

Wspaniałe rezultaty osiągnięte zostały po wojnie w dziedzinie oświaty ludowej oraz podnoszenia kwalifikacji robotników, pracowników umysłowych i kolchoźników.

Jak wynika z zestawienia, już w r. 1948 względnie w r. 1949 przekroczone zadania z zakresu kultury postawione na okres pięcioletnia, równocześnie poziom r. 1940 przewyższono ca od 50% do 100%.

Należy jeszcze wyjaśnić przyczyny wielkich zwycięstw Związku Radzieckiego w dziedzinie gospodarczej oraz źródło sił narodu radzieckiego, które pozwalają na tak wybitne osiągnięcia, mimo wszelkich trudności.

Zagadnienie to wyczerpująco oświetlił Józef Stalin w podsumowaniu wyników pierwszej pięcioletki. Wskazał on trzy podstawowe siły, które zadecydowały o historycznym zwycięstwie ZSRR w latach pierwszego planu pięcioletniego.

„Jest to przede wszystkim aktywność i poświęcenie, entuzjazm i inicjatywa wielomilionowych mas robotników i kolchoźników, które

wraz z siłami inżyniersko-technicznymi rozwinęły kolosalną energię w szerzeniu współzawodnictwa socjalistycznego i przodownictwa. Nie ulega wątpliwości, że bez tej aktywności i tego poświęcenia nie moglibyśmy dopiąć celu, nie moglibyśmy posunąć się naprzód ani o krok. Po drugie jest to mocne kierownictwo partii i rządu, które wzywały masy do kroczenia naprzód i przewycięzały wszelkiego rodzaju trudności na drodze do celu“.

Należy tu podnieść wagę tego czynnika, który Józef Stalin pomija, aczkolwiek cały świat zna jego wagę, mianowicie ogromne a często decydujące znaczenie jakie posiadało i posiada dla zwycięstw Związku Radzieckiego mądre kierownictwo przodującego ludzkości geniusza Generalissimusa Józefa Stalina.

„Są to wreszcie szczególne zalety i wyższość radzieckiego systemu gospodarczego, kryjącego w sobie kolosalne możliwości, niezbędne do pokonania trudności wszelkiego rodzaju“¹⁾.

Siły te określają również i obecne zwycięstwa Związku Radzieckiego. Wielka Wojna Narodowa oraz trudności okresu odbudowy powojennej jeszcze bardziej wzmocniły siły radzieckiego ustroju, jeszcze bardziej zahartowały partię bolszewicką, utrwaliły jedność moralno polityczną narodu radzieckiego dokoła bolszewickiej partii i rządu radzieckiego, rozwinęły twórczy patriotyzm radziecki oraz wzmocniły przyjaźń między narodami ZSRR, a także przyjaźń między Związkiem Radzieckim a państwami demokracji ludowej.

Naród radziecki pod kierownictwem partii komunistycznej i pod wodzą Generalissimusa Józefa Stalina, coraz pełniej i skuteczniej wykorzystując zalety ustroju socjalistycznego w zwartej jak monolit masie, pewnie i nieodmiennie kroczy naprzód ku komunizmowi.

D. CZESNOKOW

PAŃSTWO Radzieckie powstało w wyniku zwycięstwa Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej. Było ono głównym orężem w walce o realizację socjalizmu i stanowi podstawowe narzędzie zbudowania komunizmu w Związku Radzieckim. Państwo Radzieckie stoi na straży bezpieczeństwa pokojowej twórczej pracy narodów Związku Radzieckiego, chroni i umacnia społeczną własność socjalistyczną — podstawę ustroju radzieckiego. Organizuje ono tworzenie materialno - tech-

O DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZO— ORGANIZACYJNEJ P A Ń S T W A SOCJALISTYCZNEGO*)

nicznej bazy komunizmu oraz kieruje rozwojem społeczeństwa radzieckiego na drodze pokonywania przeciwieństw między miastem i wsią, między pracą fizyczną i umysłową oraz na drodze zacierania różnic klasowych między robotnikami i chłopami. Państwo radzieckie nieustannie podnosi stopę życiową mas pracujących zarówno pod względem materialnym jak kulturalnym, wychowuje człowieka w duchu komunizmu oraz troszczy się o kwitnący rozwój kultury narodów ZSRR.

1) J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu — Książka i Wiedza — r. 1949, str. 401.

1) Tłumaczone z czasopisma CK WKP(b) „Bolszewik“ nr 18 r. 1950.

Marksizm uczy, że państwo stanowi polityczną nadbudowę nad bazą społeczeństwa. Józef Stalin, charakteryzując wzajemny stosunek zachodzący między bazą a nadbudową pisze jak następuje: „Baza jest to ustrój ekonomiczny społeczeństwa na danym etapie jego rozwoju. Nadbudowa — to polityczne, prawne, religijne, artystyczne i filozoficzne poglądy społeczeństwa oraz odpowiadające im instytucje polityczne, prawne i inne“.¹⁾

Nadbudowa nie tylko odzwierciedla zmiany zachodzące w bazie: po swym powstaniu czynnie oddziałuje ona ze swej strony na bazę.

Służebna rola nadbudowy, jak wykazał Józef Stalin, na tym polega, że czynnie pomaga ona swej bazie w formowaniu się i umacnianiu. Nowe idee i instytucje społeczne, które powstały na bazie dojrzałych zadań rozwoju materialnego bytu społeczeństwa, „same potem oddziaływały na byt społeczny, na materialne życie społeczeństwa, stwarzając warunki niezbędne w tym celu, aby doprowadzić do końca rozwiązanie dojrzałych zadań materialnego życia społecznego i umożliwić jego dalszy rozwój“.²⁾

Rola socjalistycznego państwa i prawa w ukształtowaniu socjalistycznej bazy jest szczególnie doniosła. Tłumaczy to natura tej bazy i odpowiadającej jej nadbudowy. Socjalistyczny układ jak wykazał Lenin i Stalin, nie może się wytworzyć w łonie starego, burżuazyjnego społeczeństwa przed rewolucją socjalistyczną. Rewolucja socjalistyczna, wykorzystując nowe instytucje polityczne i dyktaturę proletariatu powinna stworzyć ekonomikę socjalistyczną. To określa na samym początku rewolucji decydującą rolę państwa socjalistycznego w utworzeniu i umocnieniu nowego socjalistycznego systemu produkcji.

Źródło potęgi i decydującej roli socjalistycznego państwa zawiera się w tym, że władza w Związku Radzieckim należy do robotników i chłopów, którzy stanowią główną siłę produkcyjną społeczeństwa. Podstawę gospodarczą kształtującej funkcji Państwa Radzieckiego stanowi socjalistyczny system gospodarczy i społeczna, socjalistyczna własność środków produkcji. Cały rozwój gospodarczy państwa kierowany jest przez politykę partii bolszewickiej i Państwa Radzieckiego.

Polityka i gospodarka są w radzieckim społeczeństwie socjalistycznym nierozdzielnie z sobą związane. Podejmowana przez Państwo Radzieckie działalność ekonomiczna posiada ważne życiowe znaczenie dla całego narodu radzieckiego i odwrotnie działalność polityczna w ten, bądź inny sposób wiąże się z ekonomiką społeczeństwa. „W praktyce — uczy Józef Stalin — polityka i gospodarka są nierozdzielne. Istnieją one razem i działają razem. I ten kto zamierza oddzielić w naszej pracy praktycznej gospodarkę od polityki, wzmóc pracę gospodarczą za cenę umniejszenia pracy politycznej,

lub odwrotnie wzmóc pracę polityczną kosztem umniejszenia pracy gospodarczej — ten bezwzględnie znajdzie się w ślepym zaułku.“

Działalność gospodarczo - organizacyjna Związku Radzieckiego wynika zatem z charakteru podstaw ekonomicznych społeczeństwa radzieckiego. Funkcja ta jak i inne funkcje Państwa Radzieckiego zmienia się w zależności od rozwoju społeczeństwa socjalistycznego, jego osnowy gospodarczej i socjalnej klasowej struktury. Generalissimus Stalin wskazuje na to, twierdząc, że Państwo Radzieckie wraz z przejściem od pierwszej do drugiej fazy, przeżyło istotne zmiany tak pod względem form organizacyjnych jak i w zakresie funkcji. Zwycięstwo socjalizmu i likwidacja eksploatacyjnych klas w ZSRR doprowadziły do tego, że funkcja militarnego ucisku wewnątrz kraju obumarła; na jej miejsce pojawiła się funkcja ochrony mienia socjalistycznego przed złodziejami dobra ludowego. W pełni zachowała się funkcja wojskowej obrony państwa od napaści z zewnątrz; odpowiednio do tego zachowała się i wzmogła swą moc Armia Radziecka, Flota Wojenna, organy karne i wywiad, które stoją na straży interesów państwowych Związku Radzieckiego, interesów socjalizmu.

Działalność Państwa Radzieckiego w zakresie gospodarczo - organizacyjnym i kulturalno-wychowawczym jest to funkcja całkowicie nowa, obca poprzednim państwom, w tej liczbie także państwom kapitalistycznym. W rozmowie z G. D. Wells'em Józef Stalin oświadczył, że gospodarka w swej istocie nie obchodzi państwa kapitalistycznego, jako że nie znajduje się ona w jego rękach: „odwrotnie, państwo znajduje się w rękach kapitalistycznej gospodarki.“

Państwo burżuazyjne nie jest w stanie usunąć żywiołowego oddziaływania praw ekonomicznych kapitalizmu. Jego „mieszanie się“ do życia ekonomicznego jedynie wzmaga panowanie monopolów kapitalistycznych. Częściowe upaństwowienie przedsiębiorstw, próby „planowania“ gospodarki w kapitalizmie są wynikiem wysiłków monopolów, aby jeszcze bardziej bezpośrednio i bez ograniczeń wyzyskać państwo dla wzmocnienia eksploatacji pracujących, dla zniszczenia oraz pochłonięcia drobnych i średnich przedsiębiorstw.

„Mieszanie się“ państwa burżuazyjnego do gospodarki wzrasta w okresie przygotowywania się do wojny imperialistycznej, agresji i w czasie samej wojny. Tak właśnie rzecz się ma w Stanach Zjednoczonych A. P. i Anglii, gdzie państwo rozpala wojnę. Polityka imperialistów w Stanach Zjednoczonych i Anglii to polityka rozpętywania nowej wojny, o czym świadczy anglo-amerykańska agresja w Korei i Chinach. Polityka ta oczywiście musi prowadzić do znamiennej dla gospodarki kapitalistycznej zwiększania się chaosu i skrajnego zaostrzenia anarchii w produkcji.

Społeczeństwo radzieckie wolne jest od właściwych kapitalizmowi sprzeczności, od anarchii w produkcji i kryzysów gospodarczych; rozwija się ono na podstawie planowego, wy-

¹⁾ J. W. Stalin — Marksizm i zagadnienia językoznawstwa, wyd. ros. r. 1950, str. 5

²⁾ J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu, wyd. polskie, Książka i Wiedza r. 1949, str. 547.

konywanego przez państwo kierownictwa gospodarką, na zasadzie działania nowych sił kierujących oraz nowych praw zasadniczo odmiennych w stosunku do praw właściwych kapitalizmowi.

W miarę rozwoju gospodarki socjalistycznej rozszerza się też gospodarczo organizacyjna działalność państwa. Funkcja ta rozwinęła się szeroko dzięki zwycięstwu socjalizmu, które doprowadziło do likwidacji klas wyzyskiwaczy i do ustanowienia niepodzielnego panowania społecznych, socjalistycznych form własności środków produkcji we wszystkich dziedzinach gospodarki narodowej.

Analizując działalność państwa socjalistycznego w drugiej fazie jego rozwoju Józef Stalin stwierdził: „Obecnie główne zadanie naszego państwa wewnątrz kraju polega na pokojowej pracy gospodarczo-organizacyjnej i kulturalno-wychowawczej. Co się tyczy naszej armii, organów karnych i wywiadu, to ostrzem swym są one zwrócone już nie do wewnątrz kraju, lecz na zewnątrz, przeciw wrogom zewnętrznym.³⁾

Wszystkie funkcje państwa socjalistycznego są ze sobą związane nierozdzielnie. Praca gospodarczo organizacyjna i kulturalno-wychowawcza jest nierozdzielna z ochroną i umacnianiem własności socjalistycznej, będącej ekonomiczną podstawą radzieckiego społeczeństwa. Kształtująca działalność Państwa Radzieckiego zakłada konieczność funkcji chronienia pokojowej pracy ludu radzieckiego przed zakusami imperialistów i ich agentów. Świadczy to o ścisłym związku funkcji wewnętrznych Radzieckiego Państwa z jego funkcjami zewnętrznymi. Niepodzielnie też są związane gospodarczo-organizacyjne funkcje Państwa Radzieckiego i funkcje kulturalno-wychowawcze; jest to w istocie funkcja jednolita, jako że rozbudowa gospodarki i kultury stanowi dwie strony jednolitego procesu budownictwa komunizmu. Realizując swą funkcję gospodarczo-organizacyjną i kulturalno-wychowawczą Państwo Radzieckie kieruje gigantyczną pracą, której celem jest utworzenie społeczeństwa komunistycznego.

Państwo Radzieckie realizuje swą działalność gospodarczo-organizacyjną za pomocą organów władzy państwowej — Rady Ministrów, Państwowej Komisji Planowania, Komitetów i Centralnych Zarządów przy Radzie Ministrów i wreszcie za pośrednictwem ministerstw. Rada Ministrów koordynuje prace ministerstw oraz ustala kierunki tych prac, bezpośrednio kieruje realizacją planu narodowo-gospodarczego, budżetu państwowego oraz umocnieniem systemu kredytowego i pieniężnego. Państwo Radzieckie w swej działalności gospodarczo-organizacyjnej opiera się na aparacie przedsiębiorstw spółdzielczo-kołchozowych i kieruje ogólnie ich działalnością. Trzyma ono w swych rękach wszystkie dźwignie życia gospodarczego, wy-

korzystując je w interesie budownictwa komunizmu.

Budownictwo socjalizmu i komunizmu ujawnia w całym rozmiarze potęgę państwa socjalistycznego, jego nową — pod względem jakościowym — rolę w rozwoju ekonomiki.

Oparta na naukowych podstawach polityka partii bolszewickiej oraz państwa kieruje całokształtem rozwoju społecznego i tworzy życiowe podstawy ustroju radzieckiego.

Państwo Radzieckie opiera się w swej działalności na marksistowsko-leninowskiej nauce o prawach rozwoju społeczeństwa. Gospodarka socjalistyczna odznacza się wewnętrznymi prawidłowościami, których naruszenie bądź ignorowanie może spowodować jej dysharmonię.

W warunkach socjalizmu obiektywną, ekonomiczną koniecznością staje się planowanie. To prawo gospodarki socjalistycznej popierane jest z całą siłą przez Państwo Radzieckie i nabiera mocy ustawy państwowej, wyrażającej wolę całego społeczeństwa, całego narodu. Plan odzwierciedla materialne potrzeby rozwoju społeczeństwa, określa stopień wzrostu poszczególnych gałęzi gospodarki i kultury, ustanawia niezbędne stosunki wzajemne między gałęziami gospodarki, służy marszowi naprzód, ku komunizmowi. Opierający się na aktywności produkcyjnej milionowych mas plan socjalistyczny posiada niezwykle doniosłe mobilizujące i organizujące znaczenie w okresie budownictwa komunizmu.

Państwo Radzieckie odpowiednio do zadań budowy komunizmu planowo kieruje gospodarczym życiem kraju, przemysłem, rolnictwem, transportem, obrotem towarowym, finansami, kredytem i obiegiem pieniężnym. Państwo planuje i organizuje zaopatrzenie materiałowe, rozdziela środki produkcji i środki finansowe, realizuje racjonalne rozmieszczenie sił wytwórczych w kraju, przygotowuje kadry, dokonuje podziału dochodu narodowego, ustala rozmiary produkcji i spożycia oraz poziom cen w handlu państwowym, tworzy niezbędne rezerwy.

Szczególnie ważne znaczenie posiada sprawa ustalenia podstawowych proporcji w gospodarce narodowej. Proporcje pomiędzy poszczególnymi gałęziami gospodarki, między przemysłem i rolnictwem, między produkcją środków produkcji i przedmiotów spożycia, między akumulacją i konsumpcją ulegają w toku budownictwa socjalizmu zmianom. Ustanawiając te proporcje państwo stale zabezpiecza rozszerzoną reprodukcję w warunkach socjalizmu oraz niezależność Kraju Rad od państw kapitalistycznych.

W warunkach kapitalizmu proporcje gospodarcze układają się w sposób żywiołowy, w wyniku wahań cen rynkowych w stosunku do wartości towarów. Jedyłą siłą regulującą w gospodarce kapitalistycznej są żywiołowo rozwijające się stosunki rynkowe. Wynika stąd, że dysproporcje i anarchia produkcji są w warunkach kapitalizmu nieuniknione. Opierając się na socjalistycznym przemyśle, socjalistycznym rolnictwie, transporcie, monopolu handlu za-

³⁾ J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu. Książka i Wiedza r. 1949, str. 605

granicznego i budżecie państwowym, Państwo Radzieckie kieruje gospodarką narodową jako jednolitą całością i planowo ustanawia proporcje narodowo-gospodarcze, odpowiednio do żywotnych interesów budownictwa komunizmu. Czynniki te wielokrotnie przyspieszają tempo rozwoju gospodarki narodowej.

Partia i rząd przywiązują wielkie znaczenie do prawidłowego rozmieszczenia sił wytwórczych, uwzględniając przy tym zadania wynikające z potrzeby jak najbardziej pełnego i celowego wykorzystania zasobów kraju, rozwoju gospodarki wszystkich republik związkowych. Radzieckie plany gospodarcze zawsze kładą względy dalszego rozwoju mocy socjalistycznego państwa jako całości z interesami każdej republiki związkowej. Stalinowska przyjaźń między narodami stanowi podstawę kwitnącego rozwoju i niezwykłej mocy Związku Radzieckiego. Państwo Radzieckie organizuje pod kierownictwem partii bolszewickiej wszechstronną współpracę narodów w budownictwie społeczeństwa komunistycznego.

Planowe kierowanie gospodarką zapewnia nieustanny wzrost produkcji, wzrost wydajności pracy, podnoszenie się stopy życiowej i rozwój kultury mas pracujących oraz wzmocnienie obronności socjalistycznej ojczyzny.

Partia bolszewicka zawsze walczyła o prawidłowe wykorzystanie wielkiej siły planowania. Partia pod kierownictwem Józefa Stalina zdemaskowała oportunistyczną tendencję orientowania się według „wąskich przekrojów“ w gospodarce narodowej, która miała za cel zachowanie gospodarczego zacofania kraju oraz zerwanie szybkiego tempa uprzemysłowienia. Partia zdemaskowała także maksymalistyczne plany, które w istocie prowadziłyby nie do rozwoju gospodarki, a do jej rozkładu, do zniszczenia harmonii między przemysłem a rolnictwem, między klasą robotniczą i chłopstwem i do podważenia dyktatury proletariatu.

Partia bolszewicka walczyła zawsze o optymalne plany rozwoju Związku Radzieckiego, o takie plany, które uwzględniałyby wszystkie realne możliwości rozwojowe państwa, które opierałyby się o decydujący czynnik jakim jest twórcza inicjatywa i energia mas pracujących. Bolszewickie plany zapewniają szybkie tempo rozwoju gospodarki narodowej państwa radzieckiego, zapewniają one dalej orientowanie się na przodujące doświadczenia produkcyjne i oparte są nie na średnich arytmetycznych wskaźnikach osiągniętych już w produkcji, lecz na postępowych normach wykorzystania sprzętu, surowca, paliwa, energii elektrycznej, materiałów pomocniczych itd.

Plany radzieckie, to nie „plany-domysły“, nie „plany-prognozy“ lecz „plany — dyrektywne, które obowiązują organy kierownicze i które ustalają kierunek naszego rozwoju gospodarczego na przyszlósć w skali całego kraju.“⁴⁾ Kierowane przez partię bolszewicką państwo socjalistyczne konse-

kwentnie i systematycznie organizuje całość prac niezbędnych do wykonania planu.

Generalissimus Stalin uczy, że plan nie jest tylko spisem cyfr i zadań. Realność planu radzieckiego to działalność produkcyjna milionowych mas. Jedną z najważniejszych spraw w działalności państwa jest mobilizowanie ludzi radzieckich do wykonania i przekroczenia planów oraz wykorzystanie inicjatywy i doświadczenia mas dla sprecyzowania planów. Żaden plan, jak wskazuje Generalissimus Stalin „nie może uwzględnić wszystkich tych możliwości, które kryją się w łonie naszego ustroju i które się ujawniają dopiero w toku pracy, w toku wykonania planu“⁵⁾.

Planowo kierując gospodarką narodową, Państwo Radzieckie w niezwykle krótkim historycznym okresie przebudowało na socjalistycznych zasadach gospodarkę kraju, umocniło niepodzielne planowanie socjalistycznego systemu gospodarczego oraz zamknęło wszystkie źródła i kanały odradzania się elementów kapitalistycznych. Obecnie zadanie planowego kierownictwa polega na tym, żeby zapewnić stopniowe przechodzenie od socjalizmu do komunizmu.

W skutecznym wykonywaniu planów ogromną rolę odgrywa współzawodnictwo socjalistyczne, ruch stachanowski, wynalazczość robotnicza, które rozwijają się dzięki poparciu i organizującej roli partii bolszewickiej i Państwa Radzieckiego. Studiując i upowszechniając twórczą inicjatywę mas pracujących, partia i państwo wybierają i wcielają w praktyce wszystko to, co jest najbardziej postępowe, przodujące. Lenin i Stalin odkryli rolę socjalistycznego współzawodnictwa jako siły napędowej rozwoju radzieckiego społeczeństwa. Podstawą współzawodnictwa jest nowy socjalistyczny stosunek mas ludowych do pracy, stosunek, którego źródłem jest społeczna własność środków produkcji i likwidacja wyzysku. Nowy stosunek robotników do pracy, świadomość, że pracują oni dla siebie nie zaś dla kapitalisty, stanowi — jak uczy Józef Stalin — potężną dźwignię radzieckiego przemysłu.

Realizując swą funkcję gospodarczo-organizacyjną, Państwo Radzieckie rozwija i doskonali socjalistyczne metody gospodarowania. Plan, rozrachunek gospodarczy i inne metody gospodarcze podporządkowane są zasadzie jak najpełniejszego wykorzystania bodźców ekonomicznych w budownictwie komunizmu.

Jako oręż planu wykorzystuje Państwo Radzieckie prawo wartości w postaci odpowiednio dostosowanej. Państwo skutecznie stosuje takie dźwignie ekonomiczne, jak np. pieniądz, kredyt, rozwija handel radziecki i organizuje pracę przedsiębiorstw socjalistycznych na zasadzie rozrachunku gospodarczego. Rozrachunek gospodarczy wzmaga oszczędne prowadzenie gospodarki, wzrost wydajności pracy, sprzyja zmniejszeniu kosztów własnych produkcji i zwiększeniu dochodowości przedsiębiorstw.

⁴⁾ J. W. Stalin — Dzieła, wyd. ros. tom X, str. 327

⁵⁾ J. W. Stalin — Dzieła, wyd. ros. tom XII, str. 347

W ten sposób państwo pobudza do systematycznej racjonalizacji produkcji, do oszczędności, do doskonalenia organizacji pracy, stosowania nowoczesnej techniki i przyspieszenia obiegu środków obrotowych.

Rozrachunek gospodarczy jako metoda zarządu socjalistycznymi przedsiębiorstwami, która polega na ich operatywnej samodzielności i ścisłym ujęciu ich odpowiedzialności wobec państwa za wykonanie planu, powoduje, że przedsiębiorstwa te są materialnie zainteresowane w racjonalnym użyciu postawionych im do dyspozycji środków pieniężnych i materiałowych oraz siły roboczej. W ten sposób osiąga się prawidłowe skojarzenie społecznych oraz indywidualnych interesów mas pracujących. Harmonijne połączenie interesu społecznego i interesów indywidualnych są podstawowym znamieniem socjalizmu.

Państwo nieodmiennie wciela w życie podstawową zasadę socjalizmu — równość obowiązku pracy zgodnie z uzdolnieniem każdej jednostki oraz równość prawa do zapłaty zgodnie z wykonaną pracą. Stworzone są warunki dla zainteresowania materialnego każdego pracownika w tym, by wzrastała wydajność jego pracy, by podnosił on swe kwalifikacje zawodowe oraz poziom kulturalny, by opanowywał i doskonalił technikę i lepiej organizował pracę. Zresztą państwo tworzy nie tylko w sensie materialnym bodźce dla rozwoju produkcji, techniki, nauki i kultury, prócz tego zapewnia ono ogólny szacunek bohaterom pracy, nowatorom produkcji oraz wybitnym działaczom nauki i kultury.

Plany radzieckie są przekraczane zarówno w skali ogólnopaństwowej jak i w poszczególnych dziedzinach gospodarki — jest to znamienne właściwość ustroju socjalistycznego, który opiera się na twórczej aktywności i świadomości mas ludowych. Przed terminem wykonywane były zarówno przedwojenne plany pięcioletnie, podobnie wykonywany jest plan powojenny. Szereg gałęzi przemysłu wykonało powojenny plan pięcioletni w ciągu czterech lat i cała gospodarka narodowa Związku Radzieckiego rozwija się w tempie szybszym niż to plan przewidywał. Już w końcu r. 1949 przemysł pracował na wyższym poziomie, niż przewidywał plan na r. 1950. Tempo posuwania się ku komunizmowi wciąż wzrasta.

Budowa komunizmu wymaga przede wszystkim rozwiązania podstawowego zadania ekonomicznego w Związku Radzieckim, mianowicie wyprzedzenia pod względem ekonomicznym głównych państw kapitalistycznych. Zadanie to postawił Józef Stalin jeszcze na XVIII Zjeździe Partii w okresie zaś powojennym skonkretyzował je i naszkicował plan stworzenia materialnej bazy komunizmu. W swej historycznej mowie do wyborców w dniu 9 lutego r. 1946 oświadczył Stalin co następuje: „Musimy osiągnąć, aby nasz przemysł mógł corocznie produkować do 50 mln. ton żeliwa, do 60 mln. ton stali, do 500 mln. ton węgla, do 60 mln. ton ropy naftowej. Tylko pod tym warunkiem

można uważać, że ojczyzna nasza będzie zabezpieczona przed wszelkimi ewentualnościami. W tym celu potrzeba bodaj trzech pięćdziesiątek, jeśli nie więcej. Ale zadanie to jest osiągalne i my musimy je wykonać.“

Zbudowanie komunizmu będzie oznaczać nowy ogromny skok naprzód w rozwoju sił wytwórczych oraz osiągnięcie wysokiej wydajności pracy, która będzie w stanie zapewnić obfitość przedmiotów spożycia w tym stopniu, by zrealizować podstawową zasadę komunizmu „od każdego — według jego zdolności, każdemu — według jego potrzeb.“

Materializm historyczny uczy, że rozwój sił wytwórczych zaczyna się zawsze od udoskonalenia i rozwoju narzędzi pracy, od wytworzenia nowych maszyn, gdyż na tej podstawie rosną zarówno kwalifikacje robotników jak też wznosi się kulturalno - techniczny poziom mas pracujących. Państwo Radzieckie kieruje się wskazaniami Generalissimusa Stalina o kierującej roli produkcji środków produkcji — przemysłu ciężkiego — dla wyposażenia całej gospodarki narodowej w najnowszy sprzęt techniczny, który odpowiada wymaganiom wielkiej gospodarki socjalistycznej. Wykonanie tych wskazań pozwoliło w krótkim czasie uczynić ze Związku Radzieckiego potężne, przemysłowe i kolektywno-rolne mocarstwo, dokonać ogromnego skoku od zacofania do postępu.

Obecnie partia bolszewicka i Państwo Radzieckie organizują nowy ogromny rozwój sił wytwórczych niezbędny dla przejścia od socjalizmu do komunizmu.

Wraz z przemysłem ciężkim i na jego podstawie Państwo Radzieckie w szybkim tempie rozwija także inne gałęzie przemysłu oraz rolnictwo, rozpowszechniając szeroko doświadczenia nowatorów produkcji, racjonalizatorów i wynalazców, stosuje przodujące metody pracy, ustanawia postępowe normy wykorzystania sprzętu technicznego, zużycia surowców, uzbraja produkcję w wysokowydajny nowoczesny sprzęt techniczny i wzmaga jej automatyzację i mechanizację.

Polityka Państwa Radzieckiego znajduje aktywne poparcie wśród mas pracujących. Wykonując wskazania partii i rządu, robotnicy przemysłowi w ciągu jednego tylko roku 1949 wykonali i oddali do seryjnej produkcji ponad 300 konstrukcji wysokowydajnych maszyn i mechanizmów posiadających wybitne znaczenie gospodarcze.

Komunizm zakłada elektryfikację procesów produkcyjnych w przemyśle, rolnictwie a także elektryfikację transportu. Partia i rząd kierują szczególną uwagę ku sprawie rozwoju bazy energetycznej Związku Radzieckiego. Budowa Elektrowni Kujbyszewskiej i Stalingradzkiej na Wołdze, Kachowskiej na Dnieprze oraz elektrowni w rejonie Wielkiego Kanału Turkmieńskiego, odgrywać będzie ogromną rolę w tworzeniu materialno-technicznej bazy komunizmu. Budowa tych elektrowni wraz z budową Wielkiego Kanału Turkmieńskiego, Kanału Południowo - Ukraińskiego i Północno - Krymskiego spowoduje nowy skok w rozwoju sił wy-

twórczych państwa w postaci ogromnego zwiększenia produkcji energii elektrycznej, włączenia do produkcji szeregu nowych zakładów przemysłowych, rekonstrukcji i budowy nowych dróg wodnych, zwiększenia powierzchni uprawnej gruntów rolnych, wzrostu urodzajności oraz zwiększenia produktywności hodowli.

Te wielkie inwestycje epoki budowy komunizmu, które nie posiadają równych sobie w świecie, dobitnie świadczą o wyższości socjalizmu i jego niewyczerpanych możliwościach; inspirują one ludzi radzieckich do nowych osiągnięć w pracy.

Partia oraz Państwo Radzieckie zorganizowały zwycięstwo kolchozowego systemu w gospodarce chłopskiej. Skutkiem tego gospodarczo - organizacyjna działalność Państwa Radzieckiego w pełni rozwinęła się także i na wsi. Gospodarka kolchozowa, która w istocie swej jest wielkim gospodarstwem, nie może egzystować i rozwijać się bez planowego kierownictwa ze strony Państwa Radzieckiego. „ Jest rzeczą zrozumiałą, że bez systematycznego oddziaływania ze strony Władzy Radzieckiej na sprawy budownictwa kolchozowego, bez systematycznej pomocy Władzy Radzieckiej nie można usprawnić takiego gospodarstwa“.⁶⁾

Narodowy plan gospodarczy określa i kieruje rozwojem rolnictwa socjalistycznego, podobnie jak rozwojem przemysłu. Państwo ustala stopień wzrostu produkcji rolniczej, proporcje pomiędzy rozmiarami poszczególnych upraw, urodzajność, przyrost inwentarza żywego, tempo mechanizacji rolnictwa i obowiązujące zasady prac agrotechnicznych. Państwo stale wspomaga socjalistyczne rolnictwo maszynami, nawozami sztucznymi, rasowym bydłem itd. Partia i rząd stoją na straży produkcji kolchozowej, zdecydowanie zapobiegają naruszeniu statutu artelu rolnego oraz antykolchozowym, antypaństwowym tendencjom, które się ujawniają w faktach rozkradania mienia kolchozów, marnowania ich gruntów bądź innej własności oraz przeciwstawiania interesów kolchozu interesom kolchoźnika, bądź interesów kolchozu interesom państwa. Przy Radzie Ministrów ZSRR istnieje powołana w tym celu rada dla spraw kolchozów, której zadaniem jest śledzić realizację postanowień partii i rządu oraz przedstawiać rządowi propozycje z zakresu organizacji i gospodarki kolchozów.

Wielkiej socjalistycznej gospodarce rolnej odpowiadają także nowe, socjalistyczne formy pracy. Podstawową formą organizacji pracy w kolchozie jest stała brygada produkcyjna o niezmiennym składzie kolchoźników. Brygadowa forma pracy jest najwłaściwsza dla wydajnego stosowania industrialnej techniki stacji maszynowo traktorowych oraz dla wykorzystania środków produkcji należących do kolchozu, a wreszcie także dla wykorzystania zalet kolektywnych form pracy. Państwo zmierza do dalszego wzmocnienia brygady produkcyjnej. Par-

tia i państwo napiętnowały wypaczenia organizacji pracy w kolchozach, gdy niektórzy działacze gospodarczy zeszli na drogę zamiany brygad produkcyjnych przez usamodzielnione ogniwo (zwieno, mniejsza jednostka, będąca częścią brygady produkcyjnej — przyp. tłum.)

W zmechanizowanej w wysokim stopniu produkcji zbożowej, gdzie podstawowe prace wykonuje się maszynami MTS (stacji maszynowo traktorowych) — stworzenie usamodzielnionych małych jednostek jakimi są ogniwa — oznacza rozdrobnienie sił i środków artelu rolnego, odwrót od przodującej techniki i kolektywnych form pracy — ku technice starej i ku zacofanym formom gospodarowania, które przeszkadzają wydajnemu stosowaniu traktorów, kombajnów i innych skomplikowanych maszyn.

Partia i Państwo Radzieckie prowadzą politykę powiększania drobnych kolchozów, które nie są w stanie dość wydajnie wykorzystać współczesną technikę i zorganizować gospodarke rolną na zasadzie współczesnych wymogów nauk rolniczych.

Szczególnie ważną dźwignią kierowania kolchozami są stacje MTS. Za pośrednictwem tych stacji Państwo Radzieckie realizuje mechanizację rolnictwa. W r. 1949 radzieckie rolnictwo otrzymało trzy do czterech razy więcej traktorów, samochodów i maszyn rolniczych, niż w przedwojennym r. 1940. Teraz mechanizacja obejmuje już nie tylko uprawę roli, ale siew, uprawę i sprzęt zarówno zbóż jak kultur technicznych. Na polach kolchozów pojawiły się nowe maszyny: kombajny samochodowe, kombajny buraczane, kombajny do lnu, samochodowe kosiarki siana, maszyny do sadzenia kartofli, do zbierania bawełny oraz wiele innych.

W ciągu lat wojny a szczególnie po jej zakończeniu znacznie postąpiła elektryfikacja wsi. W ciągu roku 1949 zelektryfikowano dziesięciokrotnie więcej kolchozów niż w przedwojennym r. 1940. Obecnie istnieją okręgi, w których prawie wszystkie kolchozy są już zelektryfikowane.

Państwo Radzieckie zapewnia przemianę pracy rolniczej kolchoźników w wielostronną pracę przemysłową, co stanowi jeden z niezbędnych warunków przejścia od socjalizmu do komunizmu.

Ogromne znaczenie dla rozwoju rolnictwa posiadają dyrektywy partii i rządu, w sprawie realizacji płodozmianu z zastosowaniem siewu traw i w walce z suszą. Najpełniejszy wyraz dyrektywy z tego zakresu uzyskały w historycznym postanowieniu Rady Ministrów ZSRR i CK WKP (b) „O planie sadzenia ochronnych pasów leśnych, zastosowania trawopólnego płodozmianu, budowy stawów i zbiorników wody celem zapewnienia wysokich i trwałych urodzajów w stepowych i leśno-stepowych okręgach europejskiej części ZSRR.“ Wykonanie tego gigantycznego stalinowskiego planu przekształcenia przyrody spowoduje potężny skok naprzód w rozwoju socjalistycznego rolnictwa i hodowli.

Partia i Rząd troszczą się o to, by wdrożyć

⁶⁾ J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu, Książka i Wiedza, r. 1949, str. 408

w radzieckiej produkcji rolnej osiągnięcia współczesnej nauki i przodujących doświadczeń.

Działalność gospodarczo - organizacyjna Państwa Radzieckiego spowodowała w okresie powojennym poważne osiągnięcia w rolnictwie. Produkcja brutto rolnictwa radzieckiego w r. 1949 przekroczyła poziom przedwojennego r. 1940. Plan trzyletni rozwoju kolchozowej i sowchozowej hodowli społecznego inwentarza produkcyjnego wykonywany jest pomyślnie. Walcząc o wykonanie stalinowskiego planu przekształcenia przyrody, kolchozy i sowchozy prawie dwukrotnie przekroczyły zaplanowane prace zalesieniowe. Rozwija się i krzepnie społeczny majątek kolchozów. Prawie podwoiły się niepodlegające podziałowi środki pieniężne i materiałowe.

Partia i Państwo Radzieckie, kierując kolchozami i wykorzystując przewagę i zalety systemu gospodarki kolchozowej i realizując stały wzrost dobrobytu materialnego i poziomu kulturalnego życia kolchoźników. Wieś kolchozowa zmienia oblicze. Zjawily się w niej nowe typy budynków publicznych i mieszkalnych. Powstają stadiony, kluby, kina itd. Wieś kolchozowa coraz bliżej wznosi się do poziomu życia miasta socjalistycznego. Zanika przeciwieństwo między miastem i wsią. Chłopstwo kolchozowe skutecznie zmierza ku komunizmowi pod przewodnictwem partii bolszewickiej.

Organizując produkcję i społeczność, Państwo Radzieckie zapewnia stały i nieprzerwany wzrost dochodu narodowego. Dochód narodowy w kraju rad służy zarówno rozszerzaniu produkcji i tworzeniu niezbędnych rezerw jak też i systematycznemu wzrostowi stopy życiowej mas pracujących. W społeczeństwie socjalistycznym, jak uczy Józef Stalin, produkcja służy w celu podnoszenia materialnego dobrobytu oraz kultury mas pracujących. Takie jest prawo rozwoju społeczeństwa socjalistycznego. W latach przedwojennych planów pięcioletnich dochód narodowy ZSRR wzrósł z 25 mld rubl. do 128,3 mld. rubl. (w cenach r. 1926 — 1927). W r. 1949 dochód narodowy (w cenach porównywalnych) przekroczył o 36% jego poziom z r. 1940. Trzy czwarte dochodu narodowego przeznaczają się na cele indywidualnego i zbiorowego spożycia.

Szczególną uwagę poświęca Państwo Radzieckie sprawie rozwoju handlu radzieckiego. Po raz pierwszy w historii powstał w ZSRR zorganizowany rynek, na którym towary sprzedawane są w cenach ustanowionych i regulowanych przez państwo. Jest to handel bez wielkich i małych kapitalistów, bez spekulantów. Ustanowione przez państwo ceny na znajdujące się w obrocie towary zabezpieczają stałość waluty radzieckiej. W miarę pomyślnej realizacji narodowych planów gospodarczych, wzrostu wydajności pracy, obniżenie kosztów własnych produkcji oraz nagromadzenia rezerw i zapasów państwowych, Państwo Radzieckie w sposób planowy niża ceny towarów masowego użytku. Wskutek tego wzrasta siła nabywczą radzieckiego rubla. Wzrastają płace realne

robotników i pracowników umysłowych, zwiększają się dochody chłopów — kolchoźników.

Skutkiem reformy pieniężnej i znacznej obniżki cen w r. 1947 i 1948 wzrosła dwukrotnie siła nabywczą rubla oraz z górą dwukrotnie w stosunku do r. 1947 zwiększyły się płace realne robotników i pracowników umysłowych. Druga niżka cen detalicznych zapoczątkowana w r. 1948 i przeprowadzona do końca na 1. III. 1949 r. spowodowała dalszy wzrost siły nabywczą płac. Łączna korzyść jaką ludność ZSRR uzyskała wskutek niżki cen z 1. III. 1950 r. wyniesie nie mniej niż 110 mld. rubl. rocznie.

Wręcz przeciwny obraz obserwujemy w państwach kapitalistycznych, gdzie odbywa się katastrofalny spadek stopy życiowej mas pracujących, rośnie bezrobocie, niepewstrzymanie wzrastają ceny, zmniejszają się płace i wzmagają się bezwzględne oraz względne zubożenie zatrudnionych.

Państwo Radzieckie na zasadzie wzrostu wydajności, zniżenia kosztów własnych produkcji i rozwoju całej gospodarki narodowej prowadzi politykę obniżania cen, podnoszenia siły nabywczą rubla i wzrostu płac realnych, co jest koniecznym warunkiem posuwania się gospodarki radzieckiej naprzód, ku komunizmowi.

Państwo Radzieckie kroczy ku komunizmowi wzmacniając walutę i rozwijając handel. Rozwój gospodarki socjalistycznej uiawnił całą nędzę, nicość i reakcyjność zdemaskowanych w swoim czasie przez Józefa Stalina „teorii“ różnych scholastyków i gadułów upierających się przy zniesieniu pieniądza i handlu w warunkach socjalizmu. Jak dowiódł Stalin i jak to potwierdziła praktyka budownictwa socjalizmu w ZSRR, jedna tylko droga prowadzi do zniknięcia w przyszłości pieniądza i obrotu handlowego, a mianowicie droga wszechstronnego wzmacniania radzieckiego systemu pieniężnego i rozwoju radzieckiego handlu.

Budownictwo komunizmu w ZSRR odbywa się w warunkach walki dwóch obozów na arenie międzynarodowej — demokratycznego obozu antyimperialistycznego, któremu przewodzi Związek Radziecki i antydemokratycznego obozu imperialistycznego kierowanego przez Stany Zjednoczone A. P.

Lenin i Stalin wskazują na dwie tendencje, jakie istnieją w świecie kapitalistycznym w stosunku do świata socjalistycznego: jedna to tendencja agresji i blokady ekonomicznej przeciw ZSRR, druga zaś to tendencja do utrzymywania stosunków ekonomicznych ze Związkiem Radzieckim. Państwo Radzieckie wychodząc z założenia leninowsko - stalinowskiej teorii możliwości pokojowej współzycystencji dwóch systemów politycznych, popiera tę tendencję państw kapitalistycznych, która zmierza do stosunków ekonomicznych ze Związkiem Radzieckim, co odpowiada zarówno interesom ZSRR jak też interesom sfer gospodarczych państw kapitalistycznych.

Rząd Radziecki wytrwale prowadzi politykę pokoju opierając się o siły całego obozu demokratycznego, o zorganizowany front zwolenników pokoju, o poparcie wszystkich ludzi pracy

na całym świecie, którzy zainteresowani są w uniknięciu grozy nowej wojny.

Związek Radziecki rozwijając gospodarkę socjalistyczną w warunkach okrażenia kapitalistycznego realizuje monopol handlu zagranicznego odgradzając planową gospodarkę radziecką od szkodliwego wpływu rozkładającej się łupieskiej gospodarki kapitalistycznej. Handel zagraniczny dostarcza przy tym Państwu Radzieckiemu dodatkowych środków dla przyspieszenia rozwoju gospodarki kapitalistycznej.

W stosunku do państw demokracji ludowej monopol handlu zagranicznego odgrywa rolę środka wzajemnej pomocy gospodarczej. W przeciwieństwie do „współpracy“ państw kapitalistycznych w ramach „Planu Marshalla“ współpraca ZSRR z państwami demokracji ludowej zakłada rzeczywistą równość stron.

„Plan Marshalla“ zamienia państwa europejskie w surowcowe i strategiczne bazy amerykańskiego imperializmu, podcina egzystencję tych gałęzi przemysłu, które konkurują z przemysłem U. S. A. i powoduje militaryzację gospodarki tych krajów. Wprowadzenie tego planu w życie spowodowało w państwach zmarshallizowanych zmniejszenie, bądź zniszczenie szeregu bardzo ważnych dziedzin produkcji, wzmogło przeciwieństwa istniejące między państwami kapitalistycznymi i uczyniło gospodarkę świata kapitalistycznego jeszcze podatniejszą na działanie kryzysu.

Państwo Radzieckie okazuje bezinteresowną pomoc rozwojowi gospodarczemu państw demokracji ludowej. Po raz pierwszy w historii powstał taki system wzajemnych stosunków ekonomicznych między niepodległymi państwami, który zabezpiecza przyjazną współpracę narodów i państw na zasadach pełnej równości uprawnień. Podczas gdy Związkowi Radzieckiemu przypadło w udziale opierać się w walce o zbudowanie socjalizmu jedynie na własnych siłach i możliwościach, to państwa demokracji ludowej dążą do socjalizmu w oparciu o pomoc potężnego Państwa Radzieckiego.

Powiązania gospodarcze Związku Radzieckiego z państwami demokracji Ludowej mają podstawowe znaczenie dla handlu zagranicznego obu stron. Prawie dwie trzecie zagranicznych obrotów handlowych ZSRR stanowi handel z państwami demokracji ludowej. Ograniczone rozmiary handlu ZSRR z państwami kapitalistycznymi są wynikiem polityki dyskryminacyjnej, którą stosują wobec Związku Radzieckiego i państw demokracji ludowej koła rządzące Stanów Zjednoczonych A. P., Anglii i niektórych innych państw burżuazyjnych działających pod dyktando U. S. A. Oczywiście jest, że wskutek tej agresywnej polityki, państwa te nie są w stanie zachwiać ekonomicznej potęgi ZSRR i państw demokracji ludowej, a jedynie przynoszą szkodę sobie samym.

Oparta na zasadach równości, wzajemnej pomocy i poszanowania suwerenności każdego państwa współpraca gospodarcza ZSRR i państw demokracji ludowej służy sprawie

wzmocnienia demokratycznego obozu antyimperialistycznego, sprawie pokoju .

Pod kierownictwem partii bolszewickiej i rządu radzieckiego Związek Radziecki rozwija się zdecydowanie w kierunku komunizmu. Gospodarka narodowa ZSRR znajduje się w stanie nowej fazy potężnego rozkwitu. Rozrasta się ona z roku na rok. Partia i rząd prowadzą wielkie prace w zakresie przygotowania kadr kwalifikowanych dla gospodarki narodowej, zabezpieczając w ten sposób rozszerzoną reprodukcję socjalistyczną.

Gdy wyznaczona już zostanie prawidłowa linia polityczna, wówczas jak uczy Józef Stalin, kadry stają się decydującą siłą państwowego i partyjnego kierownictwa. Aby wcielić w życie prawidłową linię polityczną, potrzeba ludzi, którzy rozumieją linię polityczną partii, którzy ją przyjmują jak swą własną linię, są gotowi wcielić ją w życie i potrafią to w praktyce zrealizować. Jeszcze w r. 1926 uzasadniając politykę uprzemysłowienia kraju Józef Stalin wskazywał, że realizacja tak poważnego zadania, jak uprzemysłowienie wymaga przygotowania nowych kadr budowniczych. „Teraz — stwierdzał Stalin — przeszliśmy od frontów wojny domowej do frontu przemysłu. Zgodnie z tym potrzebne są nam nowe kierownicze kadry dla przemysłu, dobrzy dyrektorzy fabryk i zakładów, dobrzy trestowcy⁷⁾ umiejętni handlowcy, rozumni planiści w zakresie budownictwa przemysłu... Bez takich ludzi nie podobna nam ani o krok ruszyć naprzód.“⁸⁾

Problem przygotowania kierowniczych kadr dla gospodarki zarysował się szczególnie jaszkrawo w związku z zaostrzeniem się walki klasowej w okresie szerokiej ofensywy socjalizmu na elementy kapitalistyczne na skutek ujawnienia szkodnictwa w przemyśle w latach 1928 — 1929. Właśnie w tym okresie Józef Stalin z całą mocą postawił zagadnienie wychowania przez Państwo Radzieckie własnej radzieckiej inteligencji, podkreślając, że klasa robotnicza znajduje się pod tym względem w specjalnej sytuacji. Podczas gdy obszarnicy i kapitaliści, jako klasy posiadające mieli możliwość uczyć swe dzieci umiejętności kierownictwa, to klasa robotnicza, jako klasa nieposiadająca i eksploatowana w warunkach kapitalizmu nie posiada tej możliwości, a zyskuje ją tylko po dojściu do władzy.

W r. 1931 na naradzie działaczy gospodarczych Józef Stalin podkreślał, że Związek Radziecki „wszedł w taką fazę rozwoju, kiedy klasa robotnicza musi stworzyć sobie swoją własną inteligencję wytwórczo-techniczną, zdolną do obrony jej interesów w produkcji jako interesów klasy panującej.“⁹⁾ Partia i Państwo

⁷⁾ Trest — jednostka organizacyjna, której w istocie odpowiada w Polsce w przybliżeniu zjednoczenie (przyptum.)

⁸⁾ J. W. Stalin — Dzieła, wyd. ros. tom VIII, str. 138-139

⁹⁾ J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu, wyd. pol., Książka i Wiedza, r. 1949, str. 347.

Radzieckie wykonały ogromną pracę w zakresie przygotowania swych kadr inżyniersko - technicznych i wychowania socjalistycznej inteligencji.

W referatach na VIII Nadzwyczajnym Zjeździe Rad w 1938 r. oraz na XVIII Zjeździe WKP (b) Józef Stalin wskazał, że partia i Państwo Radzieckie stworzyły całkowicie nową inteligencję radziecką, która całą swą istotą związana jest z klasą robotniczą i chłopstwem, inteligencję prawdziwie ludową, w swej masie gotową bez zastrzeżeń wiernie służyć ludowi.

W społeczeństwie radzieckim inteligencji przypada szczególnie doniosła rola, bowiem za jej pomocą partia i państwo kierują całym rozwojem gospodarki i kultury.

Kadry radzieckiej inteligencji rosną i hartują się w trakcie budownictwa socjalistycznego społeczeństwa. Co roku kilkaset tysięcy młodych specjalistów, po skończeniu wyższych i średnich specjalnych uczelni, rozpoczynają pracę w przemyśle, rolnictwie, transporcie i handlu. Setki tysięcy specjalistów wyrastają bezpośrednio w produkcji spośród stachanowców, racjonalizatorów, nowatorów i wynalazców, kierowników brygad kolchozowych itd. Obok tego w sposób zorganizowany kształcą się w państwie dla potrzeb gospodarki narodowej kadry najróżniejszych specjalistów. Setki tysięcy robotników daje przemysłowi co roku system rezerw pracowniczych. Tak np. w r. 1949 skierowano do pracy w przemyśle budownictwa i w transporcie 723 tys. młodych robotników. Przygotowanie nowych kadr i podwyższanie kwalifikacji kadr już zatrudnionych, odbywa się w drodze indywidualnej nauki w brygadach oraz nauki na kursach. W r. 1949 uczyło się w ten sposób 6,6 mln. robotników.

Wiele starań poświęca partia i państwo przygotowaniu kadr dla kolchozów. Bez systematycznego przygotowania kadr przez państwo socjalistyczne, system kolchozowy nie może egzystować i rozwijać się. Państwo Radzieckie rozbudowało sieć rolniczych wyższych zakładów naukowych oraz rolniczych szkół technicznych. W okresie powojennym, zgodnie z uchwałami lutowego plenum CK WKP (b) zorganizowano dwuletnie i roczne szkoły, które przygotowują kadry dla kolchozów. Również Ministerstwo Gospodarki Rolnej ZSRR, Ministerstwa republik związkowych, a także organy władzy miejscowej organizują kursy dla podwyższenia kwalifikacji aktywu kolchoźniczego, kierowników brygad i mniejszych jednostek roboczych (zwienia) oraz kursy traktorzystów, kombajnerów, kierowców samochodowych oraz majstrów różnych specjalności w rolnictwie.

Państwo Radzieckie walczy o rozwój przodującej nauki, ściśle związanej z praktyką budownictwa komunistycznego, wytrwale wdraża w produkcję osiągnięcia nauki i techniki, prowadzi zdecydowaną walkę z opieszałością, rutyniarstwem, dogmatyzmem i przeżyтыми poglądami naukowymi. Partia bolszewicka i Państwo Radzieckie planując rozwój nauki rozwi-

ają wśród uczonych radzieckich twórczy stosunek do rozwiązywania praktycznych zadań budownictwa komunizmu oraz stwarzają wszelkie warunki niezbędne dla ścierania się poglądów i swobody krytyki w dziedzinie nauki i techniki. Teoretyczne dzieła Generalissimusa Stalina, jego genialna praca „Marksizm i zagadnienia językoznawstwa“ służą wszystkim uczonym radzieckim za wzór takiego właśnie podejścia do nauki.

Partia i Państwo Radzieckie troszczą się nieustannie o uzbrojenie kierowniczych kadr teorią marksistowsko - leninowską. Wyszkolenie polityczne mas pracujących, podnoszenie kwalifikacji oraz kulturalnego poziomu wszystkich budowniczych nowego społeczeństwa stanowią niezbędny warunek przechodzenia od socjalizmu do komunizmu.

Szczególnie doniosły środek doskonalenia całej zarówno gospodarczo - organizacyjnej jak i kulturalno - wychowawczej działalności Państwa Radzieckiego oraz środek ulepszenia komunistycznego wychowywania kadr i wszystkich ludzi radzieckich, stanowi krytyka i samokrytyka. Rozwój gospodarstwa socjalistycznego odbywa się na podstawie walki między tym co nowe i postępowe, a tym co stare i obumierające.

Krytyka i samokrytyka jest w społeczeństwie socjalistycznym postacią walki tego co nowe i przodujące przeciwko staremu i obumierającemu. Partia i Państwo Radzieckie wszechstronnie popierają i pobudzają krytykę i samokrytykę. Krytyka i samokrytyka pomaga wykrywać braki w pracy, ustalać sposoby usunięcia tych braków oraz ujawnia nowe rezerwy, nowe możliwości przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Krytyka i samokrytyka stanowi wręcz najskuteczniejszy środek dla wyzwolenia wszystkich sił i zdolności klasy robotniczej i mas pracujących w ogóle, jest to bolszewicka metoda wychowania i hartowania kadr.

Wyrazem rzeczowej rewolucyjnej samokrytyki mas, samokrytyki opierającej się na twórczej inicjatywie milionów pracujących jest współzawodnictwo socjalistyczne. Dzięki kierowniczej i organizującej roli partii i Państwa Radzieckiego współzawodnictwo objęło całe społeczeństwo socjalistyczne, stając się ruchem rzeczywistości całej ludności.

Kierownicza rola partii stanowi główny i decydujący warunek wszystkich sukcesów państwa na polu działalności gospodarczo-organizacyjnej, kulturalno oświatowej i wszelkiej innej. Partia ustala politykę Państwa Radzieckiego i za pośrednictwem swych transmisji — związków zawodowych, rad, spółdzielczości, komsomolu — przekazuje tę politykę świadomości mas pracujących oraz mobilizuje i organizuje te masy dla jej urzeczywistnienia. Polityka ekonomiczna Państwa Radzieckiego budowana jest na zasadzie krytycznego, rewolucyjnego, nowatorskiego stosunku do praktyki gospodarczej. Bez obawy odrzuca ona wszystko to, co jest zacofane, przeżyte, co cofa wstecz

i przeszkadza rozwojowi. Popiera ona i rozwija natomiast to wszystko co postępowe i w istocie komunistyczne.

Zarówno gospodarczo - organizacyjna jak i kulturalno - wychowawcza działalność państwa w miarę realizacji stalinowskiego planu budownictwa komunizmu rozwija się coraz szerzej.

Kierownicza rola partii bolszewickiej stanowi główny warunek trwałości socjalistycznego państwa, rękojmię skuteczności budownictwa

Janusz MALICKI

REZULTATY obrad Sejmu Ustawodawczego R. P. z dnia 28 października br. są wydarzeniem o szczególnie doniosłym znaczeniu dla rozwoju całej naszej gospodarki narodowej i dla budownictwa podstaw socjalizmu przeprowadzonych w myśl wytycznych Planu 6-letniego. Wniesiona przez Radę Państwa i Rząd R. P. ustawa w sprawie zmiany systemu pieniężnego, która była rozpatrywana w toku obrad została jednomyślnie przez Sejm uchwalona.

Zanim przejdziemy do omówienia celów i zasad reformy zanalizować należy jej przyczyny oraz fakt dokonania zasadniczej przebudowy systemu pieniężnego właśnie obecnie, w pierwszym roku 6-letniego Planu Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu.

W gospodarce socjalistycznej zagadnienia systemu pieniężnego rozpatrywać należy na tle problematyki całej gospodarki narodowej. Stwierdzenie powyższe odnosi się również do krajów w których istnieją dopiero zręby socjalizmu, a klasa robotnicza w sojuszu z masami średnio — i drobnorolnego chłopstwa jest w trakcie budowy jego podstaw.

Pieniądz, który w państwach kapitalistycznych panuje i kieruje procesami gospodarczymi pod kątem widzenia interesów monopolów i oligarchii finansowej — zostaje sprowadzony w państwach socjalistycznych do roli jednego ze środków wykonywania narodowych planów gospodarczych.

Ów poniekąd „wtórny“ charakter pieniądza wobec procesów produkcji i obrotu nie pomniejsza bynajmniej jego znaczenia w gospodarce planowej. Dzięki swym funkcjom pieniądz jest nieodzownym instrumentem przeprowadzenia zadań i zamierzeń mas pracujących.

„Nie należy zapominać, że wszystkie radykalne reformy nie powiodą się, jeżeli nie będziemy mieli powodzenia w polityce finansowej. Od właściwej polityki finansowej zależy powodzenie nasze w przedsięwziętym przez nas ogromnym dziele socjalistycznej przebudowy społeczeństwa“. Ten znany cytat Lenina¹⁾ zawiera

¹⁾ W. I. Lenin — Dzieła, wyd. ros. tom XXIII — str. 18.

komunizmu w Związku Radzieckim. Całą działalnością partii i Państwa Radzieckiego mającą na celu zbudowanie komunizmu kieruje Wielki Stalin. Nie ma na całym świecie siły, któraby mogła powstrzymać zdecydowany marsz ludu radzieckiego ku komunizmowi, albowiem radziecki ustrój socjalistyczny obdarzył narody ZSRR niezwalczoną siłą i mocą, a na czele ludu radzieckiego kroczy partia Lenina—Stalina — organizator zwycięstwa Wielkiej Październikowej Rewolucji Socjalistycznej.

R E F O R M A SYSTEMU PIENIĘŻNEGO

genialne określenie głównego zadania polityki finansowej — zadania przystosowywania systemu pieniężnego do aktualnych na danym etapie potrzeb w dziele socjalistycznej przebudowy społeczeństwa.

Czy nasz dotychczasowy system pieniężny był przystosowany do sprostania potrzebom, które istnieją obecnie?

Aczkolwiek lata, które nas dzielą od wyzwolenia stanowią szczególnie trudny okres, okres odbudowy rozpoczętej w kompletnym niemal chaosie w jakim znajdował się kraj w wyniku wojny oraz pomimo faktu, że gospodarka narodowa oparta była w tym czasie o nisko wartości pieniądza — plan odbudowy wykonany przedterminowo i pierwszy rok Planu 6-letniego zostały sfinansowane bez naruszenia równowagi budżetowej i finansowej. Poza tym Rząd nie prowadził inflacyjnej polityki co znalazło wyraz w realnym wzroście płac a co za tym idzie — we wzroście dobrobytu mas pracujących, który miał miejsce w tym czasie.

Jakkolwiek osiągnięcia powyższe są potwierdzeniem słuszności realizowanej polityki finansowej w ramach dotychczasowego systemu pieniężnego, to jednak system ten wymagał niewątpliwie zmian z zasadniczych względów.

Dotychczasowy system pieniężny powstał w okresie, kiedy trwała jeszcze wojna, gdy kraj był zrujnowany a cały system pieniężny był zdeorganizowany przez okupanta. Stan trwania działań wojennych jeszcze przez kilka miesięcy od chwili wprowadzenia (styczeń 1945 r.) poprzedniego systemu pieniężnego, odbudowa przemysłu, transportu i aparatu dystrybucyjnego mająca niejednokrotnie charakter żywiołowy, zagospodarowywanie Ziemi Odzyskanych zdewastowanych i pozostawionych odłogiem przez rozbite armie hitlerowskie oraz przebudowa rolnictwa oto warunki w których zaopatrzenie rynku w towary nie mogło być dostateczne. W rezultacie pieniądz musiał być nisko wartościowy, a wartość jego nie mogła być określona w złocie. Stosunkowo wąski zakres sektora uspołecznionego w gospodarce narodowej, który wzrastał dopiero stopniowo z roku na rok, był również ważnym czynnikiem,

który utrudniał planowe kierownictwo puszczanego w obieg pieniądza, a co za tym idzie stanowił przeszkodę w zachowywaniu stałej wartości nabywczej pieniądza.

Sytuacja polityczna zaostrzała niewątpliwie powyższy stan rzeczy z uwagi na to, że lata 1944 — 45 były okresem zdobywania i ugruntowywania przez klasę robotniczą i masy chłopskie władzy ludowej. Wystarczy przypomnieć, że był to okres przeprowadzanych reform w zakresie przejmowania przez klasę robotniczą i masy chłopskie podstawowych środków produkcji od kapitalistów i obszarników. Brak było również pełnej jednolitości wewnętrznej wskutek działalności klikli Mikołajczykowskiej i innych ośrodków dywersji kapitalistycznej i imperialistycznej.

Przedstawiony stan rzeczy odnosi się w zasadzie do pierwszych lat po wyzwoleniu. Równoległe do stabilizacji politycznej i gospodarczej następowała stopniowo stabilizacja w sytuacji finansowej. Jednakże powojenne „obciążenia“ tkwiły nadal w naszym systemie pieniężnym. Przystosowanie systemu pieniężnego do warunków stabilizacji gospodarczej stało się zatem rzeczą konieczną.

Następujący fakt wymaga szczególnego podkreślenia. Elementy spekulacyjne i żyjące z wyzysku wykorzystując trudności okresu powojennego i wąski stosunkowo zakres handlu socjalistycznego zdołały nagromadzić poważne zapasy pieniężne szczególnie w okresie istnienia dwóch rynków i dwóch cen, wykorzystując różną wartość pieniądza. Dawało to możliwość tym elementom nadal uprawiać spekulację oraz dezorganizować zaopatrywanie ludności w artykuły konsumpcyjne. Taki stan rzeczy był sprzeczny z interesami mas pracujących, gdyż umożliwiał kapitalistom i spekulantom zarówno w mieście jak i na wsi przechwytywać częściowo towary, szczególnie najbardziej poszukiwane asortymenty przeznaczone dla świata pracy. Istotnym zatem warunkiem dla umożliwienia ludności pracującej właściwego i dogodnego zaspokojenia jej potrzeb, a więc dla jej dobrobytu stało się ograniczenie spekulacyjnie zdobytych kapitałów pieniężnych, które ciążyły na rynku towarowym. Zmniejszonemu w ten sposób naciskowi elementów spekulacyjnych na rynek towarowy odpowiadać będzie wzmocnienie siły nabywczej osiąganey z bieżących zarobków.

Przyczyną, która również uzasadniała potrzebę reformy systemu pieniężnego była możliwość podważania przez wrogów wewnętrznych i zewnętrznych, przez wszystkich tych, którym nie na rękę były sukcesy osiąganey przez władzę ludową — zaufania do naszego pieniądza na skutek istnienia nisko wartościowej waluty. Brak zaufania do waluty jest hamulcem wzrostu oszczędności, który winien być normalnym objawem wzrostu zarobków i dochodów, nie ulega wątpliwości, że jedynie wysokowartościowy pieniądz, który posiada dużą siłę nabywczą, jest sprzyjającym bodźcem dla rozwoju oszczędności w odniesieniu do indywidualnych zarobków i dochodów ludności, które są istot-

nym czynnikiem w zakresie mobilizacji środków pieniężnych dla realizacji zadań planów gospodarczych i podnoszenia stopy życiowej mas pracujących.

Należy również podkreślić szczególne znaczenie wysoko wartościowej waluty jako bodźca do oszczędzania w zakresie działalności całej gospodarki uspołecznionej. Walka o zmniejszenie kosztów ujęta w ramy planowego systemu oszczędzania, który ma na celu jak najbardziej racjonalne prowadzenie gospodarki narodowej, jest prawem rozwojowym gospodarki socjalistycznej.

Do zadań reformy systemu pieniężnego wynikających z przyczyn wewnętrznych dochodzą również przyczyny z zakresu naszych stosunków z zagranicą. Istnienie nisko wartościowej waluty stawiało Polskę w niekorzystnej sytuacji w stosunku do krajów kapitalistycznych a nasz wzrost gospodarczy nie znajdował właściwego odbicia walutowego. W związku z tym zachodziła potrzeba właściwego ustawienia naszej waluty w stosunku do państw kapitalistycznych. Jedynie przez wprowadzenie wysokowartościowego pieniądza, którego wartość określona jest w złocie, nasz złoty odpowiadać będzie naszej sile gospodarczej, będzie zajmował właściwe miejsce w układzie walut międzynarodowych oraz będzie eliminował możliwość ciągnięcia przez kraje kapitalistyczne nieuzasadnionych korzyści w obrocie walutowym z naszym krajem.

Dlaczego dopiero dziś pod koniec pierwszego roku Planu 6-letniego została dokonana reforma systemu pieniężnego?

„Bez osiągnięć gospodarczych i politycznych całego ubiegłego sześćdziesiątka dokonanie reformy walutowej byłoby niemożliwe“ — stwierdził Minister Finansów K. Dąbrowski referując projekt ustawy na posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego R. P. Oparcie systemu pieniężnego na silnej walucie jest dopiero wówczas możliwe, gdy zostały osiągnięte warunki zbliżające nas do pewnej stabilizacji gospodarczej. Osiągnięcie tych warunków decyduje o powodzeniu i skuteczności reformy systemu pieniężnego.

Na przestrzeni lat 1945 — 50 w ogniu ostrej walki klasowej dzięki olbrzymim wysiłkom mas pracujących gospodarka narodowa podążała stopniowo w kierunku pełnej stabilizacji gospodarczej.

Istnienie dwóch rynków wolnego o wysokich cenach i systemu kartkowego przy równoczesnym systemie niskich płac — oto czynniki które wytwarzały w latach 1944 — 45 nienormalny układ stosunków. Wyrzajem stopniowej likwidacji pozostałości wojennych było:

1. zniesienie w roku 1946 systemu kontyngentów na wsi oraz ustalenie opłacalnych cen na produkcję rolną,
2. zniesienie w 1948 r. systemu kartkowego w mieście,
3. przeprowadzenie w okresie od 1944 do 1950 r. poważnej zwyżki płac, która była zarówno nominalna, jak również realna w wyniku wyrównywania płac z cenami wolnorynkowymi.

Likwidacja pozostałości okresu wojennego w zakresie układu cen i płac była możliwa dzięki dynamicznemu rozwojowi całej gospodarki narodowej, dzięki pogłębianiu planowania socjalistycznego. Produkcja przemysłowa wzrosła w latach 1946 — 50 o 165% a produkcja rolna o 103%. Obroty w handlu detalicznym wzrosły w tym czasie o 175%.

Wyniki te zostały osiągnięte przy równoczesnym wypieraniu elementów kapitalistycznych z gospodarki narodowej. Szczególnie podkreślić należy fakt, że handel hurtowy i skup artykułów rolnych został przejęty przez uspołeczniony aparat dystrybucyjny a znaczne ograniczenie elementów kapitalistycznych nastąpiło w handlu detalicznym.

W omawianym okresie nastąpił poważny wzrost naszego potencjału produkcyjnego w wyniku dokonywania nowych inwestycji, który stanowił poważny czynnik wzrostu produkcji. Wzrost produkcji przemysłowej i wzrost produkcji rolnej zapewnia zaopatrzenie ludności. Przez powiązanie wzrostu funduszu płac ze wzrostem zatrudnienia i wydajności pracy wzrost masy towarowej może być zsynchronizowany z siłą nabywczą ludności.

Osiągnięcie warunków stabilizacji gospodarczej w stosunkowo krótkim czasie byłoby niewykonalnym bez okazanej wielokrotnej pomocy gospodarczej przez Związek Radziecki. Dostawy artykułów deficytowych oraz udzielane kredyty zwiększały nasz potencjał gospodarczy, oraz uniezależniały gospodarstwo narodowe od rynków krajów kapitalistycznych. W odniesieniu do stosunków z zagranicą podkreślenia wymaga fakt zrównoważenia naszego bilansu płatniczego.

Przedstawione pokrótce czynniki stworzyły warunki, które umożliwiają przeprowadzenie reformy systemu pieniężnego oraz dają gwarancję jej skuteczności.

Oprócz przyczyn uzasadniających potrzebę zmiany systemu pieniężnego oraz powstania warunków pozwalających na jej przeprowadzenie, doświadczenia Związku Radzieckiego w zakresie systemu pieniężnego stanowiły istotny czynnik w powzięciu decyzji dokonania reformy.

Pomimo poniesienia przez Związek Radziecki w II wojnie światowej nieporównanie większych strat od innych państw, szczególnie państw kapitalistycznych, Związek Radziecki, dzięki twórczej inicjatywie swych mas pracujących, oraz właściwościom socjalistycznej gospodarki planowej przewyciężył w najkrótszym czasie skutki działań wojennych.

Przeprowadzone w ciągu lat powojennych w Związku Radzieckim zmiany w systemie pieniężnym wskazują na integralne powiązanie tego systemu z całością procesów gospodarczych przebiegających w ramach 5-cioleciek stalinowskich. Z jednej strony sytuacja gospodarcza określa system pieniężny, a z drugiej strony — system pieniężny jest środkiem realizacji planów gospodarczych.

Konieczność wzmocnienia systemu pieniężnego Związku Radzieckiego po wojnie znalazła

wyraz w reformie walutowej przeprowadzonej w grudniu 1947 r.

Reforma została połączona z poważną zniżką cen, która przyniosła ludności Związku Radzieckiego około 86 miliardów rubli oszczędności w skali rocznej.

W marcu 1948 r. nastąpiła druga zniżka cen, która zwiększyła oszczędności w wydatkach ludności na artykuły powszechnego użytku o dalsze 71 miliardów rubli w skali rocznej.

W wyniku dalszego dynamicznego wzrostu potencjału gospodarki radzieckiej mogła zostać wprowadzona w lutym br. trzecia wielka zniżka artykułów powszechnego spożycia, która znowu zaoszczędziła w wydatkach ludności ponad 80 miliardów rubli w skali rocznej.

Równocześnie powzięta została decyzja oparcia kursu rubla o bazę złota oraz podniesienie jego parytetu w stosunku do walut obcych. W ten sposób rubel stał się najsilniejszą walutą świata.

Ostatnia reforma walutowa jest przystosowaniem nominalnej wartości nabywczej rubla do wartości jaką już faktycznie posiadał wobec walut obcych. Dzięki stałemu wzrostowi produkcji wzrastała bowiem siła nabywcza rubla podczas gdy w państwach kapitalistycznych narastanie kryzysu oddziaływało na zmniejszenie wartości poszczególnych walut²⁾.

Reformy w zakresie systemu pieniężnego przeprowadzone w Związku Radzieckim wskazują na to, że: po pierwsze — warunki gospodarki socjalistycznej zapewniają maksymalne tempo rozwoju gospodarczego i umożliwiają stałe zwiększanie dobrobytu mas pracujących, po drugie — że system pieniężny w państwach socjalistycznych odgrywa istotną rolę w dokonywaniu się tych procesów.

Podsumowując przesłanki naszej reformy systemu pieniężnego oraz uwzględniając doświadczenia Związku Radzieckiego stwierdzić należy, że reforma ta ma za zadanie:

po pierwsze — zapewnić pełne ustabilizowanie złotego, jako miernika wartości w naszej gospodarce planowej, celem przystosowania pieniądza do zadań, które wynikają z Planu 6-letniego w zakresie mobilizacji rezerw pieniężnych oraz wydatkowania środków pieniężnych;

po drugie — dokonać przesunięcia części kapitałów pieniężnych znajdujących się w posiadaniu kapitalistów i spekulantów na rzecz ludności pracującej wsi i miast, celem dalszego ograniczenia elementów kapitalistycznych i spekulanckich oraz celem poprawy bytu mas pracujących;

po trzecie — właściwie ustawić naszą walutę w stosunku do walut innych państw.

Realizacja zadań powyższych winna niewątpliwie prowadzić:

po pierwsze — do dalszego wzrostu naszego potencjału gospodarczego;

²⁾ Porównaj w Nr. 3 z r. 1950 Gospodarki Planowej artykuł — J. Malinowski — Wzrost dobrobytu wynikiem rozwoju gospodarki radzieckiej.

po drugie — do dalszej poprawy bytu mas pracujących stanowiąc podstawę dla przejścia do polityki stopniowego obniżania cen;

po trzecie — do dalszego zacieśniania współpracy gospodarczej i kulturalnej ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej połączając w ten sposób siły obozu postępu i pokoju.

Cele przeprowadzonej reformy systemu pieniężnego określiły jej zasady.

1. Z dniem 30 października 1950 r. wprowadzony został nowy pieniądz, a mianowicie złoty równy 0,222168 grama czystego złota. W ten sposób nasz złoty stał się wysoce wartościową walutą przyrównaną do najsilniejszej waluty świata — rubla radzieckiego.
2. Wszystkie płace i wynagrodzenia za pracę, emerytury, zaopatrzenia i stypendia oraz wszystkie ceny za towary i usługi ulegają przeliczeniu w jednakowym stosunku a mianowicie 100 złotych dotychczasowych równe 3 złotemu w nowym pieniądzu.
3. Dotychczasowe pieniądze będące w obiegu zostają wymienione na nowe banknoty, stosując przeliczenie 100 złotych dotychczasowych równe 1 złotemu w nowym pieniądzu.

W związku z jednakowym przeliczeniem cen i płac ludność pracująca wsi i miast nie doznała na skutek reformy jakiegokolwiek straty z tytułu swoich zarobków i dochodów.

Aby zmniejszyć do minimum możliwość doznania przez ludność pracującą uszczerbku pieniężnego z tytułu będących w jej posiadaniu pieniędzy reforma została przeprowadzona w końcu miesiąca przed wypłatą zarobków, a więc w chwili w której ilość pieniędzy będąca u pracujących jest znikoma. W odniesieniu do tych pracujących, którzy dostali zapłatę przed dniem reformy, a następną wypłata przypada po dniu 1 listopada przewidziana została wypłata jednorazowej rekompensaty w wysokości 2/3 zarobków za każdy dzień.

Wszystkie oszczędności złożone do banków, Powszechnej Kasy Oszczędności, lub pracowniczych kas oszczędnościowych, jak również wkłady uczestników Społecznego Funduszu Oszczędnościowego w odniesieniu do wkładów pracowników, chłopów średniorolnych i rybaków kurtowych — zostają wypłacone w pełnej wysokości t. zn. w tej samej relacji co płace.

Przewidziana została również jednorazowa wypłata dodatkowa wszystkim emerytom i rencistom w określonej wysokości (stosownie do terminu pobierania renty czy emerytury w miesiącu październiku) oraz jednorazowa rekompensata dla studiującej młodzieży, pobierającej stypendia państwowe.

Uwzględnienie interesów małych i średniorolnych chłopów znajduje szczególny wyraz w zasadach reformy. Od ogólnej zasady przeliczania zobowiązań osób prywatnych w stosunku

do innych osób prywatnych wg tej samej relacji co ceny i płace, wyłączone zostają zobowiązania małych rolnych chłopów w stosunku do bogaczy wiejskich. Zobowiązania te mogą być regulowane w stosunku jeden złoty nowy za 100 złotych dotychczasowych. W związku z tym zadłużenie biedoty wiejskiej u bogaczy, które było częstym zjawiskiem, uległo redukcji o 2/3.

Równocześnie dopuszczona została możliwość spłacania przez małych i średniorolnych chłopów zaległości tytułem II raty podatku gruntowego za rok bieżący oraz dokonanie wpłat na Społeczny Fundusz Oszczędzania w dotychczasowej walucie i dotychczasowej wysokości, bądź w nowej walucie w relacji 1 złoty nowy równy 100 złotemu dotychczasowemu, do dnia 5-go października włącznie.

Możliwość poniesienia strat przez indywidualne gospodarstwa rolne z tytułu dostaw w ramach kontraktacji planowego skupu została wyeliminowana dzięki przyjętej zasadzie, że należności za powyższe dostawy, dokonane lecz nie rozliczone przed dniem reformy będą uregulowane według pełnych nowych cen (t. zn. 3 złote nowe za 100 złotych dotychczasowych).

Założeniem reformy systemu pieniężnego było jej przeprowadzenie bez zakłócenia normalnych zakupów i korzystania z usług przez ludność. W tym też celu ustawa o zmianie systemu pieniężnego przewidywała okres przejściowy do dnia 5 listopada, w którym było dozwolone w określonych przypadkach posługiwanie się również dotychczasowym pieniądzem.

Niewątpliwie pomimo wyeliminowania do minimum tych wszystkich czynników, które mogłyby spowodować straty pieniężne mas pracujących, niektóre jednostki mogły doznać jednorazowego uszczerbku. Pomijając nawet fakt, że dotyczyć to mogło jedynie tych jednostek, które tezauryzowały swoje oszczędności w pończosze zamiast je lokować w instytucjach oszczędnościowych — straty te zostają wielokrotnie skompensowane korzyściami, które wynikają z reformy dla całego świata pracy.

W szczególności, dzięki reformie świat pracy będzie miał możliwość lepszego zaspakajania swych potrzeb zarówno na skutek zmniejszenia nacisku elementów kapitalistycznych i spekulacyjnych na rynek towarowy, jak również na skutek otrzymywania zarobków w wysokowartościowym pieniądzu.

Przeprowadzona reforma oznacza pełną stabilizację wartości pieniądza co warunkuje niewątpliwie przejście w przyszłości — za przykładem Związku Radzieckiego — do podnoszenia stopy życiowej mas pracujących w drodze obniżek cen artykułów spożycia masowego.

Zadania reformy systemu pieniężnego w odniesieniu do kapitalistów i spekulantów znalazły wyraz w przedstawionych zasadach reformy oraz wprowadzonym równocześnie zakazie posiadania bez zezwolenia władz dewizowych walut obcych, monet, złota i platyny z wyjątkiem wyrobów użytkowych. W ten sposób reforma systemu pieniężnego oznacza

zmniejszenie zasięgu elementów kapitalistycznych w naszej gospodarce przy czym w szczególności poważnie się skurczył obszar spekulacji na rynku towarowym.

W okresie, który nas dzieli od drugiej wojny światowej, szereg państw kapitalistycznych przeprowadzało również reformy walutowe. Reformy te oparte były jednak na całkowicie odmiennych założeniach i polegają w szczególności na obniżeniu wartości pieniądza. Dewaluacja funta szterlinga we wrześniu 1949 r., która pociągnęła za sobą dewaluację walut większości państw kapitalistycznych w Europie jest tego najlepszym przykładem.

Dewaluacja oznacza przystosowanie oficjalnego parytetu waluty do jego siły nabywczej, która uległa obniżeniu na skutek wzrostu cen.

Państwa kapitalistyczne nie dążą do odzyskania równowagi finansowej w drodze przeprowadzenia obniżek cen, z uwagi na to, że droga ta mija się z interesem kapitalistów, powodując zmniejszenie rozbieżności między realnymi i nominalnymi płacami i w ten sposób pomniejsza ich zyski. (Należy przy tym zaznaczyć, że w gospodarce kapitalistycznej również i spadkowi cen towarzyszy nieuchronnie spadek płac jako ceny siły roboczej, która jest towarem).

Åby zbyt wysoki poziom cen nie kolidował ze zdolnością konkurencyjną monopolów na rynkach zagranicznych, państwa kapitalistyczne kompensują wzrost cen na rynku wewnętrznym przez potaniecie waluty w stosunku do innych walut zmarszalizowanych ułatwiając walkę mობniża poziomu cen, lecz — obniżając wartość pieniądza — prowadzi nieuchronnie do dalszego wzrostu cen. W związku z tym dewaluacja walut zmarszalizowanych ułatwiając walkę monopolów o rynki zagraniczne jest też atakiem kapitalistów na stopę życiową świata pracy. Spadek siły nabywczej pieniądza w kraju zwiększając możliwość eksportu nadaje mu charakter dumpingu, którego koszta płaci świat pracy.³⁾

Powższy stan rzeczy ilustrujący istotę dewaluacji przeprowadzanych w państwach kapitalistycznych pozostaje w bezpośrednim związku z imperialistyczną polityką Stanów Zjednoczonych.

Dążenie oligarchii finansowej St. Zjedn. do wyjścia z kryzysu kosztem innych państw oraz obawa przed sukcesami obozu walczącego o pokój i demokrację, wzmogło poważnie agresywny charakter polityki St. Zjednoczonych. Jaskrawym tego przykładem są handlowe i walutowe poczynania USA wobec krajów zmarszalizowanych. Stany Zjedn. były głównym inicjato-

rem dewaluacji walut. Zwiększone napięcie eksportowe tych państw, które było wynikiem dewaluacji nastąpiło bez odpowiedniego wzrostu sił produkcyjnych, których rozwój jest hamowany ze względu na interesy monopolów St. Zjedn. oraz ze względu na zbrojenie.

Dyktat polityczny i ekonomiczny St. Zjedn. wobec krajów zmarszalizowanych ma na celu przekształcić je w jeden rynek, którym rządzić będą wyłącznie St. Zjedn. Masowa dewaluacja walut oraz późniejsza polityka walutowa Stanów Zjednoczonych w kierunku wymienialności walut krajów kapitalistycznych są wyrazem dyktatu ekonomicznego i politycznego Stanów Zjednoczonych wobec krajów zmarszalizowanych.

W związku z powyższymi uwagami stwierdzić należy, że reformy walutowe w krajach kapitalistycznych: po pierwsze — są jednym z elementów wyzysku mas pracujących przez kapitalistów, po drugie — są narzędziem polityki imperialistycznej St. Zjedn.

Jakże odmienną jest istota reform walutowych w państwach obozu socjalistycznego. Istotą jej charakteryzują następujące słowa Ministra Finansów K. Dąbrowskiego:

„Nasza reforma nie obniża wartości naszej waluty, lecz stabilizuje ją na wyższym poziomie, co jest uzasadnione poważnym wzrostem potencjału gospodarczego w naszym kraju na skutek pomyślnego realizowania naszych planów gospodarczych, nie zmniejsza realnej wartości płac lecz ją podnosi, nie wzbogaca kapitalistów i spekulantów, lecz ich ogranicza, nie uzależnia naszego kraju od obcych kapitalistów lecz podnosi naszą niezależność gospodarczą i polityczną, nie stwarza kryzysu gospodarczego w którym wzrasta bezrobocie i obniża się stopa życiowa ludności pracującej, lecz stwarza nowe dalsze skuteczne możliwości rozwoju gospodarczego i podniesienia poziomu życia mas pracujących i dlatego nasza reforma walutowa jest reformą, która służy interesom ludu pracującego Polski Ludowej“.

„Reforma walutowa jest wyrazem niezachwianej wiary w pokojowe budownictwo, budując i umacniając podstawy socjalizmu w naszym kraju, czemu ma służyć również projektowana reforma walutowa, podnosząc jego potencjał gospodarczy i ogrom, tym samym wzmacniamy siłę i moc całego obozu pokoju postępu.“

Poprzez dalsze poczynania gospodarcze, zmierzające do kulturalnego i gospodarczego rozwoju kraju, dajemy najlepszą odpowiedź podżegaczom wojennym, że wierzymy w pokój, pracujemy dla pokoju, walczymy o pokój i walkę tę wraz ze wszystkimi narodami pokój miłującymi skupionymi wokół Związku Radzieckiego — wygramy“.

³⁾ Porównaj Nr. 8, r. 1950 — Woprosy Ekonomiki — F. Michalewskij i T. Kołosowa — „Dyktat walutowy USA...“

WIELKA Rewolucja Październikowa likwidując kapitalistyczne formy gospodarcze dawnej Rosji carskiej, otworzyła drogę gospodarce socjalistycznej, której potężny rozwój jest nierozłącznie związany z realizacją gigantycznego budownictwa. W rezultacie wykonania olbrzymich programów budownictwa kolejnych pięciolatek, Związek Radziecki stworzył wielką bazę przemysłową i stał się przepożęnym socjalistycznym mocarstwem. Budownictwo w ZSRR, któremu przypadło najważniejsze zadanie w dziedzinie realizacji rozszerzonej reprodukcji socjalistycznej, musiało zrewołucjonizować swą organizację i metody pracy oraz dostosować je do nowych zadań.

Obecnie budownictwo radzieckie osiągnęło tak wysoki poziom organizacji i techniki, że może skutecznie i szybko realizować zamierzenia techniczne w takiej skali, o jakiej dotąd w budownictwie światowym nie miano pojęcia. Nic więc dziwnego, że rozpoczynające swój również gwałtowny rozwój budownictwo krajów demokracji ludowej, niedawno dopiero wyzwolonych z pęt gospodarki kapitalistycznej, stara się przejąć doświadczenie okrzepłych w walce o postęp techniczny budowniczych radzieckich. Jest rzeczą nieodzowną by adaptacja w Polsce doświadczeń radzieckich w dziedzinie budownictwa miała miejsce w maksymalnym stopniu już w początkowym okresie Planu 6-letniego. Będzie to najlepszą gwarancją pomyslnego jego realizacji.

Sukcesy naszego budownictwa po wojnie są niewątpliwe. Zakończona w pełni realizacja 3-letniego planu odbudowy, wielki rozmach rozpoczętych w bieżącym roku prac w dziedzinie nowego budownictwa w ramach Planu 6-letniego, budownictwa obejmującego cały teren państwa i wszystkie gałęzie życia gospodarczego, a ukoronowanego takimi budowlami, jak zakłady i miasto Nowej Huty, jak M.D.M. i szereg innych skoncentrowanych budowli typu przemysłowego — wszystko to świadczy o dokonywanym przez nas wielkim wysiłku na tym polu. Silnie, bo prawie dwukrotnie wzrosła moc produkcyjna naszych biur projektów, ogromnie rozwinęła się sieć i zwiększyła moc państwowych przedsiębiorstw budowlano-montażowych, coraz obficie zaopatrywanych w maszyny i nowoczesny sprzęt. Coraz silniej rozwija się inicjatywa twórcza robotników, techników i inżynierów, pracujących na polu budownictwa, w dziedzinie wprowadzania i przyswajania nowych postępowych metod pracy, w dziedzinie myśli racjonalizatorskiej, w dziedzinie współzawodnictwa. Wzrasta wydajność pracy i przyspiesza się tempo robót.

Jednakże osiągnięte sukcesy nie powinny nas zaślepiać. Zadania Planu 6-letniego są w dziedzinie budownictwa bardzo silnie napięte. Bli-

sko 4-krotny wzrost produkcji budowlano-montażowej winien być osiągnięty w końcowym roku Planu 6-letniego, to jest w r. 1955, w stosunku do poziomu produkcji r. 1949 przy nie-równie mniejszym zwiększeniu kadr pracowniczych. Założony w planie wzrost wydajności w stosunku do tego samego okresu o 86% winien być bezwzględnie zrealizowany, gdyż w przeciwnym razie zabrakłoby kadr roboczych dla realizacji planu inwestycyjnego. Obniżenie kosztów budownictwa winno wynieść dla planowanego okresu co najmniej 26%, co jest niezbędne, by przy założonych w planie nakładach wykonać planowany rzeczowy zakres robót.

Dotychczasowe sukcesy budownictwa osiąga-no jednak w głównej mierze dzięki rozwojowi ilościowemu, a nie jakościowemu. Trzeba wyraźniej stwierdzić, że wielkość zadań stawianych budownictwu w Planie 6-letnim wymaga dla zapewnienia realizacji przemiany rozwoju ilościowego na jakościowy, to jest wymaga gruntownych zmian organizacji i metod, zmian w taki sposób kierowanych planowo, by twórczą inicjatywę mas pracowników na tym polu uczynić wydajniejszą i skuteczniejszą, by wyzwoić rezerwy tkwiące w ludziach i w oddanych do dyspozycji budownictwu środkach materialnych.

Należy zdać sobie sprawę z tego, że nasze formy organizacyjne i myśl planowa nie nadążały dotąd za potrzebami rozwojowymi budownictwa. Sukcesy osiągnane były w warunkach niedostatecznej organizacji, niedociągnięć projektowania i słabego planowania, w sposób bardzo kosztowny, przy znacznym marnotrawieniu środków materialnych, sił roboczych, przy niewykorzystywaniu tkwiących właśnie w budownictwie wielkich rezerw.

A więc na skutek nieterminowego i niepełnego projektowania przeciąga się terminy rozpoczęcia budowli, utrudnia się ich organizację, podraża koszt, odsuwa osiągnięcie efektów rzeczowych inwestycji. W wyniku słabości organizacyjnej wykonawstwa nie wykorzystuje się w pełni mocy przerobowej mechanizmów, traci się cenny czas t. zw. sezonu martwego, to jest miesiące zimowych, nie wykorzystuje się w sposób właściwy sił roboczych, marnotrawi się cenne materiały, zbyt powolnie realizuje się postęp techniczny w budownictwie. Słabość planowania powoduje trudności w dziedzinie właściwego podziału robót, kadr i zaopatrzenia.

Podstawową przyczyną powyższych niedociągnięć zarówno w dziedzinie projektowania, jak w organizacji i planowaniu budownictwa jest brak należytego doświadczenia. Jest rzeczą jasną, że w stosunku do tak wielkiego rozwoju budownictwa, jaki nie był nawet do pomyślenia w ramach dawnej gospodarki Polski kapi-

talistycznej, nasza stara kadra inżynierów i techników, poważnie zresztą przetrzebiona w wyniku działań okupanta, nie mogła mieć dostatecznego doświadczenia, nowe zaś kadry powinny doświadczenie dopiero zdobywać.

Jesteśmy jednak w tym szczęśliwym położeniu, że możemy korzystać z doświadczenia przodującego w świecie budownictwa ZSRR, które z uwagi na wszechstronność, wysoką technikę i pierwszorzędną organizację winno być podstawowym źródłem naszych poczynąń w dziedzinie usprawnienia organizacji, podniesienia poziomu technicznego wykonawstwa, projektowania i planowania naszego budownictwa. Wiadomo, że wiele projektów nowych zakładów przemysłowych opracowują dla nas projektanci radziecy. Stwierdzić można, że opracowania te są dla nas nie tylko podstawą techniczną wykonania projektowanych budowli, lecz i przedmiotem studiów naszych projektantów jako źródłowe podręczniki prawidłowej metodologii projektowania, dogłębnego i wszechstronnego ujęcia zagadnień, precyzyjnego i pełnego opracowania zarówno części ogólnej jak i najdrobniejszych szczegółów. Wiemy, że znaczny postęp opracowań w naszych biurach projektów zawdzięczamy tym studiom i adaptacji doświadczenia radzieckiego na tym polu. Niewątpliwie wiele nam pomaga również niezwykle bogata radziecka literatura fachowa.

Jednakże wiadomości uzyskiwane tą drogą są niewystarczające, a tempo adaptacji doświadczeń ZSRR na polu budownictwa — niedostateczne. Toteż dobrze się stało, że w roku bieżącym zapoczątkowano ściślejszą formę współpracy ze Związkiem Radzieckim na polu budownictwa w postaci bezpośredniego kontaktu szeregu naszych inżynierów i architektów z budownictwem radzieckim.

Niniejszy artykuł poświęcony jest omówieniu podstawowych kierunków usprawnień, które na podstawie bezpośredniego kontaktu i obserwacji budownictwa w ZSRR, wydają się najistotniejsze dla naszego budownictwa. Z uwagi na obszerność tematu ograniczyć się jednak trzeba w wielu dziedzinach do poważnych skrótów, jak również wyeliminować rozważanie sprawy usprawnień projektowania, jako wymagającej odrębnego potraktowania. Przeniesienie doświadczeń budownictwa ZSRR na polu wykonawstwa robót budowlano-montażowych powinno przede wszystkim iść w kierunku:

1. usprawnień organizacyjnych
2. usprawnień systemu planowania i sprawozdawczości
3. podniesienia poziomu technicznego
4. uporządkowania i właściwego ustawienia działalności naukowo-badawczej i normatywnej.

Mysł i praktyka organizacyjna budownictwa w ZSRR przechodziła wiele różnych faz rozwojowych, zanim osiągnięto stan obecny. Nie można również i istniejącego stanu traktować jako ostateczny, gdyż dynamika rozwoju

zmusza do ciągłych dalszych przemian. Również skala budownictwa radzieckiego jest inna, znacznie większa i szereg form organizacyjnych nie daje się przenieść do naszych warunków.

Przeniesienie form organizacyjnych wymaga bardzo wnikliwej analizy i porównania warunków budownictwa w ZSRR i naszych z punktu widzenia zadań, środków materialnych, osiągniętego poziomu technicznego i kadr. Szczególnie dokładna analiza wymagana jest w zakresie decyzji o organizacji wyższych szczebli oraz organów dysponujących wykonawstwem. Naświetlenie tych spraw, jakkolwiek było już przedmiotem studiów i wniosków, wydaje się przedwczesne. Natomiast istotne jest uchwycenie tendencji podstawowych, które powinny stać się wytycznymi wszelkich koniecznych zmian naszego układu organizacyjnego.

Doświadczenie radzieckie wiele może nam pomóc przede wszystkim w zakresie prawidłowego układu sieci organizacyjnej przedsiębiorstw budowlano-montażowych. Sieć ta jest w Związku Radzieckim bardzo silnie zróżniczkowana, przy czym zróżniczkowanie to wyraża się dwojako: z jednej strony przez podział przedsiębiorstw według obsługiwanych gałęzi gospodarczych, z drugiej zaś strony według specjalizacji technicznej. Zróżniczkowanie pierwszego typu istnieje również w Polsce, lecz nie jest tak daleko posunięte, jak w Związku Radzieckim.

W ZSRR prawie każda poważniejsza gałąź gospodarki obsługiwana jest w zakresie swego budownictwa przez odrębną sieć przedsiębiorstw budowlano-montażowych, a nawet dwa potężne związkowe ministerstwa Budownictwa Przemysłowego obejmują w zasadzie ograniczony tylko zakres budownictwa poszczególnych podstawowych gałęzi przemysłu (w jednym z tych ministerstw koncentruje się wykonawstwo budownictwa metalurgicznego i chemicznego, w drugim budownictwo zakładów budowy maszyn i elektrotechniki). Skala budownictwa radzieckiego zezwala na to, by istniały przedsiębiorstwa poświęcone wyłącznie np. budowie cementowni, budowie koksowni, budowie elektrowni, budowie zakładów przemysłu aluminiowego itd. W daleko mniejszej skali budownictwa polskiego nie istnieją dostateczne podstawy takiego stopnia zróżniczkowania, gdyż przedsiębiorstwa o tak wąskim zakresie zadań nie miałyby u nas warunków stałego nasilenia robót, stabilności kadr oraz możliwości właściwego wykorzystania środków materialnych. Jakkolwiek ślepe naśladowanie wzorów radzieckich w kierunku tego typu różniczkowania byłyby w naszych warunkach nieuzasadnione, należy jednak z doświadczenia radzieckiego na tym polu wyciągnąć następujący wniosek ogólny: w układzie organizacyjnym sieci przedsiębiorstw budowlano-montażowych w Polsce nie można pomijać tak ważnego czynnika, jakim jest specyfika budownictwa różnych gałęzi gospodarczych, czynnika hierarchii i rozmiaru zadań, wreszcie czynnika operatywności. Konsekwencją powyższego uję-

cia powinno być krytyczne ustosunkowanie się do pokutujących wciąż jeszcze u nas tendencji gigantomanii organizacyjnej i centralizacji w dziedzinie budownictwa.

Natomiast wydaje się rzeczą niewątpliwą, że daleko posunięte zróżniczkowanie przedsiębiorstw w ZSRR według kryterium specjalizacji technicznej powinno być wzorem dla naszego budownictwa. Wymogi współczesnej techniki oraz postępowej organizacji robót są tego rodzaju, że jak uczy doświadczenie budownictwa radzieckiego, nie ma miejsca obecnie na uniwersalizm. Każda gałąź techniki, reprezentowana w złożonych procesach budownictwa (a w szczególności w dziedzinie budowy obiektów przemysłowych) powinna mieć możliwość samodzielnego rozwoju w odrębnych ośrodkach koncentracji.

Toteż w Związku Radzieckim w ramach poszczególnych sieci przedsiębiorstw, przeznaczonych dla obsługi budownictwa oddzielnych gałęzi gospodarczych, istnieją obok pionów przedsiębiorstw ogólnobudowlanych, rozwinięte piony przedsiębiorstw specjalizowanych w najróżnorodniejszych typach techniki budowlanej i montażu, przy czym zróżniczkowanie to jest o wiele dalej posunięte, niż u nas. Nie istnieją np. u nas przedsiębiorstwa specjalizowane wyłącznie w prowadzeniu robót ziemnych, robót wykończeniowych, izolacyjnych, montażu maszyn itd., a istniejące przedsiębiorstwa t. zw. specjalizowane mają przeważnie zbyt mieszany profil, co przeszkadza wykształceniu kadr wąskiej specjalizacji, lecz najwyższej kwalifikacji, jakie są nam niezbędne dla sprawnej realizacji wielostronnych zadań budownictwa w Planie 6-letnim. Wagę tego zagadnienia można sobie uzmysłowić, jeśli się zważy, że udział procentowy przedsiębiorstw specjalizowanych w produkcji budowlano-montażowej może dochodzić szczególnie w zakresie budownictwa przemysłowego do 40% i więcej. Zagadnienie to było u nas dotąd nienależycie oceniane i sprawy przedsiębiorstw specjalizowanych to-nęły częstokroć w pionach ogólnobudowlanych, które nie zezwalały na usamodzielnienie się i swobodny rozwój działów specjalizowanych.

Z doświadczenia radzieckiego wynika dalej, że zasadą podstawową układu organizacyjnego sieci przedsiębiorstw budowlano-montażowych winien być układ terenowy przedsiębiorstw ogólnobudowlanych o zrejonizowanym zasięgu działania oraz równoległy układ przedsiębiorstw specjalizowanych o ogólnokrajowym zasięgu. Tego typu układ organizacyjny zdał dobrze egzamin w ZSRR i odpowiada warunkom najważniejszej koncentracji środków w budownictwie.

Drugim zagadnieniem organizacyjnym, którego rozwiązanie będzie znacznie ułatwione przez wykorzystanie doświadczenia radzieckiego jest właściwe ustawienie organizacyjne podstawowej jednostki wykonawstwa, jaką jest przedsiębiorstwo (zjednoczenie, w ZSRR trest) budowlano-montażowe. W stosunku do realizowanych u nas dotąd w tej dziedzinie najróżnorodniejszych koncepcji uderza prostota, opera-

tywność i małoszczelność układu organizacyjnego w ZSRR. Adaptacja doświadczenia radzieckiego na tym polu oznacza również usunięcie zbędnych w naszych warunkach szczebli pośrednich między ośrodkiem dyspozycji centralnej (ministerstwem), a jednostką, która kieruje produkcją (przedsiębiorstwem-zjednoczeniem), oznacza dalej nadanie przedsiębiorstwu pełnej samodzielności gospodarczej, przez koncentrację w ramach przedsiębiorstwa wszystkich niezbędnych środków materialnych i obciążenie go w ten sposób pełną odpowiedzialnością za wykonanie planu. Opieka centralna zostaje więc sprowadzona jedynie do dyspozycji w dziedzinie planu, dyspozycji normatywnej i ogólnoadministracyjnej, do planowego rozdzielnictwa środków materialnych oraz do kontroli. Przyjęcie tej tezy usprawnienia organizacyjnego zlikwiduje istniejące jeszcze koncepcje ograniczenia operatywnej dyspozycji przedsiębiorstwa w dziedzinie np. transportu, sprzętu lub baz usługowych, jak również inne tego typu koncepcje zamierzeń centralizacyjnych, określanych słusznie w Związku Radzieckim mianem „korkowania centralnego“.

Trzecim wreszcie zagadnieniem organizacyjnym, domagającym się rozwiązania na podstawie doświadczeń budownictwa radzieckiego jest sprawa właściwej organizacji wewnętrznej przedsiębiorstw, która w znacznym stopniu przesądza prawidłową organizację samego procesu produkcyjnego, a w szczególności organizację placu budowy.

Doświadczenie radzieckie w dziedzinie formy organizacyjnej niewątpliwie będzie bardzo pomocne, lecz adaptacja powinna tu dotyczyć nie tylko formy, lecz samych metod organizacji procesów technologicznych budownictwa. Metody te są przedmiotem bardzo szczegółowych opracowań i w dziedzinie budownictwa seryjnego doszły do stadium standaryzacji. Adaptacja tych metod powinna być prowadzona na bazie konkretnych studiów warunków naszego budownictwa seryjnego oraz warunków poszczególnych prowadzonych przez nas wielkich budów. Na tym miejscu można tylko scharakteryzować podstawowe środki techniczne produkcyjnej organizacji procesu produkcji budowlano-montażowej w Związku Radzieckim, którymi są:

- a) System operatywnej dyspozycji, zrealizowany przez sieć dyspozytorską (dyspozytor główny zjednoczenia i podlegli mu dyspozytorzy transportu, dyspozytorzy kierownictw robót, operatorzy itd. posługujący się specjalnymi środkami łączności dyspozytorskiej).
- b) Wprowadzony już u nas system tzw. generalnego wykonawstwa robót. W Systemie tym rola generalnego wykonawcy przypada przedsiębiorstwu ogólnobudowlanemu, które realizuje całość budowy dysponując szeregiem przedsiębiorstw specjalizowanych — subwykonawców.

Podniesienie poziomu planowania budownictwa w Polsce można osiągnąć w drodze usprawnień w trzech dziedzinach:

- a) metodologii planowania,
- b) usprawnienia i przyspieszenia produkcji dokumentacji technicznej dla budownictwa jako bazy planowania oddolnego,
- c) uzyskania bazy wskaźnikowej dla planowania odgórnego.

Odnosnie metodologii planowania poczyniono już w naszym budownictwie znaczny krok naprzód w oparciu o wzory radzieckie, dostępne z literatury fachowej. Dalsze doskonalenie metodologii planowania oddolnego (sporządzanie planów produkcyjno - techniczno - finansowych przedsiębiorstw budowlano - montażowych) odbywać się już będzie w oparciu o materiał uzyskany bezpośrednio. Wprowadzenie planu odgórnego, dyrektywnego w naszym budownictwie począwszy od r. 1950 jest krokiem naprzód w kierunku zbliżenia się do metody radzieckiej, chociaż technika uzyskania podstaw dla planu odgórnego jest u nas z uwagi na odmienną organizację przedsiębiorstw znacznie bardziej złożona niż w ZSRR.

Jest rzeczą oczywistą, że program produkcji przedsiębiorstw obsługujących tylko budownictwo poszczególnych gałęzi gospodarki wynika bezpośrednio z planu inwestycyjnego tej gałęzi, co prawie jednoznacznie określa niezbędną moc produkcyjną wykonawstwa. W naszych warunkach, gdy przedsiębiorstwa obsługują budownictwo różnych gałęzi gospodarczych i przy braku precyzji w rozgraniczeniu zadań poszczególnych przedsiębiorstw bilansowanie programów produkcji jest znacznie trudniejsze. Z drugiej zaś strony brak nam solidnej bazy w postaci prawidłowej sprawozdawczości, którą wprowadzono dopiero od r. 1950 oraz w postaci opartych na bilansach analiz gospodarczej działalności przedsiębiorstw za okresy ubiegłe, co w znacznym stopniu zmniejsza precyzję dyrektywnego planowania.

Najistotniejszym jednak brakiem naszego planowania jest brak dostatecznie rozwiniętego systemu wskaźnikowego, szczególnie niezbędnego w dziedzinie planowania zaopatrzenia budownictwa. Doświadczenie radzieckie uczy nas, że planowanie oddolne powinno być oparte na dostatecznie zaawansowanej dokumentacji technicznej, tj. na projektach technicznych, a nawet o ile możliwe na projektach organizacji robót. Toteż jedynie silny nacisk na wyprzedzenie dokumentacji, a w szczególności na opracowanie projektów organizacji robót może podnieść poziom i precyzję naszego planowania oddolnego.

Dla prawidłowego planowania odgórnego niezbędna jest rozbudowa systemu wskaźnikowego, zapoczątkowanego przez nas w r. 1949 i rozwiniętego w r. 1950 wyłącznie dla budownictwa ogólnego przez rozciągnięcie tego systemu na wszystkie dziedziny budownictwa. Niewątpliwie jedynie właściwy jest system wskaźnikowy przyjęty w budownictwie radzieckim, oparty na zasadzie ustalenia potrzeby materia-

łów, siły roboczej i pracy maszyn dla 1.000.000 rubl. inwestowanych przez daną gałąź gospodarczą. Analogicznego typu wskaźników dla budownictwa w warunkach polskich nie jesteśmy w stanie stworzyć w tej chwili z braku podstaw wyjściowych, którymi powinny być szczegółowe opracowania oparte na badaniu projektów i kosztorysów oraz wyników realizacji obiektów już wykonanych dla różnych gałęzi gospodarczych. Wykonanie tej nader złożonej i trudnej roboty jest jednak niezbędne chociażby nawet w częściowym oparciu o odpowiednio przeliczone wskaźniki radzieckie.

Trudności naszego planowania są niewątpliwie rezultatem braków należytej organizacji sprawozdawczości i księgowości w przedsiębiorstwach budowlano - montażowych. Doświadczenie radzieckie uczy, że od właściwego postawienia sprawozdawczości zależy zarówno poziom planowania jak i poziom operatywnego kierowania produkcją. W tym kierunku winien być poczyniony największy nacisk a przede wszystkim winna być założona mocna baza pod sprawozdawczość w postaci obowiązkowego jednolitego systemu dokumentacji pierwotnej dla sprawozdań.

Usprawnienia organizacji i planowania są wprawdzie ważnymi, lecz nie najważniejszymi czynnikami postępu w budownictwie. Najlepsza organizacja i najbardziej precyzyjne metody planowania nie mogą same zmienić istotnej treści procesu produkcji, mogą stanowić tylko doskonały instrument do zmian tego procesu, podyktowanych przez postępującą myśl techniczną.

Wynika stąd, że sprawa podniesienia poziomu technicznego w budownictwie, a w szczególności udoskonalenia technicznych metod wykonawstwa jest zagadnieniem centralnym, które powinno dominować w najbliższych latach realizacji 6-letniego planu budownictwa. Przeniesienie postępowych metod technicznych w tak rozległej, złożonej i zróżniczkowanej dziedzinie, jaką jest budownictwo jest znacznie trudniejsze, wymaga daleko większego nakładu pracy i wciągnięcia do tej pracy daleko szerszego zastępu kadr technicznych, aniżeli usprawnienie natury organizacyjnej lub planowania.

Można stwierdzić, że postęp techniczny w naszym budownictwie przejawia się dotąd w sposób raczej fragmentaryczny, na skutek czego treść istotna procesów produkcyjnych pozostaje konserwatywna. Mieliśmy tego dowody, gdy przy wprowadzeniu postępowych metod zespołowych, akeja obejmowała tylko murarkę i nie była zsynchronizowana z pracą pozostałych grup wykonawców (pewną poprawę uzyskano w budownictwie mieszkaniowym dopiero po wprowadzeniu potoku). Jako przykład służyć może również sprawa wzrastającego usprzętowania budów, które wpłynęło co prawda na zmechanizowanie poszczególnych asortymentów robót, lecz dotąd nie stało się czynnikiem przeobrażenia całokształtu procesu budowy, nie udało temu procesowi rytmu przemysłowego. Analogicznie przedstawia się również u nas sprawa prefabrykacji.

Rozpatrzmy w jakich podstawowych kierunkach winny iść usprawnienia techniczne w budownictwie. Jeśli będziemy abstrahować od dziedziny rozwiązań konstrukcyjnych i wyboru materiałów, które są domeną usprawnień projektowania, w samym procesie budowy należy wymienić dwa elementy:

- a) wybór najbardziej właściwych środków materialnych procesu budowlano - montażowego,
- b) wybór na bazie ustalonych środków najważniejszej metody organizacji pracy na budowie.

Z doświadczenia budownictwa radzieckiego wynika, że przy wyborze środków i organizacji procesu budowy decyduje podstawowa tendencja maksymalnego uprzemysłowienia tego procesu. Wyraża się to przede wszystkim w traktowaniu poszczególnych robót wykonywanych na budowie, jako części jednego procesu technologicznego przy pełnej kooperacji w czasie i przestrzeni poszczególnych grup wykonawców, tak jak się to dzieje w wielooddziałowych zakładach przemysłowych. Wyraża się to po drugie w takim wyborze wyposażenia budowy w środki sprzętowe i maszynowe, któreby umożliwiły stworzenie warunków potoku, a nawet taśmy, jak w nowoczesnej produkcji przemysłowej. Wyraża się to po trzecie w takim szczegółowym opracowaniu organizacji miejsc pracy i technologicznego procesu, który by z jednej strony uwzględniał najnowocześniejsze szybkościowe metody pracy, z drugiej zaś strony uwzględniał również niezbędną z uwagi na pracę maszyn i transportu rytmikę produkcji. Wyraża się to po czwarte w dążeniu do nadania procesowi budowlanemu charakteru montażu maszynowego przede wszystkim przez usunięcie z miejsca budowy takich elementów procesu, które mogą być wykonane w warunkach warsztatowych o typie przemysłowym. Przejawem tej dążności jest szeroki rozwój prefabrykacji i to w kierunku produkcji elementów coraz większych i cięższych.

W dziedzinie właściwego wyboru środków technicznych w Związku Radzieckim przeprowadzono już i prowadzi się dalej najpoważniejsze studia, wynikiem których jest olbrzymi rozwój produkcji typowego, lecz odpowiednio zróżnicowanego sprzętu budowlanego, zezwalającego na mechanizację prawie wszystkich asortymentów robót. Szczególna przy tym uwaga, poświęcona decydującemu o pełnej mechanizacji transportowi na budowie, doprowadziła do powszechnego wprowadzenia konteneryzacji, stosowania coraz cięższych typów dźwigów, urządzeń hydraulicznych i pneumatycznych dla transportu materiałów itp. Równocześnie zastosowany został i silnie udoskonalony tzw. instrument zmechanizowany, pozwalający na znaczne zmechanizowanie takich np. robót jak malarskie, tynkarskie, posadzkarskie itd.

Należy podkreślić szerokie zastosowanie w Związku Radzieckim szeregu bardzo wydajnych, a mało u nas znanych metod, np. wykonywania masowych robót ziemnych przy pomocy hydromonitorów itp. Wymienienie wszyst-

kich nowoczesnych środków i metod pracy, stosowanych w ZSRR nie byłoby na tym miejscu możliwe. Jest rzeczą niewątpliwą, że osiągnięcia techniczne budownictwa radzieckiego powinny być jak najszybciej przyswojone przez nasze kadry techniczne. Sukcesy gigantycznego budownictwa w ZSRR stanowią rękojmię niezawodności tego oręża, gdy będzie on zastosowany w walce o realizację naszego 6-letniego planu budownictwa.

Bez mocnej bazy w postaci organizacji prowadzących działalność naukowo - badawczą w zakresie techniki budownictwa, niemożliwe jest jednak realizowanie stałego postępu w tej dziedzinie.

Potwierdza to doświadczenie zaczerpnięte z ZSRR, gdzie istnieje sieć instytutów naukowo - badawczych o rozległej gamie zainteresowań w zakresie techniki budownictwa, umiejscowiona w różnych resortach, a w szczególności w resortach budownictwa, materiałów budowlanych, przemysłu maszyn budowlanych i drogowych itd. itd. (ogółem przeszło 60 instytutów).

Jest rzeczą jasną, że w warunkach naszych nie ma jeszcze podstaw do postawienia sprawy instytutów naukowo - badawczych na tak szerokiej płaszczyźnie jak w ZSRR. Natomiast z doświadczenia radzieckiego można wyciągnąć konkretne wnioski o właściwym ustawieniu kierunkowym pracy naszych instytutów (których jest dotąd 3).

Przede wszystkim doświadczenie radzieckie uczy, że instytuty naukowo - badawcze w dziedzinie budownictwa powinny być w pierwszym rzędzie instrumentami pomocy technicznej zarówno przy tworzeniu jak i realizacji planów budownictwa i nie mogą być oderwane od życia. Tematyka ich prac powinna wynikać bezpośrednio z potrzeb budownictwa na danym etapie. Charakterystyczną cechą instytutów radzieckich jest właśnie bezpośrednia pomoc terenowi. Jako przykład należy podać Biuro Pomocy Technicznej Centralnego Instytutu Naukowo — Badawczego Konstrukcji Przemysłowych (skrót CNIPS), które będąc na rozrachunku gospodarczym zawiera umowy na wykonanie prac naukowo - badawczych z oddzielnymi zjednoczeniami budowlano - montażowymi. Obciążenie danego Instytutu pracami z tego tytułu wynosi przy tym około 30%. Po drugie instytuty winny kierować się w swej pracy techniczno - badawczej wytycznymi gospodarczymi, uwzględniając należycie zagadnienia ekonomiki, opracowując dyrektywy oszczędnościowe itd.

Po trzecie instytuty powinny stanowić instrument pomocniczo - techniczny dla władz centralnych w dziedzinie działalności normatywnej i planowania dyrektywnego. Jako przykład należy podać odnośną pracę o znaczeniu ogólnopaństwowym jaką prowadził i prowadzi radziecki instytut WNIOMS (Wszechzwiązkowy Instytut Organizacji i Mechanizacji Budownictwa), który opracowywał wskaźniki zużycia materiałów, robocizny i pracy maszyn w odniesieniu do 1 miliona rubli w inwesty-

cjach wszystkich gałęzi gospodarczych, opracowuje zaś obecnie modernizację i kodyfikację przepisów i normatywów budownictwa w ZSRR (tak zwane nowe „Uroczone Położenie“).

Należy podkreślić, że dotychczasowa działalność naszych Instytutów absolutnie nie zaspakajała wciąż wzrastającej potrzeby tworzenia normatywów. W poszczególnych wypadkach bezwzględnej konieczności opracowania poszczególnych normatywów trzeba wciąż posiłkować się pracą dorywczo powoływanych grup specjalistów, co nie stwarza warunków dla uzyskiwania niezbędnej jakości rozwiązań i nadaje rozwiązaniom charakter fragmentaryczny.

Również słabo jest dotąd kierowana i mało dostosowana do najistotniejszych bieżących potrzeb działalność handlowo - badawcza, co wyraźnie hamuje postęp w budownictwie.

Dr Czesław KULIKOWSKI

KLASA robotnicza Polski Ludowej postanowiła uczcić Rocznice Rewolucji Październikowej zwiększonymi osiągnięciami produkcyjnymi. Wyprodukowano ponad plan tony stali, węgla, metry tkanin, dodatkowe maszyny, artykuły konsumpcyjne. Cała ta produkcja, którą robotnicy nasi zobowiązali się wykonać, umocni budownictwo podstaw socjalizmu w Polsce, zwiększy siłę obronną państwa ludowego i przyczyni się do wzmożenia potęgi obozu pokoju.

Podjmując i realizując zobowiązania produkcyjne dla uczczenia Rewolucji Październikowej, polska klasa robotnicza kroczy śladami robotników radzieckich, którzy codzienną, wytrwałą pracą dopełnili wielkiego dzieła Rewolucji i pod genialnym kierownictwem Genera-lissimusa Stalina zbudowali potężne państwo socjalistyczne.

Zwyczaj podejmowania zobowiązań produkcyjnych dla uczczenia wielkich wydarzeń w życiu klasy robotniczej i kraju wrósł już w tradycję polskiej klasy robotniczej. Tegoroczną datę 7 listopada uczcily nasze masy pracujące z tym większym entuzjazmem, że pragnęły w tym dniu wyrazić szczególnie mocno swą solidarność z polityką pokojową Związku Radzieckiego, pragnęły zadokumentować swe przywiązanie do idei Rewolucji Październikowej.

Falę zobowiązań produkcyjnych ku uczczeniu XXXIII rocznicy Rewolucji Październikowej zapoczątkowała załoga huty „Pokój“. W dniu 23 września robotnicy, technicy i inżynierowie tej huty na uroczystym zebraniu zobowiązali się dla uczczenia Rewolucji Paździer-

Niewątpliwie działalność naszych instytutów trzeba właściwie postawić w oparciu o doświadczenia radzieckie. Na czoło wysuwa się sprawa właściwej organizacji i uruchomienia działalności Instytutu Organizacji i Mechanizacji Budownictwa, którego zadania powinny być zbliżone do zadań radzieckiego WNIOMS-u. Plan pracy wszystkich instytutów winien być kierowany w taki sposób, by konkretne zagadnienia wykonawstwa były rozwiązywane według hierarchii potrzeb i nie rządził w tej dziedzinie przypadek.

Między poszczególnymi kierunkami usprawnień w budownictwie istnieje ścisła współzależność. Jest czas najwyższy, by akcją usprawnień scharmonizować i nadać jej taką dynamikę, by założenia postępu technicznego, przyjęte w Planie 6-letnim osiągnąć i nawet przekroczyć.

MASY PRACUJĄCE POLSKI LUDOWEJ CZCZĄ ROCZNICĘ WIELKIEJ REWOLUCJI PAŹDZIERNIKOWEJ

nikowej wykonać ponad plan do 7 listopada 2.500 ton surówki, 400 ton koksu, 2.500 ton spieku najlepszej jakości, 1.000 ton stali. Łączna wartość ponadplanowej produkcji, uzyskanej w realizacji tych zobowiązań wyraża się kwotą 274 mln. zł. To ogólne zobowiązanie pociągnęło za sobą liczne zobowiązania indywidualne. Robotnicy stalowni, walcowni, warsztatu elektrycznego, remontowego, konstrukcyjnego itd. kolejno zobowiązali się do wysokiego przekraczania norm produkcyjnych.

Zgłaszając swe postanowienia, załoga huty „Pokój“ wezwała robotników innych zakładów pracy do podejmowania podobnych zobowiązań. Apel załogi huty „Pokój“ odbił się szerokim echem wśród mas pracujących całego kraju. Tysiące załóg we wszystkich gałęziach produkcji i administracji powzięły zobowiązania do ponadplanowej produkcji, do poczynienia dodatkowych oszczędności i podniesienia wydajności pracy.

Zobowiązania dla uczczenia XXXIII rocznicy Rewolucji Październikowej mają nie tylko doniosłe znaczenie polityczne, jako przejaw entuzjazmu robotników polskich dla dzieła Rewolucji, lecz również mają głęboką treść ekonomiczną i wychowawczą.

Nie trzeba uzasadniać jak wielkie znaczenie dla wzrostu wydajności pracy ma współzawodnictwo. Zobowiązania produkcyjne stanowią wyższą formę współzawodnictwa. Tę formę współzawodnictwa cechuje przede wszystkim olbrzymia masowość. W zobowiązaniach uczestniczą załogi w całości, a nie tylko przodujący robotnicy. Podjmowanie konkretnych zobowią-

zań pozwala załogom na bardziej wnikliwe zainteresowanie się przebiegiem produkcji i stworzenie dokładniejszego obrazu potrzeb przedsiębiorstwa.

Zobowiązania produkcyjne — to nic innego, jak przejaw opracowywania przez załogi planów oddolnych, przejaw poprawiania planów. Cóż to bowiem znaczy, że załoga kopalni, huty czy zakładów metalowych postanawia dać zwiększoną produkcję? Znaczy to, że robotnicy poprawiają plan produkcyjny swego zakładu pracy, wysuwają swój kontrplan, biorąc pod uwagę zarówno dobrze im znane warunki techniczne zakładu jak i swoje możliwości produkcyjne.

W zobowiązaniach na pierwszy plan występuje element świadomego udziału w wykonywaniu zadań produkcyjnych, jakie stoją przed załogami i poszczególnymi robotnikami. Konkretne zobowiązanie może podjąć tylko robotnik, który zaznajomił się dokładnie z planem swego oddziału i swego stanowiska pracy. Według stopnia przygotowania robotników do podejmowania sprecyzowanych zobowiązań produkcyjnych można niezawodnie ocenić poziom uświadczenia załóg oraz ich wkład pracy w realizację planów produkcyjnych.

Analiza zobowiązań ku czci XXXIII rocznicy Rewolucji Październikowej, ich zasięg, różnorodność i konkretność — wszystko to pozwala stwierdzić, że wśród polskich mas pracujących stale postępuje proces uświadczenia politycznego i społecznego i pogłębia się ich socjalistyczny stosunek do pracy.

Zobowiązania te objęły nader różnorodne dziedziny zagadnień produkcyjnych. Dotyczyły mianowicie przedterminowego wykonania planów produkcji, uzyskania dodatkowych oszczędności, przekroczenia norm, podniesienia dyscypliny pracy, wyszkolenia nowych kadr, walki z marnotrawstwem materiałów i surowców, poprawy stanu urządzeń socjalnych.

Z niezmiernie obfitych meldunków o zobowiązaniach przytoczymy fakty, charakteryzujące główne ich typy.

Górnicy kopalni „Sośnica“ złożyli 160 zobowiązań, w których postanawiają przekroczyć nowe normy. Między innymi rębacz chodnikowy, Józef Dobrowolski, zobowiązał się wykonać 200% nowej normy, górnik J. Mikno 180%.

Czołowy górnik polski, rębacz chodnikowy kopalni „Polska“ — Wiktor Markiewka, postanowił dla uczczenia rocznicy wielkiego zwycięstwa październikowego zrealizować swą normę produkcyjną w 350%. Realizacja zobowiązań górników kopalni „Bolesław Chrobry“ przyniosła już w pierwszej dekadzie października nadwyżkę w ilości około 10 tys. ton węgla ponad plan. W tej samej kopalni łącznie 20 brygad postanowiło wykonać swoje normy w granicach od 125 — 200%.

W kopalni „Silesia“ 52-osobowy zespół ścianowy rębaczy przodowych Adamaszka i Jabłońskiego, przekroczył swe zobowiązania o 5,4%, a 40-osobowa brygada ścianowa Józefa Walańczyka i Józefa Janusza wykonuje 113,8% nowej normy.

W przemyśle hutniczym — robotnicy huty „Szczecin“ zobowiązali się m. in. wyprodukować w październiku br. 1.000 ton surówki ponad plan oraz oddać do użytku wykonane poza planem inwestycyjnym dwa zbiorniki na rudę.

W hucie „Ostrowiec“ zadeklarowano wytopienie dodatkowo 300 ton stali i 50 ton surówki oraz usprawnienie transportu.

Pracownicy stalowni w hucie „Stalowa Wola“ zobowiązali się wyprodukować 2 tys. ton stali ponad plan i wezwali wszystkie oddziały huty do współzawodnictwa w oszczędności prądu.

Na czoło postanowień podjętych przez robotników huty „Bobrek“ wysuwa się zobowiązanie przodującego oddziału huty — oddziału wielkich pieców, którego załoga postanowiła w okresie od 25. IX. do 6. XI. wyprodukować ponadplanowo 3 tys. ton surówki. Robotnicy stalowni zobowiązali się do zmniejszenia braków w porównaniu z III kwartałem br. o 33%.

Ogólna wartość zobowiązań podjętych do dnia 6 listopada br. przez załogę huty „Florian“ przekracza sumę 74 mln. zł. Ponadto podejmując zobowiązania postanowiła ona wykonać przedterminowo roczny plan produkcyjny do 7 grudnia br., przez co wygosparowane zostaną dalsze oszczędności w sumie 45 mln. złotych.

W przemyśle metalowym — załoga Zakładów im. J. Stalina w Poznaniu postanowiła wykonać ponad plan 1 maszynę, wykonać 30 sztuk głowic do maszyn, wezwać robotników kwalifikowanych do intensywnego szkolenia nowego narybku. Zobowiązania te przedstawiają wartość 88 mln. zł. wg cen z 1937 r.

Załoga działu montażu w Zakładach „Ursus“ do końca bieżącego roku da 80 traktorów ponad plan. Brygada Stanisława Paradowskiego, przodownika pracy z odlewni w tychże zakładach da w br. ponad plan 595 sztuk odlewów, wydział mechaniczny nr 2 wykona dodatkowo 150 sztuk części do traktorów. Kobiety zatrudnione w „Ursusie“ zobowiązały się przepracować kilkaset godzin przy kopaniu ziemniaków w pobliskim PGR.

Robotnicy „Sanowag“ podjęli się wykonać roczny plan produkcji wozów tramwajowych do 5 grudnia br. Zamierzenie to robotnicy realizują, podnosząc swą wydajność pracy o 10 — 30%.

Załoga Wrocławskiej Fabryki Wodomerzy zobowiązała się wykonać plan roczny do 25 października. Trzy przodownice pracy, które w swoim czasie domagały się rewizji przestarzałych norm: Katarzyna Nowak, Genowefa Spadło i Zofia Sejmówna postanawiają obecnie przekroczyć swoje skorygowane, nowe normy o 65 — 80%.

W ramach zobowiązań robotników budownictwa 12-osobowy zespół murarski Piotra Ozańskiego i Stanisława Szczygła z 51 brygady ZMP w Nowej Hucie ustanowił nowy, młodzieżowy rekord murarski Polski, układając w ciągu 8 godzin pracy 66.232 cegły.

Pracownicy Poznańskiego Zjednoczenia PPB podjęli zobowiązanie przedterminowego wykoń-

czenia budowy prawobrzeżnego kolektora w Poznaniu, dwóch mostów drogowych oraz robót stolarskich szpitala im. Święcickiego. Wszyscy pracownicy postanowili podnieść plan oszczędnościowy o 50% oraz wykończyć szereg robót budowlanych w blokach mieszkalnych w Poznaniu i na prowincji.

Załoga budowy Centralnego Domu PZPR wzorując się na zobowiązaniach przodujących robotników Brysiaka, Gabrysia oraz Mieczysława Dudę i Władysława Dudę, którzy już przed tygodniem postanowili znacznie zwiększyć swą wydajność pracy, poszczególne zespoły zatrudnione przy budowie, zobowiązały się zwiększyć dotychczasowe przekraczanie norm średnio o 10 do 20%. M. in. zespoły murarzy, postanowiły wykonać 226% normy, zamiast 206%, uzyskiwanych dotychczas. Tynkarze wykonywać będą 171% normy. Ciesle Skrzypek i Kliniuk, osiągać będą 180% normy.

We wrześniu odbyła się w Warszawie narada przodowników pracy, racjonalizatorów i aktyw budowlanego I Oddziału Zjednoczenia Warszawskiego PPB. Na naradzie tej przodownik pracy — murarz Edward Słupecki, wzywając murarzy do współzawodnictwa o tytuł „najlepszemu murarza w Polsce“ zobowiązał się w terminie do dnia 31 grudnia 1950 r. pracować z wydajnością 360% normy, tj. o 60% większą niż dotychczas. Jednocześnie postanowił on wyszkolić 30 niewykwalifikowanych robotników na podręcznych murarskich, wydatnie podnieść jakość pracy, dzielić się z towarzyszami własnymi doświadczeniami na zebraniach organizowanych na wzór radzieckich „wtorków stachanowskich“, a w wyniku tego — podnieść średnią wydajność murarzy na swej budowie o 20%.

Poważne zobowiązania podjęli włókniarze. Tak np. robotnicy największej w Polsce fabryki przemysłu bawełnianego — ZPB im. Stalina w Łodzi zobowiązali się uzyskać dodatkowo dla gospodarki narodowej sumę 87 mln. zł. Oszczędności te zostaną osiągnięte przez przyspieszenie wykonania planu w przedzalni cienkoprzędnej i odpadkowej, zwiększenie wielowarsztatowości przedzalni średniopędnej, przyspieszenie uruchomienia krosien na tkalni automatycznej, zwiększenie wydajności pracy, zmniejszenie braków, upłynnienie starych remanentów, usprawnienie transportu oraz oszczędność roboczości.

Robotnicy Zakładów Przemysłu Włókienniczego im. Waryńskiego postanowili wygospodarować dodatkowe oszczędności przez podniesienie o 2% jakości przędzy i zwiększenie wyprzędu o 1%. Robotnicy tkalni postanowili zmniejszyć ilość odpadków o 1%.

Na czoło zobowiązań załogi Państwowych Zakładów Przemysłu Włókienniczego w Żyrardowie wysuwają się zobowiązania podjęte przez grupę monterów działu pończoszarni, która na dwa tygodnie przed terminem uruchomiła dwie maszyny do produkcji pończoch.

Wśród robotników kaliskich przoduje w realizacji zobowiązań załoga Kaliskich Zakładów Pluszu i Aksamitu. Robotnicy tej fabryki wykonali już jedno ze swych zobowiązań, a mia-

nowicie skrócenie czasu trwania cyklu produkcyjnego o 40%, co uzyskano przede wszystkim dzięki usprawnieniu transportu wewnątrz fabrycznego. Skrócenie cyklu produkcyjnego zwolniło w Kaliskiej Fabryce Pluszu środki obrotowe wartości ponad 100 mln. zł.

Robotnicy Państwowej Fabryki nr 1 w Tomaszowie Mazowieckim zobowiązali się dać w roku bieżącym ponadplanową produkcję ogólnej wartości 81 mln. zł. Ponadto przez skrócenie cyklu inkasowego postanowili oni wyzwoić do końca br. środki obrotowe na kwotę 1,2 mld. zł. oraz wykonać na oddziałach pomocniczych szereg — ważnych dla sprawnego ruchu fabryk — robót ogólnej wartości 1,5 mln. zł., co łącznie daje gospodarce narodowej dodatkową kwotę 281,5 mln. zł.

Przyspieszeniem robót polnych uczcili rocznicę Wielkiej Rewolucji robotnicy rolni. Zespół PGR Zaborowice w województwie wrocławskim, podjął się szybszego i lepszego wykonania omłotów, wykopków, siewów jesiennych oraz lepszego i oszczędniejszego wykorzystania maszyn rolniczych. Robotnicy tego zespołu zobowiązali się przede wszystkim przyspieszyć omłoty zbóż, zebranych z obszaru 1.103 ha. Przez usprawnienie pracy przy omłotach zespół zmniejszył obsługę młocarń i zaoszczędził 188 roboczodni.

Pracownicy Państwowego Ośrodka Maszynowego w Kłodzie zobowiązali się m. in. zmniejszyć o połowę ilość przestojów przez należyte przygotowanie do pracy traktorów i sprzętu towarzyszącego oraz należytą jego konserwację. Dotychczasowe normy wydajności traktorów uznano za zbyt niskie i wystąpiono o ich podwyższenie do 350 ha na rok na każdą jednostkę pociągową. Jednocześnie pracownicy POM pomogli spółdzielniom przyspieszyć omłoty i zakończyć je do 15 listopada br., czyli na dwa tygodnie przed planowanym terminem. Do 7 listopada POM w Kłodzie wymłóci 50.680 ton zboża.

Na naradzie przodujących traktorzystów i przewodniczących rad zakładowych POM województwa szczecińskiego zebrani zobowiązali się zorganizować do końca br. 5 młodzieżowych kobiecych brygad traktorowych, utrzymać w gotowości eksploatacyjnej co najmniej 80% traktorów oraz przeszkolić w tym roku 230 traktorzystów.

Załoga traktorowa POM w Sławnie w województwie koszalińskim postanowiła wykonać do końca roku na traktorze „Zetor“ 380 ha orki średniej zamiast 220 przewidzianych normą, zorać jednym ciągnikiem 800 ha rocznie oraz przeszkolić taką ilość pomocników, ilu członków liczy załoga celem powiększenia kadry nowych traktorzystów.

Z licznymi zobowiązaniami pośpieszyli pracownicy komunikacji. Maszyniści przeworskiego węzła kolejowego: Kurek, Tereskiewicz i Hankiewicz oraz ich pomocnicy z parowozów OL 12-35 podwyższyli swe dotychczasowe długofalowe zobowiązanie przejechania 100 tys. km bez napraw parowozu do 110 tys. km. Na wezwanie robotników DOKP — Gdańsk ro-

botnicy służby ruchu DOKP — Warszawa podjęli szereg poważnych zobowiązań. Tak np. ustawiacz Małankowski wraz z manewrowymi Kęsieckim i Zakrzewskim ze stacji Sierpce podjęli się przetoczyć 50 tys. wagonów bez awarii. Podobne zobowiązania podjęły zespoły manewrowe stacji Siedlce, które przetoczą bez awarii 52 tys. wagonów. Dążąc do usprawnienia przejazdów jesiennych drużyny parowozowe kolejarzy gorzowskich zobowiązały się prowadzić pociągi obciążone o 10% ponad dotychczasową normę.

W transporcie morskim liczne zobowiązania usprawnienia obsługi i rozbudowy urządzeń portowych podjęła załoga portu Szczecin. M. in. pracownicy biura portowego zobowiązali się podnieść wydajność pracy przy przeładunku o 15%. Robotnicy zatrudnieni przy przeładunku węgla w porcie gdańskim postanowili dla uczczenia rocznicy Rewolucji wprowadzić u siebie potokowy system przeładunku i w ten sposób załadować 23 statki morskie w terminie przyspieszonym.

Pracownicy Oddziału Usprawnień i Wynalazczości Zarządu Portu Gdańsk—Gdynia opracowują zbiorowo cztery projekty racjonalizatorskie, oparte na doświadczeniach uczonych radzieckich Morozowa, Rudenki i Spiewakowskiego. Pomysły te dotyczą mechanizacji trymerki towarów sypkich, mechanizacji stauerek i załadunku cukru podczas deszczu i mają zasadnicze znaczenie dla dalszego usprawnienia pracy przeładunkowej.

W transporcie samochodowym Antoni Sikora i Marian Woroniecki — kierowcy ze stacji osobowej PKS Warszawa — postanawiają przejechać na obsługiwanym przez nich autobusie 220 tys. km bez remontu.

Wśród zobowiązań październikowych nie brak też zobowiązań pracowników nauki. Tak np. Senat Politechniki Wrocławskiej zobowiązał się w imieniu grona profesorskiego i pracowników naukowych podnieść poziom nauki w uczelni przez wprowadzenie i zdecydowane przestrzeganie socjalistycznej dyscypliny studiów, przez wzmoczenie akcji wydawania prac naukowych i skryptów oraz przez bezpośredni kontakt i opiekę nad zespołami naukowymi studentów. Senat zobowiązał się ponadto w imieniu grona profesorskiego i pracowników naukowych wykonać przedterminowo wszystkie plany rozbudowy politechniki, co przyspieszy uruchomienie oddziałów górniczych. Postanowiono również zacieśnić współpracę z Metodycznym Ośrodkiem Racjonalizacji Produkcji we Wrocławiu, co ma istotne znaczenie dla zacieśnienia współpracy nauki z produkcją w przemyśle.

Jak wynika z powyższych przykładów, zobowiązania październikowe objęły szeroką skalę zagadnień produkcji. Załogi przedsiębiorstw i poszczególni robotnicy potrafili powiązać swe zobowiązania z żywotnymi potrzebami zakładów pracy, wykrywając niejednokrotnie „wąskie gardła“ swych działów produkcji i przy-

czyniając się w ten sposób skutecznie do przyspieszenia rewizji planów.

Należy podkreślić sprawny przebieg wykonywania powziętych zobowiązań. Załoga huty „Pokój“, która zainicjowała zobowiązanie październikowe, pierwsza też — na długo przed postawionym terminem — osiągnęła pełną ich realizację i zadeklarowała nowe tony dodatkowej produkcji. Już w drugiej połowie października napływały z całego kraju meldunki o wykonaniu zobowiązań i podejmowaniu nowych.

Do pomyślnej realizacji zobowiązań w znacznej mierze przyczyniło się wprowadzenie t. zw. „metryk zobowiązań“ — zeszytów, w których zapisuje się przebieg wykonywania zobowiązań przez zespoły i poszczególnych robotników. Inowacja ta, to nie tylko szczegół porządkowy, lecz także objaw poważnego ustosunkowania się załóg do powziętych zobowiązań i duży krok naprzód w procesie pogłębienia świadomego udziału robotników w produkcji.

Doniosły wpływ na przebieg zobowiązań miała praca podstawowych organizacji partyjnych i rad zakładowych, które zwróciły szczególną uwagę na staranne przemyślenie i przygotowanie zobowiązań przez załogi, a następnie torowały drogę ich inicjatywie, okazując im pomoc w przewyżnianiu trudności na terenie przedsiębiorstw i kontrolowały realizację zobowiązań.

Wychowawcze rezultaty akcji zobowiązań październikowych sięgają daleko poza termin jej ukończenia. Doświadczenia nabyte w tej — największej w bieżącym roku — akcji, wejdą do codziennej praktyki załóg. Na doświadczeniach tych skorzystają zwłaszcza związki zawodowe, które pod wpływem wskazań V Plenum KC PZPR i V Plenum CRZZ zwróciły ostatnio baczną uwagę na jak najściślejsze powiązanie całej działalności z zadaniami Planu 6-letniego i skoncentrowały swe wysiłki na zakładowych ogniwach związkowych, a w szczególności na sprawniejszym niż dotychczas, organizowaniu ruchu współzawodnictwa pracy.

W chwili pisania niniejszego artykułu globalne wyniki ekonomiczne akcji zobowiązań październikowych jeszcze nie mogły być dokładnie uchwycone. Fragmentaryczne doniesienia wciąż napływają z województw, pozwalając ocenić, że akcja zobowiązań ku uczczeniu XXXIII rocznicy Rewolucji Październikowej przyniosła wyniki bez porównania większe, niż jakakolwiek podobna akcja w roku bieżącym. Jeżeli np. robotnicy województwa łódzkiego wygosponarują około 2 i pół miliarda zł., robotnicy województwa poznańskiego — również około 2 i pół miliarda, a miasto Warszawa — blisko 1 mld. zł., to należy przewidywać, że suma wartości zobowiązań październikowych osiągnie dziesiątki miliardów zł.

W ten sposób polska klasa robotnicza, wzmagając swoje wysiłki dla przyspieszenia realizacji Planu 6-letniego — Planu Budowy Podstaw Socjalizmu w Polsce, coraz bardziej zdecydowanie idzie drogą, którą przed trzydziestu trzema laty zapoczątkowała Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa.

Z RADZIECKICH DOŚWIADCZEŃ GOSPODARCZYCH

JAK ZORGANIZOWANA JEST PŁACA ZA PRACĘ W PRZEMYŚLE MASZYNOWYM ZSRR

ORGANIZACJA płacy zarobkowej w ZSRR oparta jest na podstawowych postanowieniach Konstytucji Stalinowskiej. Artykuł 118 mówi: „Obywatele ZSRR mają prawo do pracy, czyli prawo do otrzymania zagwarantowanego zatrudnienia z opłatą stosownie do jej ilości i jakości. Prawo do pracy jest zabezpieczone przez socjalistyczną organizację gospodarki narodowej, nieustanny wzrost sił wytwórczych społeczeństwa radzieckiego, likwidację kryzysów gospodarczych oraz zlikwidowanie bezrobocia“.

Zasadą organizacji płacy zarobkowej w Związku Radzieckim jest podział produktu za pracę. Oznacza to, że pracownicy w ustroju socjalistycznym otrzymują równą zapłatę za równą pracę, wykonywaną w jednakowym czasie i tej samej jakości. Praca w Związku Radzieckim z hańbiącego ciężaru, jakim była w okresie caratu i jakim jest dziś w krajach kapitalistycznych, stała się sprawą honoru, sprawą czci, sprawą dzielności i bohaterstwa. Wielki wódz i nauczyciel, Stalin mówił, że w warunkach radzieckich człowiek pracy jest szanowany. „Tu pracuje on nie na wyzyskiwaczy, ale na siebie, na swoją klasę, na społeczeństwo. Tu człowiek pracujący nie może czuć się opuszczony i samotny. Przeciwnie, człowiek pracujący czuje się u nas wolnym obywatelem swojego kraju, swego rodzaju działaczem społecznym. I jeżeli pracuje dobrze i daje społeczeństwu to, co może dać — jest bohaterem pracy, jest owianym sławą“.¹

Podział produktu za pracę stwarza szerokie możliwości materialnego zainteresowania każdego pracującego w społeczeństwie socjalistycznym. Większa co do ilości i lepsza co do jakości praca opłacana jest znacznie lepiej. Równocześnie praca ta w większym stopniu przyczynia się do wzrostu bogactwa państwa socjalistycznego. W ten sposób zasada podziału za pracę jest zgodna z interesami zarówno społeczeństwa socjalistycznego w całości jak i każdego pracownika.

Ta część produktu społecznego, która przypada na osobiste spożycie pracowników, podzielona pomiędzy nich odpowiednio do ilości i jakości pracy, stanowi w ZSRR gotówkową płacę zarobkową, jako część dochodu narodowego. Druga część tego dochodu przeznaczona jest na zaspokojenie potrzeb społecznych ludności celem dalszego wzrostu i rozkwitu kraju Radzieckiego.

¹) J. W. Stalin — Zagadnienia leninizmu, „Książka i Wiedza” r. 1949, str. 502.

Podstawą organizacji płacy zarobkowej w ZSRR jest zasada równej płacy za równą pracę. W krajach kapitalistycznych, w których środki produkcji są w rękach prywatnych, w których istnieje wyzysk człowieka przez człowieka, nie ma i nie może być równej płacy za równą pracę. Na przykład, w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej według oficjalnych danych, godzinowy zarobek kobiet w 25 gałęziach przemysłu przetwórczego wynosił w 1947 r. 69% zarobku mężczyzny, a w Anglii — 55%.

Wysokość płacy zarobkowej w przemyśle Związku Radzieckiego zależy od poziomu wydajności pracy społecznej. Wzrost wydajności pracy powinien wyprzedzać wzrost płacy zarobkowej. Plenum Komitetu Centralnego Partii Komunistycznej już w 1924 r. podkreśliło w swojej uchwale „O polityce płacy zarobkowej“, że „wzrost wydajności pracy powinien wyprzedzać wzrost płacy zarobkowej. Jedynie zachowując ten warunek tworzy się materialną podstawę i nagromadza środki zapewniające: wzrost płacy zarobkowej i rozszerzenie produkcji wymagającej zwiększenia środków obrotowych, odbudowę zniszczonego i przestarzałego sprzętu, zaspokojenie wzrastających stale potrzeb kulturalnych, wychowanie i kształcenie dorastającego pokolenia, zarządzanie państwem i jego obronę“.²

Podstawą organizacji płacy zarobkowej jest system taryfowy, uwzględniający konkretnie różnicę pomiędzy pracą wykwalifikowaną i niewykwalifikowaną, pomiędzy pracą ciężką i lekką, likwidujący zrównanie i zapewniający opłacanie każdego robotnika zależnie od ilości i jakości jego pracy. Zawiera on: siatkę taryfową, stawkę, oraz informator (przewodnik) taryfowo-kwalifikacyjny. W informatorze podana jest charakterystyka różnych rodzajów pracy danej gałęzi przemysłu, oraz ustala się tam czy praca jest ciężka, trudna, ważna i do jakiej kategorii się zalicza. Informator podaje również charakterystykę umiejętności, które powinien posiadać robotnik, ażeby otrzymać tę lub inną kategorię.

Siatka taryfowa ustala godzinowe stawki dla robotników różnych kategorii w zależności od warunków pracy. Siatka ta uwzględnia właściwości produkcji danej gałęzi przemysłu i stanowi składową część umów zbiorowych.

W przedsiębiorstwach budowy maszyn i budowy przyrządów obowiązująca siatka zawiera 8 kategorii i robotnicy zaliczani są do odpowiednich kategorii w zależności od poziomu kwalifikacji.

Stawki taryfowe opracowane są w uzgodnie-

²) REZOLUCJE I UCHWAŁY WKP(b), wyd. ros. cz. I, str. 627

niu z WCSPS (Wszeczwiązkowa Rada Centralna Związków Zawodowych), zatwierdzone są przez rząd i podają wysokość opłaty za pracę w jednostce czasu — w godzinach, dniach, miesiącach. Z reguły, stawki ustalane są dla robotników 1-szej kategorii, a dla pozostałych kategorii określane są na podstawie stawki taryfowej 1 kategorii ze współczynnikiem.

Przy zaliczaniu robót do odpowiednich kategorii należy posługiwać się informatorem (przewodnikiem) kwalifikacyjnym, który odzwierciedla charakterystyki wszystkich typowych procesów wytwórczych w zakładach przemysłowych.

Kategorie w informatorach taryfowo-kwalifikacyjnych ustalane są na podstawie następujących danych: trudności związanych z procesem technologicznym, z obsługą sprzętu, aparatury i przyrządów, stopnia dokładności wykonywanej pracy, odpowiedzialności za nią, utrzymania sprzętu, przyrządów, narzędzi itp. w dobrym stanie, zakresu umiejętności robotników.

W przemyśle budowy maszyn i budowy przyrządów stosuje się dwa rodzaje płacy za pracę: akordową i czasową. Podstawową formą płacy jest płaca akordowa. Odpowiada ona najbardziej socjalistycznej zasadzie zapłaty za ilość i jakość pracy i posiada szereg zalet w porównaniu z czasową formą płacy zarobkowej. Płaca akordowa wprowadza materialne zainteresowanie robotnika w wynikach pracy, w podniesieniu jego kwalifikacji. Przy takim systemie płacy za pracę łączy się osobiste zainteresowanie robotnika z interesami całości produkcji socjalistycznej.

W krajach kapitalistycznych zastosowanie płacy akordowej za pracę wzbogaca kapitalistów i równocześnie obniża poziom życiowy robotników. Zwiększając normy wydajności, kapitalista wyrzuca na bruk „zbędną“ część robotników.

W Związku Radzieckim zarobek robotnika jest uzależniony od jego wydajności, od ilości produkcji, którą wytwarza. Natomiast wzrost produkcji zapewnia rozwój najnowszej techniki wytwórczej, podniesienie kulturalno-technicznego poziomu pracujących, ulepszenie organizacji pracy, rozwinięcie współzawodnictwa i ruchu stachanowskiego. W społeczeństwie socjalistycznym płaca akordowa — to jedna z potężnych dźwigni bezwzględnie podniesienia materialnego i kulturalnego poziomu pracujących.

Przy systemie czasowym płaci się nie za faktycznie wykonaną ilość produkcji, lecz za czas przepracowany przez robotnika o takich lub innych kwalifikacjach.

System płacy akordowej stosuje się w następujących formach:

1. Indywidualny, zwykły, nieograniczony akord. Na tych zasadach płaci się za pracę trzem czwartym (74,4%) wszystkich robotników w przedsiębiorstwach budowy maszyn i budowy przyrządów;

2. Zespołowy akord, przy którym zarobek robotnika zależy od wyników pracy brygady;

3. Opłata akordowa — progresywna (indywidualna).

Akordowa płaca za pracę oparta jest na normach produkcji, lub na normach czasu. Wyceinę określa się przez dzielenie godzinowej (diennej) stawki taryfowej kategorii roboty przez godzinową (dzienną) normę produkcji (w sztukach, tonach itp.).

Jak to już wyżej podawaliśmy, najbardziej rozpowszechnionym systemem stosowanym w przedsiębiorstwach budowy maszyn i budowy przyrządów jest akord zwykły, indywidualny, nieograniczony. Według tego systemu płatni są: tokarze, frezerzy, wiertacze, strugacze, szlifierze, formiarze, ślusarze, narzędziowcy, stemplarze, monterzy maszyn, zegarów, przyrządów, oraz inne zawody masowe. Przy dużym przekroczeniu norm, robotnicy mają wysokie zarobki.

Zespołowy akord stosowany jest głównie w tych wypadkach, gdy proces technologiczny wymaga równoczesnej pracy całej brygady i gdy nie można uwzględnić indywidualnej produkcji człowieka. Na przykład, przy obsłudze dużego agregatu, przy montażu turbin i kotłów, przy montażu sprzętu, przy jego remoncie itp.

Akord brygadowy oblicza się tak samo jak indywidualny. Przy tym wychodzi się ze stawek obliczeniowych i norm czasu dla kategorii wykonywanych robót, niezależnie od rzeczywistych kwalifikacji składu członków brygady. Jednakże zarobek dzieli się pomiędzy pracowników proporcjonalnie do przepracowanego czasu i kwalifikacji każdego robotnika.

W odróżnieniu od systemu zwykłego, przy którym praca opłacana jest według niezmiennych wycen, niezależnie od poziomu wykonywania norm, system progresywno-akordowy przewiduje zmianę zasadniczych wycen w kierunku ich podwyższenia przy przekroczeniu norm. Przerób pracownika akordowego w granicach normy opłacany jest według zwykłej wyceny, a przekroczenie normy — według podwyższonej. Podwyższenie opłaty określa skala progresywnych wycen. Istnieją dwie skale: jedna dla robót przy automatach i transporterach, a druga przy innych robotach. Granica podwyższonej wyceny wynosi 100%.

Progresywną opłatę akordową za pracę stosuje się w przodujących gałęziach przemysłu ZSRR. Na przykład w węglowym, metalowym, naftowym itp. Tę samą opłatę stosuje się również w tych działach gdzie bezwzględnie należy zwalczać t. zw. „wąskie gardła“. Zastosowanie progresywnej opłaty akordowej pozwala na szybkie podwyższenie produkcji bez zwiększania liczby robotników i bez dodatkowego wyposażenia.

Gdy do jakiejś roboty nie można zastosować dokładnych norm i wprowadzić akordu, pracę opłaca się czasowo t. zn. za przepracowaną ilość godzin, przy czym stosuje się w tym wypadku premiovanie za wykonanie ustalonych wskaźników jakościowych.

Według systemów premiowych opłaca się wszystkie zasadnicze kategorie robotników czasowych: ślusarzy i elektromonterów, wykonujących remonty bieżące sprzętu rymarzy, pracowników obsługi kranów, dźwigarów itp.

Systemem czasowym wynagradzani są za pracę magazynierzy w magazynach materiałowych i w narzędziowniach, składach oraz robotnicy pomocniczy. Praca ich opłacana jest zgodnie z kategoriami taryfowymi, z uwzględnieniem przepracowanego czasu.

Oprócz zasadniczej płacy zarobkowej, pracownicy akordowi i czasowi, biorąc udział we współzawodnictwie o tytuł najlepszego robotnika w swoim zawodzie, otrzymują premie. Premie te wypłacane są z funduszu dyrektora i wszechzwiązkowego współzawodnictwa przedsiębiorstw, przy zdobyciu odpowiedniego miejsca przez zakład przemysłowy. Biorący udział we wszechzwiązkowym współzawodnictwie o doskonałą jakość produkcji, przy zdobyciu pierwszeństwa, otrzymują premie po 300 — 500 rubli każdy. Zarobek robotników, którzy stosują szybkościowe metody skrawania metali znacznie się podwyższa.

Płacę zarobkową pracowników inżynieryjno-technicznych i zwykłych określa się według stanowiska i uposażenia. Oprócz tego otrzymują oni co miesiąc premie za wykonanie i przekroczenie planu produkcji przez przedsiębiorstwo według wszystkich wskaźników. Pracownicy ci zaliczeni są pod względem wysokości premii do trzech grup: do 1-szej grupy — dyrektor i główny inżynier, do 2-giej — naczelnicy działów i przodujący oddziałów fabrycznych, majstrzy produkcyjnych oddziałów fabrycznych i do 3-ciej grupy — wszyscy pozostali pracownicy inżynieryjno-techniczni. Na przykład, naczelnik galwanizacyjnego oddziału fabrycznego w fabryce zegarów, Mielnikow, poza swoim zasadniczym uposażeniem w lipcu, na zasadzie wyników pracy oddziału otrzymał premie 880 rubli, majster mechanicznego oddziału fabrycznego — Cholin — 542 ruble, majster fabrycznego oddziału galwanizacyjnego — Byczkow — 592 ruble.

Zrealizowana w ZSRR socjalistyczna zasada płacy za pracę według jej ilości i jakości odpowiada w pełni interesom ludzi pracy, ich potrzebom materialnym i kulturalnym. Przyczynia się ona do rozwoju współzawodnictwa i ruchu stachanowskiego, wychowuje ludzi w duchu komunistycznego stosunku do pracy.

S. BABAJAN

*Przew. K.C.Z.Z. Pracowników
Przemysłu Maszynowego ZSRR*

ROLNICTWO RADZIECKIE W POWOJENNEJ PIĘCIOLATCE

Rolnictwo Radzieckie, z historycznego punktu widzenia w niezwykle krótkim czasie przeobraziło się w najbardziej skomasowane i najbardziej zmechanizowane rolnictwo w świecie. Rozwój swój opiera ono o rozszerzoną reprodukcję socjalistyczną.

W wyniku zastosowania radzieckich metod

uprzemysłowienia podczas trwania dwóch pierwszych pięciolatek, uspołeczniona gospodarka rolna zaopatrzona została w wielkie ilości środków technicznych.

W r. 1938 radziecka gospodarka rolna dysponowała 483,5 tys. traktorów o łącznej mocy 9.256,2 tys. KM; 183,8 tys. kombajnów; 195,8 tys. samochodów ciężarowych; 83,8 tys. szt. innych mechanicznych środków pociągowych. Dla obsługi rolnictwa kołchozowego zorganizowano 6.358 stacji maszynowo-tractorowych, których usługi w przeliczeniu na pracę orki i omłotu objęły 212 mil. ha ziemi obrobionej traktorami. Powierzchnia różnych kultur zebranych kombajnami wynosiła 37,3 mil. ha.

W wyniku tak potężnej mechanizacji środków produkcji, orka została zmechanizowana w 72 — 75%, udział kombajnów w sprzęcie zbóż doprowadzony do 44%.

Przeprowadzenie robót rolnych wykonywanych w Związku Radzieckim w r. 1937 przy pomocy traktorów i kombajnów wymagałoby od kołchozów — przy zastosowaniu siły pociągowej konnej i pracy ręcznej — dodatkowo całorocznej pracy 7,2 mln. ludzi. Gdyby zaś roboty te wykonywały gospodarstwa indywidualne wymagałoby to dodatkowo całorocznej pracy 10,9 mln. ludzi.

O wielokrotnie ekonomiczniejszym wykorzystaniu środków produkcyjnych w warunkach gospodarki socjalistycznej, niż w warunkach kapitalistycznych, świadczy porównanie między Związkiem Radzieckim a Stanami Zjednoczonymi. W r. 1937 tabor traktorowy w ZSRR w przeliczeniu na ilość koni mechanicznych wynosił 76,2% taboru traktorowego Stanów Zjednoczonych z r. 1930. Mimo to w Związku Radzieckim w r. 1937 zaorano przy pomocy traktorów obszar o 373,8% większy niż w Stanach Zjednoczonych w r. 1930 (246,7 mln. ha wobec 66 mln. ha). Przeciętna wydajność jednostki traktorowej o sile 15 KM była o 503,3% wyższa w Związku Radzieckim niż w Stanach Zjednoczonych. Po wojnie stopień wykorzystania taboru traktorowego wzrósł jeszcze bardziej (na każdą jednostkę traktorową przypadało w r. 1940 — 411 ha, w r. 1947 — 421 ha, w r. 1949 — 466 ha). Wskazuje to jak nie porównalnie większe są możliwości wykorzystania mechanizacji w ustroju socjalistycznym niż w kapitalistycznym.

Wyzwolona na skutek rosnącej wydajności pracy w rolnictwie siła robocza z jednej strony pochłaniana była przez zwiększającą się na podstawie socjalistycznej reprodukcji — produkcję rolniczą, z drugiej strony w sposób planowy uzupełniła kadry przemysłu socjalistycznego.

Dla porównania należy dodać, że w Stanach Zjednoczonych w latach 1930 — 40 na skutek kapitalistycznej „racjonalizacji“ uprawy bałweń w południowych Stanach, gdzie między innymi tabor traktorowy wzrósł z 146 tys. do 272 tys. sztuk wyrugowano z ziemi 300 tys. drobnych dzierżawców. Tego rodzaju „przeludnienie“ gospodarki rolnej w warunkach gospodarki socjalistycznej jest nie do pomyślenia.

Wyposażenie rolnictwa radzieckiego w nowoczesne środki produkcji stworzyło konieczne warunki dla powiększenia obszaru zasiewów i podniesienia wydajności poszczególnych kultur.

Obszar zasiewów wzrastał w ZSRR następująco w mln. ha:

r. 1913	r. 1938	r. 1940
105,0	136,9	150,4

Dokonane zostały znaczne zmiany w geograficznym rozmieszczeniu poszczególnych kultur rolnych ze specjalnym uwzględnieniem rozwoju kultur technicznych, dzięki czemu w ostatnich dziesięciu latach przed wojną rozwiązano szereg najdonioślejszych dla gospodarki radzieckiej problemów.

Produkcja towarowa zbóż wyniosła w r. 1940 38,3 mln. ton, tj. o 18 mln. ton więcej niż w r. 1913. Wzrost ten dotyczył w szczególności pszenicy, której obszar siewny powiększył się o 10 mln. ha osiągając 44% ogólnego obszaru siewnego podstawowych kultur zbożowych. (W Stanach Zjednoczonych odsetek ten wynosi 31%).

Należy tu przede wszystkim podkreślić stworzenie nowego ośrodka uprawy pszenicy w centralnych i północnych rejonach. W r. 1938 obszar siewny pszenicy ozimej zwiększył się w tych rejonach 17-krotnie, osiągając 1.050 tys. ha, a pszenicy jarej 6-krotnie.

Prace nawadniające i stosowanie nowych gatunków bawełny pozwoliło na 3-krotny wzrost obszaru uprawy tej kultury. Została stworzona nowa, najbardziej na północ wysunięta w świecie strefa uprawy bawełny. Produkcja bawełny wzrosła w latach 1926 — 1939 5-krotnie,

dzięki czemu Związek Radziecki uzyskał pełną samowystarczalność swego przemysłu włókienniczego, a po ostatniej wojnie stał się eksporterem bawełny.

Przed r. 1917 plantacje buraka cukrowego skupiały się w nielicznych rejonach Ukrainy i okręgach Kurskim i Woroneżskim, gdyż nie wyobrażano sobie wówczas uprawy buraka w innych rejonach. Dzisiaj uprawia się go na znacznych obszarach Syberii, w republikach środkowo - azjatyckich itp.

Uprawę ryżu przeniesiono na Kubań, do ujścia Dniepru, w rejonu dolnej Wołgi itd.; len zaczęto uprawiać na Syberii; zasięg uprawy nasion oleistych przesunął się daleko na północ aż do okręgu gorkowskiego i na wschód aż po Ural. Po raz pierwszy zaczęto uprawiać: rącznik, sezam, arachis i inne cenne rośliny oleiste. W porównaniu z r. 1913 obszar uprawy herbaty wzrósł 50-krotnie. Zaczęto uprawiać tytoń w rejonach centralnej strefy czarnoziemnej w Azji Środkowej i Kazachstanie.

Założono po raz pierwszy sowchozowe i kołchozowe plantacje kauczukowców: kok-sagyzu, krym-sagyzu, tan-sagyzu i gwajuli.

Rzecz zrozumiała, że w nowych sprzyjających warunkach obok wzrostu obszarów objętych uprawą, obok rozwoju upraw kultur technicznych i rozwoju nowych upraw podnosiła się stale wydajność samej produkcji (w zakresie upraw zbożowych wzrosła ona w ciągu 6 lat od 1932 do 1937 r. o 64%, w zakresie bawełny o 115%, w zakresie buraka cukrowego o 329%). Całość tych wszystkich elementów stworzyła warunki dla trwałego podniesienia plonów i wzrostu zbiorów. Oto jak kształtowała się produkcja niektórych kultur w mln. t.:

	r. 1913	r. 1929	r. 1933	r. 1937	r. 1937 w % do lat 1913 — 1933	
Kultury zbożowe:	80,1	71,7	89,8	120,3	150	134
w tym pszenica	26,2	18,9	27,7	46,9	179	169
Kultury techniczne:						
bawełna	0,74	0,86	1,32	2,58	347	196
burak cukrowy	10,90	6,25	8,99	21,86	201	243
kartofel	23,31	45,63	49,25	65,63	282	133
włókno lniane					200 ¹	
słonecznik					450 ¹	

¹⁾ r. 1940.

Udział Związku Radzieckiego w światowej produkcji brutto wyżej wymienionych kultur wzrastał następująco:

	1929 r.	1933 r.	1937 r.
pszenica	16,1	21,1	31,1
owies	22,9	25,3	31,5
jęczmień	16,1	19,7	24,7
bawełna	4,6	7,1	10,3
burak cukrowy	10,6	14,8	26,5
len			80,0
słonecznik			90,0

Parównanie wzrostu produkcji upraw zbożowych w Związku Radzieckim z resztą świata kapitalistycznego (bez ówczesnych Chin) wykazuje, że tempo wzrostu produkcji w zakresie

głównych upraw zbożowych w ZSRR, w ciągu 5-letnia od 1933 do 1937 było 3-krotnie wyższe niż w świecie kapitalistycznym.

W wyniku przejścia do wielkiej, zespołowej produkcji rolnej Związek Radziecki stał się największym producentem w świecie: pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa, buraka cukrowego i lnu. Globalną produkcję rolnictwa w r. 1940 oceniono w cenach przeliczeniowych na 23,2 mld. rub. wobec 12,6 mld. rubl. w r. 1913. W poszczególnych latach kształtowała się ona następująco:

1913 r.	1932 r.	1937 r.	1940 r.	1950 r.
100	—	—	184	—
	100	153	177	225

Tym samym średni przyrost roczny w latach 1932 — 1937 wyniósł 10,6%, a w latach 1937 — 1940 8%.

Równocześnie obszar zasiewów wymienionych kultur w % światowego obszaru siewnego kształtował się następująco:

	r. 1929	r. 1933	r. 1937
pszenica	22,6	24,5	27,9
owies	31,1	29,6	31,5
jęczmień	20,5	20,8	24,3
bawełna	3,0	6,7	5,5
burak cukrowy	25,7	37,2	35,4

Zestawienie wzrostu produkcji brutto z rozwojem obszaru zasiewów w % światowej produkcji i światowego obszaru zasiewów jasno charakteryzuje rozwój wydajności z ha: jest on szybszy od przeciętnej światowej.

Rozwój produkcji zwierzęcej przebiegał pomyślnie, jednak nie tak rewolucyjnie szybko jak to miało miejsce z produkcją roślinną. W r. 1938 pogłowie bydła rogatego przekroczyło poziom przedrewolucyjny, a ilość trzody chlewnej wzrosła o 1,5 raza. Rozwój charakteryzuje ilość ferm hodowlanych, które powstały w latach 1933 — 1938.

	r. 1933	r. 1938
Fermy bydła rogatego	67.355	147.448
„ trzody chlewnej	44.258	86.689
„ owcze	20.628	91.107
Stadniny	3.868	31.061
Fermy różne	—	49.959
ogółem	136.109	406.264

W roku 1940 ferm hodowlanych było w sumie ponad 600 tys. Rozwój gospodarki narodowej, oraz możliwości i potrzeby z niej wynikające doprowadziły po wojnie do zasadniczych zmian i przyspieszenia rozwoju produkcji hodowlanej.

Ten krótki szkic przedwojennej, socjalistycznej gospodarki rolnej Związku Radzieckiego, wykazuje, że zajęła ona dominujące stanowisko w rolnictwie światowym tak pod względem wagi produkcji i uzbrojenia w sprzęt, jak i metod organizacyjnych i agrotechnicznych, które leżały u podstaw jej szybkiego rozwoju.

Przewaga socjalistycznego systemu rolnictwa przejawiała się w całej pełni w okresie powojennym. W czasie wojny obszary opanowane przez wroga stanowiły 40% ogólnego obszaru siewnego kraju, 37% obszaru siewnego kultur zbożowych, 49% kultur technicznych, w tym 50% obszaru siewnego lnu i słonecznika, 85 — 87% buraka cukrowego, ponad 50% ziemniaków. Przy końcu r. 1940 w kolchozach znajdujących się na tych obszarach znajdowało się 44% koni, 38% bydła rogatego, 28% owiec i kóz, 59% trzody chlewnej całego kraju. Niemcy zniszczyli lub wywieźli 137 tys. traktorów, 49 tys. kombajnów, 4 mln. pługów, 26 tys. siewników i maszyn do sadzenia, 885 tys. innych maszyn. Zdewastowana została podstawa techniczno-naukowa gospodarki wiejskiej przez całkowite zniszczenie 137 instytutów naukowo-ba-

dawczych, 176 stacji inkubatorowych, 14 stacji selekcyjnych. Okupant skonfiskował 1,5 mln. koni, 9 mln. szt. bydła rogatego, 12 mln. szt. trzody chlewnej, 13 mln. owiec i kóz. Na znacznych obszarach naruszone zostały płodozmiany, co poważnie odbiło się na urodzajności w latach następnych. Szkody samych tylko kolchozników obliczone zostały na 181 mld. rub.

Cyfry te określają rozmiary poniesionych strat i obrazują równocześnie ogrom odbudowy jakiej dokonało rolnictwo radzieckie. Mimo olbrzymich strat wyrządzonych wskutek działań wojennych w trzy lata po jej zakończeniu zbiory upraw zbożowych osiągnęły niemal poziom z r. 1940. W r. 1948 nie bacząc na niesprzyjające warunki meteorologiczne w wielu okręgach kraju globalne zbiory zbóż wyniosły przeszło 7 mln. pudów tzn. osiągnęły poziom przedwojenny, a przeciętne zbiory upraw zbożowych z 1 ha poziom przedwojenny przekroczyły.

Ten pomyślny wynik nie mógłby być zrealizowany — w kilka zaledwie lat od chwili zakończenia wojny — w warunkach indywidualnej gospodarki kapitalistycznej. Sprawność, operatywność gospodarki uspołecznionej, możliwości jakie ona stwarza dla pełnej mobilizacji środków i ludzi przez planową koncentrację zbiorowego wysiłku, ujawniły się tutaj w całej rozciągłości. Należy również podkreślić, że w okresie zmagani wojennych, pomimo niesłychanie trudnych warunków, rolnictwo radzieckie w dalszym ciągu pogłębiało swe techniczne i organizacyjne osiągnięcia, gromadząc nowe doświadczenia. Pod uprawę wzięte zostały nowe miliony hektarów ziemi, dzięki czemu nie tylko łagodzone straty poniesione w czasie samego trwania wojny, ale stworzono także warunki przyspieszające późniejszą rozbudowę.

W rejonach centralnych, rejonach Powołża, Uralu, Syberii, Zakaukazia, Środkowej Azji, Dalekiego Wschodu i Północy ogólna powierzchnia zasiewów wzrosła z 62,6 mln. ha w r. 1940 do 66,3 mln. w r. 1942, w tym powierzchnia zasiewów samych kultur zbożowych wzrosła o 2,3 mln. ha. W rejonach wschodnich produkcja ziemniaków i warzyw wzrosła o 37% w stosunku do przedwojennej. Kolchozy znacznie powiększyły pogłowie bydła rogatego, owiec i kóz.

Jak już wspomniano, r. 1948 można uważać za okres, w którym gospodarka rolna Związku Radzieckiego osiągnęła poziom przedwojenny.

Produkcja kultur zbożowych zajmująca uprzywilejowaną pozycję w planach wzrostu obszaru zasiewów osiągnęła zbiór 7 mln. pudów, a więc zbliżony do zbiorów przedwojennych. Niektóre rejonu jak ukraińskie i białoruskie przekroczyły przedwojenny poziom produkcji. Należy tu również podkreślić udział nowych rejonów produkcyjnych: Omska, Nowosybirska, Krasnojarska, Irkucka itd.

Zbiory bawełny przekroczyły poziom przedwojenny. Zbiory roślin oleistych rozwijały się pomyślnie. Zbiór lnu nie był jednak zadawalający. Warzywa, herbata, tytoń, winorośl dały obfite zbiory.

Zwiększenie pogłowia zwierzęcego przebiegało zgodnie z planem, osiągając poziom pogło-

wia bydła rogatego zbliżony do przedwojennego. Pogłowie owiec i koni pozostawało jeszcze na poziomie niższym od przedwojennego. Wzrost pogłowia bydła rogatego pozwolił na poważny wzrost produkcji mleka i nabiału.

Poniższe zestawienie ilustruje zadanie postawione przez powojenny plan 5-letni w dziedzinie produkcji roślinnej.

	1940 r. w mln. ton.	1950 r. w mln. ton.	% % wzro- stu	zbiory z ha. planowane na 1950 r. wg
zboże	119	127	7	12
burak cukrowy	21,3	26	22	190
słonecznik	3,36	3,70	11	10
bawełna	2,48	3,18	25	18,4
len	0,575	0,80	39	4

Miarę zaś dokonanego wysiłku obrazuje zestawienie wzrostu produkcji między r. 1946 a r. 1947, (r. 1946 = 100):

	r. 1947
zboże	158
bawełna	121
ziemniaki	130
burak cukrowy	290
słonecznik	179
len	129

W planie 5-letnim położony został nacisk na zwiększenie zbiorów kultur zbożowych. Przeciętny roczny przyrost zbiorów kultur zbożowych planowany był na 8 — 10%. Wzrost ten miał być osiągnięty w 65% przez podniesienie urodzajności z ha, a w 35% przez rozszerzenie obszarów siewnych.

W dziedzinie upraw technicznych np. osiągnięcie 18,4 q bawełny z hektara oznacza wzrost o 1 tonę zbioru z każdego hektara plantacji w stosunku do roku 1945. W podobny sposób przebiegał wzrost urodzajności kultur technicznych jak lnu, słonecznika itp.

Wzrost produktywności był głównym celem w walce o osiągnięcie w rolnictwie poziomu przedwojennego. Na rozwój tej produktywności wpłynęły następujące czynniki:

- mechanizacja procesów produkcyjnych
- jak najszerze stosowanie nowych metod agrotechniki i zootechniki, co znalazło swoje odbicie w późniejszych wielkich planach przekształcenia przyrody i rozwoju hodowli.
- usprawnienie systemu obrachunkowego w kolchozach

Podstawą rozwoju produktywności wszelkich kultur, a w szczególności kultur technicznych jest bez wątpienia mechanizacja robót związanych z uprawą. Jeżeli uprawa 1 hektara kultur zbożowych wymaga przeciętnie 10 — 12 pracodni, to uprawa bawełny do 30, buraka cukrowego do 135, a herbaty aż 480 — 500. Stworzenie nowych maszyn eliminujących pracochłonne czynności było jednym z założeń planu 5-letniego. Plan 5-letni przewidywał zaopatrzenie

rolnictwa w co najmniej 325 tys. traktorów, 193 tys. kombajnów, maszyn rolniczych ogółem na sumę 4,5 mld. rub. oraz 17 mln. ton nawozów sztucznych i mineralnych. Dzięki temu zaopatrzeniu, które płynąć zaczęło tym obficiej, że dostarczał je przemysł potężnie rozwinięty w czasie wojny, zmechanizowanie orki osiągnęło już w r. 1948 — 82% w stosunku do 90% przewidzianych na r. 1950.

Szczególnego znaczenia i to bezpośrednio po zakończeniu wojny nabrała elektryfikacja procesów wytwórczych, zwiększająca wydajność pracy i zwalniająca siłę roboczą dla innych potrzeb gospodarstwa narodowego.

Specjalna uchwała Rady Ministrów ZSRR z lutego 1945 r. o rozwoju elektryfikacji w rolnictwie wywołała w tej dziedzinie zasadniczy przełom. W r. 1945 zelektryfikowano 3,5 razy więcej kolchozów niż w r. 1940 i 10 razy więcej ośrodków maszynowo - traktorowych. W tym samym roku zorganizowano 938 punktów miócenia przy pomocy energii elektrycznej.

W r. 1945 obwód Świerdłowski zakończył jako pierwszy w Związku Radzieckim całkowitą elektryfikację wszystkich kolchozów. W obwodzie tym powstało 170 elektrowni wodnych i 633 elektrowni ciepłych.

Osiągnięte korzyści ilustrują np. uzyskane oszczędności pracy w jednym z kolchozów tego okręgu („Jary Kłos“):

	zaoszczędzone dniówki	
	pracy ludzkiej	pracy koni
przygotowanie paszy	155	—
zaopatrzenie w wodę	1.930	465
podlewanie sadów	11.300	1.830
młócka, czyszczenie, sortowanie i suszenie ziarna	1.770	720

Obwód Świerdłowski w wyniku elektryfikacji zaoszczędził 4 mln. 308 tys. dni pracy ludzkiej i ponad 2 mln. dni pracy koni.

Dla rozwoju wiejskiej bazy energetycznej rozpoczęto masowe budownictwo małych elektrowni kolchozowych. Proces ten ilustruje spadek przeciętnej mocy elektrowni wiejskich z 73 kw w r. 1941 na 36 kw w r. 1947.

W r. 1949 zelektryfikowano 6600 kolchozów. Jak dalece w dziele elektryfikacji Związek Radziecki posunął się naprzód, świadczy fakt użytkowania w radzieckiej gospodarce rolnej około 800 tys. motorów elektrycznych, gdy tymczasem w Stanach Zjednoczonych ilość motorów elektrycznych w rolnictwie wynosi około 500 tys. sztuk.

Drugim istotnym elementem współdziałającym w walce o zwiększenie produktywności rolnictwa radzieckiego było udoskonalenie dniówki obrachunkowej w kolchozach. Znaczenie dniówki obrachunkowej jako nowej kategorii ekonomicznej polegało od chwili jej wprowadzenia przede wszystkim na tym, że pozwoliła ona urzeczywistnić w kolchozach socjalistyczną zasadę wynagrodzenia za pracę według ilości i jakości. Jak wykazał Andriejew na XVIII zjeździe WKP (b) podstawową przeszkodą dla dalszego wzrostu wydajności pracy było „istnienie niwelacji zarobków w kolchozach i ocena

dniówki obrachunkowej niezależnie od wyników urodzajów i wzrostu produktywizacji bydła“.

Całkowita likwidacja niwelacyjnych tendencji zarobków w kolchozach tzn. wprowadzenie takiego systemu, który pozwoliłby w jednym i tym samym kolchozie na zróżniczkowanie oceny przepracowanych w ciągu roku dniówek obrachunkowych różnych kołchoźników w zależności od wyników ich pracy, stała się koniecznością.

W warunkach socjalistycznych wytworzona wartość stała się narzędziem świadomego inżyniera różnego rodzaju konkretnych układów pracy, stanowiących jedyną podstawę rozdziału funduszu indywidualnej konsumpcji. Jednak w kolchozach opartych na kolchozowo - kooperatywnej własności socjalistycznej, przy wynagradzaniu za pracę nie można wykorzystywać prawa wartości w ten sposób w jaki wykorzystuje się w przedsiębiorstwach państwowych, gdzie istnieje z góry ustalony i określany fundusz wynagrodzenia za pracę. W kolchozach fundusz wynagrodzeń za pracę ustalony jest dopiero w końcu roku po wykonaniu zobowiązań wobec państwa i po ustaleniu funduszy społecznych kolchozu i różny jest co do rozmiarów w poszczególnych kolchozach i w poszczególnych latach. Tym samym wynagrodzenie za pracę przyjmuje formę rozdziału rocznych dochodów, przy którym decydujące znaczenie posiada nie sam system rozdziału dochodów, ale zasady na podstawie których ten rozdział się dokonuje tj. według ilości i jakości pracy.

Rozwiązanie tego zagadnienia znalazło swój wyraz w formie zastosowania dniówki obrachunkowej. Dniówka obrachunkowa jako jednolita skala oceny pracy i rozdziału dochodów dla wszystkich kolchozów całego kraju po raz pierwszy została zatwierdzona przez państwo w r. 1933. Do r. 1940 dniówka obrachunkowa w kolchozach była powszechnie stosowana jako miernik wkładu pracy jednak wyłącznie według poszczególnych czynności w ciągu roku. Nie były wliczane bilansowe wyniki pracy, urodzaju kultur i produktywizacji bydła.

Dla oceny pracy niezmiernie ważne jest kryterium ilości produkcji wytworzonej na jednostkę czasu roboczego. Niewzględnie tego elementu prowadziło do niwelacji wynagrodzenia. Ten błąd nie był uchwytany w pierwszym etapie budownictwa kolchozowego, dopóki agrotechnika kolchozowa nie zaczęła się ostro odróżniać od agrotechniki gospodarstwa indywidualnego. Rozszerzenie się ruchu przodownictwa w kolchozach szczególnie mocno uwypukliło niedostateczność poprzedniego systemu wynagradzania dniówek obrachunkowych.

Praktyka produjących kolchozów rozwinęła nowe systemy wynagradzania, w których zaczęto uwzględniać również roczne wyniki pracy. Praktyka wypracowała dwie metody:

- a) dodatkowego doliczania członkom brygad dniówek obrachunkowych (w granicach 10% przepracowanych faktycznie dniówek) za przekroczenie zaplanowanego urodzaju kultur i produktywizacji hodow-

li ponad przeciętnie osiągnięte przez kołchoźników urodzaje (dla najlepszych przodowników do 15%, dla brygadierów i zarządzających farmą do 20%) oraz odliczenie (do 10%) przy uzyskaniu urodzajów i produktywności hodowli poniżej przeciętnej.

Metoda ta zalecana została w innej formie przez CK WKP(b) i Radę Komisarzy Ludowych ZSRR 20. IV. 1940 r. a mianowicie przez wprowadzenie doliczania 2 do 3 dniówek za każdy uzyskany quintal ponad plan w ogniwie lub brygadzie.

- b) dodatkowego doliczania produkcji za ponadplanowe wypełnienie planu urodzaju i produktywności hodowli zwierzęcej. Metoda ta znalazła najszerszy oddźwięk w kolchozach całego kraju. Zalecona ona została dla kolchozów Ukrainy w r. 1940 przez CK WKP(b) i Radę Komisarzy Ludowych ZSRR.

Obydwa wymienione sposoby biorą w rachubę uzyskaną produkcję i właściwie wiążą i uzależniają włożoną przez kołchoźnika pracę z częścią dochodu wydzielonego dla zrekompensowania pracy.

W odniesieniu do drugiej powszechnie stosowanej metody zagadnienie polega w praktyce na ustaleniu części ponadplanowej produkcji, która powinna wejść do dodatkowego rozdziału jako dodatkowy fundusz wynagrodzenia za pracę. Rzecz zrozumiała, że niecały produkt dodatkowy ulega takiemu podziałowi. Część produktu dodatkowego musi być przeznaczona na cele podniesienia tempa reprodukcji rozszerzonej w całym społeczeństwie i w danym kolchozie.

CK WKP(b) i Rad. Kom. Lud. ZSRR w uchwale z 6. 3. 1941 r. o dodatkowym wynagrodzeniu kołchoźników kraju Krasnodarskiego ustaliły następujące normy potrąceń od ponadplanowej produkcji uzyskanej przez ogniwo lub brygadę: od kultur zbożowych — 25%, słonecznika — 33%, bawełny — 50%, tytoniu — 50%, ziemniaków i warzyw — 20%, kultur pastewnych — 20%. Normy potrąceń zostały zróżniczkowane w obrębie samych kultur w zależności od rejonów. W r. 1942 dodatkowe wynagrodzenie za pracę stosowało 17,2% kolchozów, w r. 1944 — 28,2%, a w r. 1945 — 44,1%.

Rozporządzenie rządowe z 19. 4. 1948 r. wprowadziło dalsze udoskonalenie tego systemu. Przy planowaniu urodzaju w kolchozach rozporządzenie zaleca branie pod uwagę różnej jakości ziemi, siły pociągowej i innych środków produkcji jakie stoją do dyspozycji poszczególnych brygad w ramach jednego kolchozu, aby tym samym uzyskać dokładniejszą podstawę do obliczenia dodatkowych dniówek obrachunkowych, aniżeli faktyczna przeciętna dla całego kolchozu. Brygadam lub ogniwom, które nie wykonały ustalonego dla nich planu potrąca się za każdy 1% niewykonania planu 1% dniówek obrachunkowych (nie więcej jednak niż 25%).

Ostatnio praktyka wysunęła również sposób dodatkowego doliczania lub potrącania dniów-

wek obrachunkowych w oparciu o jednostki uzyskanej produkcji (każda jednostka produkcji posiada obliczony właściwy dla niej planowany nakład dniówek obrachunkowych).

Z wyżej omówionymi udoskonaleniami systemu rozliczeniowego wiąże się dalej realizowane udoskonalenie planowania wewnątrzno - kołchozowego i jak najszerzego ustalania i stosowania prawidłowych norm pracy uwzględniających doświadczenia przodujących kołchoźników, oraz podział poszczególnych prac na odpowiednie kategorie. Sprawę tę reguluje wyżej wymienione rozporządzenie Rady Ministrów z 19. 4. 1948 r.

Uporządkowanie wynagrodzeń za pracę w kołchozach stworzyło właściwe warunki dla rozwoju gospodarstwa rolnego i jak już wspomniano, w pierwszych latach powojennych stało się jednym z głównych przyczynków do powodzenia akcji wzmocnienia produktywności gospodarki rolnej.

Np. w rejonie Kubania średnie wyniki prac kołchoźnika kształtowały się następująco:

ilość przepracowanych dniówek ob- rachunkowych	r. 1947	r. 1948
	343	431
powierzchnia uprawiana w ha	4,62	5,61
zbiór osiągnięty w q	79,9	93,2

Ważnym czynnikiem rozwojowym produkcji rolnej w kołchozach stało się umocnienie brygady jako podstawowej jednostki produkcyjnej, której znaczna liczebność odpowiada warunkom współczesnej zmechanizowanej gospodarki rolnej o dużych rozmiarach.

W odniesieniu do gospodarki sowchozowej bezpośrednio po wojnie zwrócono uwagę na niewłaściwość polityki rolnej, zmierzającej do zbyt dalekiej specjalizacji poszczególnych gospodarstw sowchozowych. Zbyt daleko posunięta specjalizacja uniemożliwiała pełne i harmonijne wykorzystanie wszystkich elementów produkcji rolnej w poszczególnych przedsiębiorstwach. Zmiana polegała na tym, aby nie naruszając zasadniczo specjalizacji gospodarki sowchozowej rozbudować w poszczególnych sowchozach inne poboczne rodzaje produkcji rolnej równoległe do produkcji zasadniczej. W ten sposób osiągnięto pełne wykorzystanie wszystkich środków produkcyjnych i złagodzone ujemne strony sezonowości wywołanej jednostronną uprawą względnie hodowlą.

Pierwszorzędne znaczenie miało również właściwe ustawienie prac stacji maszynowo - traktorowych. Udoskonalenie umów zawieranych przez te stacje z sowchozami, zwrócenie uwagi na wykonanie nie tylko ilościowego ale i jakościowego planu robót przeprowadzonych przez stacje maszynowo-traktorowe, związanie wynagrodzeń za te roboty z wynikami zbiorów, obniżenie minimum traktorzysty na wypadek niewykonania planu urodzajności upraw, wszystko to składało się na całość przeprowadzonych usprawnień.

Zrealizowanie dzieła odbudowy umożliwiło postawienie przed rolnictwem radzieckich nowych zadań, których realizacja jest zasadni-

czym krokiem do budownictwa komunizmu. Socjalistyczny sposób produkcji rolnej wolny od błędów i wad wynikających z prywatnych własności ziemi i środków produkcji stwarza możliwości nieograniczonego podnoszenia urodzajności ziemi, systematycznego wzrostu obszaru zasiewów i sprowadzania do minimum erozji gleby na skutek niszczącego działania wiatru i wody. Nie jest rzeczą przypadku, że naukowy system walki z erozją został opracowany po raz pierwszy w Związku Radzieckim przez Williama. System ten polega na poprzecznej orce ziem położonych na terenach spadzistych, na prawidłowym rozmieszczeniu leśnych pasów ochronnych, na obsiewaniu trawą jarów, na stosowaniu trawopolnego płodopielaniu, na nawadnianiu, melioracji, drenażu itd.

Realizacja całokształtu tych elementów uwarunkowana jest naturalnymi granicami klimatycznymi i glebowymi, które nie mieszczą się w granicach indywidualnych gospodarstw. Wymienione środki agrotechniczne muszą być stosowane w odpowiednim terminie, prawidłowo i całkowicie. Jeżeli jakkolwiek z tych środków nie zostanie wcale zastosowany lub zostanie zastosowany niewłaściwie, to w konsekwencji przyniesie to musi spadek wydajności gleby zgodnie z tzw. „prawem malejącej wydajności gleby“, jednym z tych praw, które stwarza nauka burżuazyjna na podstawie kapitalistycznych stosunków produkcji. Williams udowodnił że wydajność ziemi można zwiększać w sposób nieograniczony, że w przyrodzie nie istnieje prawo malejącej wydajności gleby: „jeśli zapewni się roślinom wszelkie warunki życia, to plony ich stają się nieograniczone. Praktyka rolnictwa socjalistycznego potwierdziła to twierdzenie.

Zmiany strukturalne rolnictwa radzieckiego, potężne zaplecze przemysłowe zdolne do zaopatrzenia rolnictwa w każdą ilość potrzebnego sprzętu technicznego umożliwiły zapoczątkowanie przebudowy rolnictwa radzieckiego w sposób zapewniający maksymalne wykorzystanie właściwości klimatycznych i glebowych, gwarantujących najwyższą wydajność i niezależnienie się od większości klęsk żywiołowych. Związek Radziecki poszedł tutaj własną drogą polegającą na wprowadzeniu trawopolnego systemu uprawy. Wprowadzenie tego systemu jest pracą zakrojoną na olbrzymią skalę. Możliwe to będzie po zrealizowaniu szeregu zadań stanowiących w całości kolosalne prace objęte wspólną nazwą „Stalinowskiego planu przekształcenia przyrody“. Nie wchodząc w ogólnie znane szczegóły tego planu, należy tu podkreślić, że w jego ramach plan zalesienia na r. 1949 został wykonany 135,8%, wobec czego przewidywany pierwotny plan zalesienia na r. 1950 został podwyższony z 425,3 tys. ha na 700,0 tys. ha. Podwyższony plan na r. 1950 już na 15. IV. br. wykonano w 44%.

Cały kompleks projektowanych środków agrotechnicznych przeistoczy radykalnie obszar ciągnący się ze wschodu na zachód (Orsk — Kiszyniew) na przestrzeni ponad 3000 km. i z północy na południe (Kazań — Groznyj) —

na przestrzeni 1.700 km. Na olbrzymim terytorium powstaną najbardziej sprzyjające warunki dla uprawy najwyższych gatunków roślin i ogromnego rozwoju hodowli bydła.

Trzyletni plan rozwoju społecznej kolchozowej i sowchozowej produkcji zwierząt gospodarskich na lata 1949 — 1951 stanowi przełom w tej — dotychczas niedostatecznie rozwijanej — gałęzi gospodarki rolnej. Podczas gdy zagadnienie upraw roślin zbożowych zostało w Związku Radzieckim pomyślnie rozwiązane, to sprawa hodowli wyglądała nieco inaczej. Sprawa hodowli społecznej nie była należycie doceniana przez kolchozy i sowchozy, a ustalone minimum pogłowia okazało się niedostateczne. W całokształcie produkcji hodowlanej produkcja uspołeczniona nie posiadała decydującej przewagi. Ujemne strony tego stanu rzeczy ujawniły się po wojnie, na skutek zniszczeń przez nią wywołanych. Stan ten ilustruje następujące zestawienie pogłowia według własności (w mln. szt.).

	r. 1938	r. 1949	r. 1950	r. 1951
Bydło rogate	63,2	58,0		
w tym kolchozy		24,0	28,0	34,0
sowchozy		4,0	4,5	5,8
kolchoźnicy		19,1		
pracownicy		7,0		
Owce i kozy	102,5	98,4		
w tym: kolchozy		62,4	73,0	88,0
sowchozy		9,3	10,7	
kolchoźnicy		18,5		
pracownicy		5,2		
Trzoda chlewna	30,6	20,6		
w tym: kolchozy		10,0	13,0	18,0
sowchozy		3,4	4,7	5,6
kolchoźnicy		3,7		
pracownicy		1,9		

Fakt znacznego wzrostu pogłowia w kolchozach w r. 1948 (bydła rogatego o 23%, owiec i kóz o 16%, trzody chlewnej o 75%), świadczy o tym, że:

- ustrój kolchozowy stworzył wszystkie niezbędne warunki do szybkiego wzrostu uspołecznionej hodowli,
- tylko poprzez wykorzystanie tych warunków można uzyskać całkowitą odbudowę zniszczonych wojną hodowli.

Stało się rzeczą konieczną i zarazem możliwą zabezpieczenie takiego rozwoju uspołecznionej gospodarki hodowlanej, aby mogła ona przyczynić się do dalszego znacznego podniesienia poziomu dobrobytu kolchoźników i pozwoliła na zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania ludności na mięso, tłuszcz, mleko i jego przetwory, a także na zaspokojenie coraz bardziej zwiększających się potrzeb przemysłu lekkiego w zakresie wełny, skór i innych produktów zwierzęcych.

Wykonanie planu powinno doprowadzić do tego, aby gospodarka hodowlana w kolchozach i sowchozach łącznie uzyskała decydującą przewagę w całości gospodarki hodowlanej tak pod względem ilościowym jak i jakościowym.

W okresie 3-letniego planu hodowli pogłowia

zwierząt gospodarskich wzrasta niesłychanie szybko. Pogłowiu bydła rogatego w kolchozach wzrosło o 41%, owiec i kóz o 42%, trzody chlewnej o 80%. Aby należycie zobrazować to tempo należy przypomnieć, że w krajach Europy zachodniej w ciągu 40 lat od 1870 do 1910 pogłowiu bydła wzrosło o 26%, tj. przeciętnie o 0,65% rocznie. Tymczasem przyrost pogłowia w omawianej trzylatce wynosić będzie około 14% rocznie. Przyrost trzody chlewnej na przestrzeni ostatniej pięcioletki wyniesie ponad 2 razy tyle, ile w ogóle jej posiada Wielka Brytania, a przyrost pogłowia owiec będzie większy od ogólnej ilości owiec w Nowej Zelandii. Zwiększy się produktywność zwierząt gospodarskich, w szczególności przeciętny udój na jedną krowę w porównaniu z r. 1945 wzrosło o 67%, zaś strzyża owcy w r. 1951 w stosunku do r. 1949 o 25%.

W r. 1949 zorganizowano 120 tys. nowych farm hodowlanych w kolchozach. Pogłowiu w kolchozach wzrosło w stosunku do roku ubiegłego: bydła rogatego o 21%, trzody chlewnej o 78%, owiec i kóz o 19%, a w stosunku do r. 1940 odpowiednio o 27%, 16% i 44%.

Realizacja zakrojonego na tak szeroką skalę rozwoju hodowli znajduje swoją podbudowę w odpowiednim rozwoju bazy paszowej w sposób następujący (w mln. ton):

	1949 r.	1950 r.	1951 r.
pasze objętościowe	88,8	103,0	120,0
„ soczyste	38,0	43,0	50,0

oraz mechanizacji sprzętu traw i silosowania jak następuje:

	1949 r.	1950 r.	1951 r.
sianokosy przy pomocy traktorów (w mln. ha)	2,8	10,0	15,0
silosowanie (w mln. ha)	3,5	10,0	15,0

z czym związane jest zaopatrzenie w potężny specjalny park maszynowy.

W omawianym okresie rozwijał się silnie proces łączenia się małych kolchozów w duże. Zjawisko, aczkolwiek nie nowe gdyż zapoczątkowane pod koniec 2-giej pięcioletki, przybrało w powojennej pięcioletce charakter masowy. Przyczyny masowości tego zjawiska należy szukać w korzyściach jakie tego rodzaju zrzeszenie przynosi samym kolchoźnikom oraz konieczności organizowania nowoczesnych procesów produkcyjnych w rolnictwie w rozmiarach nie zwalających na małe obszary upraw.

Korzyści zrzeszenia ilustruje poniższe zestawienie dotyczące kolchozu „Wpierod“ w okresie przed i po zrzeszeniu się i obrazujące jego zbiory zbóż chlebowych w q. z ha

	Przed zrzeszeniem		po zrzeszeniu	
	1946 r.	1947 r.	1948 r.	1949 r.
zbiory z ha 11,3	12,7	15,9	21,3	22,0

W r. 1950 tysiące małych kolchozów zrzeszyło się w duże, a proces ten objął wszystkie re-

jony Związku Radzieckiego. W okręgach: moskiewskim i leningradzkim zrzeszanie się kolchozów w większe jednostki zostało zakończone. W wielu okolicach ilość kolchozów zmniejszyła się 2 — 3 krotnie, ale równocześnie pozostałe uległy poważnej rozbudowie. Np. w okręgu kalinińskim przeciętny obszar ziemi ornej pojedynczego kolchozu wzrósł z 600 do 1000 ha, a rozmiary zagonu z 40 ha do 100 — 150 ha. W ten sposób osiągnięto właściwe warunki dla wykorzystania nowoczesnego sprzętu stacji maszynowo-traktorowych, dla stosowania trawopólnego płodozmienu, do zastosowania w pełni zdobyczy miczurinowskiej wiedzy rolniczej.

Wraz ze zwiększaniem się kolchozów zmniejszał się stan personelu administracyjnego. W Tatarskiej A.S.R.R. zostało po zrzeszeniu 698 wielkich kolchozów w miejsce dawnych 1735, a stan personelu administracyjnego zmniejszył się z 2.822 do 1.659 osób tj. o 41%. Zrzeszanie się małych kolchozów w duże umożliwiło likwidację istniejącego w poszczególnych wypadkach zacofania agrotechnicznego i rozszerzyło możliwości stosowania nowoczesnej wiedzy i praktyki agronomicznej. Powstanie dużych kolechozów oznacza także dalszy krok wsi radzieckiej do likwidacji różnic między miastem a wsią. Na Białorusi, w okręgu mo-

skiewskim i leningradzkim, w innych obwodach i republikach buduje się dzisiaj w miejsce dawnych wsi, nowoczesne miasta rolnicze w pełni wyposażone w urządzenia elektryczne, wodociągowe, w szkoły rolnicze, kluby i laboratoria.

Kreśląc ten krótki szkic rolnictwa radzieckiego i przedstawiając jego przodujące znaczenie oraz wspaniałe osiągnięcia należy zwrócić uwagę, że wprowadzanie w życie gigantycznych planów rozwojowych pomyślnie dzisiaj realizowane, nie byłoby możliwe bez wyrosłych w okresie pięcioletek stalinowskich kadr. W roku 1940 na wsi radzieckiej było przeszło 300 tys. agronomów, mierniczych, zootechników, weterynarzy itp., 800 tys. kierowników brygad traktorowych, polowych, hodowlanych, ok. 1 mln. traktorzystów i kombajnerów, przeszło 600 tys. kierowników farm hodowlanych, miliony innych pracowników kwalifikowanych. Plan 5-letni przewidywał wyszkolenie i przeszkolenie dalszych 2 mln. ludzi.

Wreszcie u podstaw współczesnego rozwoju rolnictwa radzieckiego leży Stalinowska agromonia, która w latach powojennych święci niebywałe triumfy. Stwarzając realne perspektywy ery obfitości, gwarantuje zwycięski marsz do komunizmu. *W. M.*

Z K R O N I K I G O S P O D A R K I N A R O D O W E J

KOMUNIKAT PAŃSTWOWEJ KOMISJI PLANOWANIA GOSPODARCZEGO

o wykonaniu
Narodowego Planu Gospodarczego
w III kwartale 1950 r.

NARODOWY Plan Gospodarczy w III kwartale 1950 r. wykonany został z nadwyżką.

Przyczynił się do tego wzrost wydajności pracy i wzmoczenie tempa produkcji, osiągnięte między innymi w wyniku podjęcia przez klasę robotniczą czynu dla uczczenia 6-tej rocznicy PKWN i I Polskiego Kongresu Pokoju.

Według tymczasowych danych wykonanie Narodowego Planu Gospodarczego w III kwartale 1950 r. kształtowało się następująco:

I. WZROST PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ

Plan produkcji przemysłowej na III kwartał został wykonany w 105%.

Plan produkcji na okres styczeń — wrzesień został wykonany w 106% a łącznie w tym okresie osiągnięto 78% planu na rok 1950.

Wartość produkcji przemysłu podległego czterem ministerstwom przemysłowym wzrosła o 18% w porównaniu z III kwartałem 1949 r.

Wykonanie planu produkcji według wartości

przez poszczególne ministerstwa kształtowało się następująco:

	% wykon. planu na III kwartał	W porównaniu z III kw. 1949 w %
Ministerstwo Górnictwa	102	108
Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego	104	118
Ministerstwo Przemysłu Lekkiego	103	121
Ministerstwo Przemysłu Rolnego i Spożywczego	108	120

Przemysł podległy Ministerstwu Handlu Wewnętrznego wykonał plan produkcji przemysłowej na III kwartał w 112%, Ministerstwu Leśnictwa w 111%, Ministerstwu Żeglugi w 107%.

Wykonanie planu produkcji ważniejszych artykułów przemysłowych przedstawia się następująco:

	% wykon. planu na III kwartał	W porównaniu z III kw. 1949 w %
Węgiel kamienny	100	106
Węgiel brunatny	105	105
Koks	102	101
Sól kamienna	110	112
Energia elektryczna (CZE)	106	121
Stal surowa	102	109
Ruda żelaza	100	119
Soda kaustyczna	101	110
Elektrody węglowe	104	114
Saletrzak z saletrą amonową	105	149
Traktory	111	150

	% % wyko- nania planu na III kw.	W porów- naniu z III kw. 1949 r. w % %
Samochody ciężarowe	113	200
Motocykle	112	233
Rowery	104	113
Obrabiarki do metali i drzewa w tonach	106	141
Maszyny rolnicze i młyńskie	109	120
Maszyny wirujące	109	127
Kable	106	114
Tkaniny bawełniane	107	102
Tkaniny wełniane	105	112
Tkaniny jedwabne	106	132
Jedwab sztuczny	100	108
Wyroby dziane	104	123
Obuwie skórzane	106	138
Papier	102	104
Cement	101	104
Szkło okienne	106	115
Mebłe gięte	102	122
Zapałki	100	104
Papierosy	109	115
Mydło wszelkie	101	111
Piwo	121	148
Wino	120	150
Cukierki i czekolada	112	157

Mimo wykonania planu jako całości na niektórych odcinkach plan nie został wykonany. Ministerstwo Górnictwa nie wykonało planu produkcji ropy naftowej (98%). Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego nie wykonało planu produkcji surówki (98%), wyrobów walcowanych (98%), cynku (96%), ołowiu rafinowanego (95%), wagonów osobowych (90%), odbiorników radiowych (94%), aparatury rozdzielczej i zabezpieczeniowej (91%). Ministerstwo Przemysłu Lekkiego nie wykonało planu produkcji wapna palonego (89%), cegły pełnej i dziurawki (98%), porcelany stołowej i elektrotechnicznej (99%).

Mimo niewykonania planu produkcja ropy naftowej była o 8% większa niż w III kwartale 1949 r., surówki o 3%, wyrobów walcowanych o 10%, cynku o 4%, ołowiu rafinowanego o 25%, wagonów osobowych o 6%, odbiorników radiowych o 277%, aparatury rozdzielczej o 103%, wapna palonego o 20%, cegły o 17%, porcelany stołowej i elektrotechnicznej o 11%.

W chwili wydawania niniejszego komunikatu Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego nie posiada jeszcze kompletnych danych o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego na III kwartał 1950 r. w zakresie zatrudnienia i wydajności pracy. Według danych za II kwartał 1950 r. zatrudnienie w przemyśle państwowym podległym czterem ministerstwom przemysłowym osiągnęło stan 1.463 tysiące osób, to jest wzrosło o 8,5% w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku. W tym samym okresie czasu wartość produkcji przemysłowej zgodnie z komunikatem Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego w II kwartale 1950 r. wzrosła o 22%. Wydajność pracy w II kwartale 1950 r. mierzona wartością produkcji w cenach niezmiennych na 1 zatrudnionego w przemyśle państwowym podległym czterem ministerstwom była o 12% większa niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

II. WZROST INWESTYCJI I BUDOWNICTWA

W związku z powiększeniem planu inwestycyjnego i w wyniku przyspieszenia robót inwestycyjnych w porównaniu z rokiem ubiegłym miał miejsce poważny wzrost nakładów inwestycyjnych. Łączna kwota tych nakładów była w okresie trzech kwartałów 1950 r. o około 80% większa niż w odpowiednim okresie r. ub. Plan produkcji budowlanej uspołecznionych przedsiębiorstw budowlanych montażowych za trzeci kwartał 1950 r. nie został w pełni osiągnięty (wykonano go w 97% osiągając 69% planu rocznego). Mimo niepełnego wykonania planu w III kwartale b. r. łączna wartość produkcji budowlanej uspołecznionych przedsiębiorstw budowlanych - montażowych w okresie trzech kwartałów 1950 r. była o 33% większa niż całoroczna produkcja budowlana w r. 1949.

III. ROZWÓJ PRODUKCJI ROLNICZEJ

W całym rolnictwie zbiory czterech zbóż były o 3% większe niż w roku 1949.

W Państwowych Gospodarstwach Rolnych plan zbiorów wykonano następująco:

	% wykon. planu	W porów- naniu z r. 1949 w % %
pszenica	111	139
żyto	110	111

W zakresie plonów Państwowe Gospodarstwa Rolne osiągnęły następujące wyniki:

	% wykon. planu	W porów- naniu z r. 1949 w % %
pszenica	105	104
żyto	115	106

W zakresie pogłowia w całym rolnictwie osiągnięto w porównaniu z r. 1949 w bydle 115%, a w trzodzie chlewnej 133%.

Plan pogłowia w Państwowych Gospodarstwach Rolnych został wykonany jak następuje:

	% wykon. planu	W porów- naniu z r. 1949 w % %
bydło	114	149
trzoda chlewna	109	162

W trzecim kwartale 1950 r. rozpoczęto akcję kontraktacji roślin na rok 1951. Do dnia 1 października br. wykonanie planu kontraktacji według obszarów przedstawiało się jak następuje:

	% wykon. planu	W porów- naniu z r. 1949 w % %
rzepak ozimy	101	
pszenica nasienna	104	
żyto nasienne	105	
jęczmień nasienny	88	
wyka ozima nasienna	113	

Kontraktacja rzepaku przekroczyła poziom analogicznego okresu roku ubiegłego o 24%. W r. 1950 po raz pierwszy rozpoczęto kontrak-

tację pszenicy nasiennej, żyta nasiennego, jęczmienia nasiennego i wyki ozimej nasiennej.

Plan kontraktacji trzody chlewnej w r. 1950 został przekroczony. Do dnia 1. X. zakontraktowano 4.023 tys. sztuk trzody chlewnej bekowej i mięsno - słoninowej, osiągając 134% planu rocznego oraz 253% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

IV. ROZWÓJ KOMUNIKACJI

Koleje normalnotorowe wykonały w III kwartale 1950 r. plan przewozu towarów w 104%, co stanowi wzrost o 12% w porównaniu z III kwartałem 1949 r. Plan przewozu osób został wykonany w 116% przekraczając o 29% poziom przewozów z III kwartału 1949 r. Przebiegny załadunek wagonów towarowych na dobę wzrósł w porównaniu z III kwartałem 1949 r. o 12%.

Państwowa Komunikacja Samochodowa wykonała plan przewozów towarowych w 101% przekraczając o 273% przewozy w porównaniu z odpowiednim okresem 1949 r. Plan przewozu osób wykonano w 111% przekraczając o 62% przewozy z III kwartału 1949 r.

Plan przeładunku portów morskich został wykonany w 95% przy czym uzyskano w zespole Gdańsk — Gdynia 91%, a w zespole Szczecin — Świnoujście 105% planu.

Żegluga morska przekroczyła plan przewozu towarów o 7%, co stanowi wzrost o 38% w porównaniu z III kwartałem 1949 r.

V. WZROST OBROTÓW HANDLOWYCH

Wartość obrotów handlu (państwowego, spółdzielczego, prywatnego) w cenach porównywalnych wzrosła w III kwartale w porównaniu z III kwartałem ub. r. ok. 19%. Obroty detaliczne uspołecznionego aparatu handlowego przekroczyły o ok. 70% poziom III kwartału 1949 r. Plan obrotu uspołecznionego aparatu handlowego na szczeblu detalu został wykonany w III kwartale br. w 109%.

Plan rozwoju sieci aparatu handlowego na szczeblu detalu w III kwartale 1950 r. wykonany został w 115%. W okresie od początku roku do końca III kwartału roczny plan sieci uspołecznionego aparatu handlowego na szczeblu detalu został przekroczony o 17%.

W porównaniu z III kwartałem ub. r. skup artykułów rolnych przez aparat uspołeczniony kształtował się w zakresie czterech zbóż na tym samym poziomie z tym, że skup pszenicy wzrósł o 62%. Skup trzody chlewnej wzrósł o 110%, bydła rogatego o 76%, jaj o 43%, mleka o 33%, ryb o 7%. W okresie od początku roku do końca III kwartału został wykonany roczny plan skupu w zakresie trzody chlewnej, cieląt i jaj.

NARODOWY PLAN GOSPODARCZY W WYKONANIU

Z zamieszczonego w niniejszym numerze komunikatu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wynika, że zadania Narodowego Planu Gospodarczego na III kwartał r. 1950 zostały osiągnięte i przekroczone.

„Przyczynił się do tego — stwierdza komunikat — wzrost wydajności pracy i wzmoczenie tempa produkcji, osiągnięte między innymi w wyniku podjęcia przez klasę robotniczą czynu dla uczczenia VI rocznicy PKWN i Polskiego Kongresu Pokoju“.

Przekroczenie zadań Narodowego Planu Gospodarczego na III kwartał br. łącznie z pomysłnymi wynikami, uzyskanymi przy realizacji Planu w I półroczu br. stanowi niezwykle ważny czynnik umożliwiający rozpoczęcie decydującej walki o przedterminowe wykonanie planu rocznego, stanowiącego pierwszy etap realizacji 6-letniego Planu Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu.

Narodowy Plan Gospodarczy na r. 1950 stawał przed przemysłem polskim olbrzymie zadania. Dalszy wzrost produkcji socjalistycznego przemysłu, podobnie jak i w następnych latach Planu 6-letniego, tak i w r. 1950 stanowił centralne ogniwo planu i bazę rekonstrukcji innych gałęzi gospodarki narodowej.

Z dotychczasowych meldunków o wykonaniu planu wynika, że przemysł nie tylko w pełni realizuje, ale i przekracza zadania postawione mu przez Narodowy Plan Gospodarczy. Plan produkcji przemysłowej na III kwartał 1950 r. wykonany został w 105%, a na okres styczeń — wrzesień w 106%. Tym samym w okresie 9-ciu miesięcy br. uzyskano więcej niż 3/4 (78%) planu rocznego. Największe przekroczenie planu na III kwartał br. miało miejsce w przemyśle podległym Ministerstwu Handlu Wewnętrznego (o 12%), następnie — Ministerstwu Leśnictwa (o 11%), Ministerstwu Przemysłu Rolnego i Spożywczego (o 8%) i Ministerstwu Żeglugi (o 7%). Ministerstwo Górnictwa wykonało plan w 102%, Min. Przemysłu Ciężkiego w 104%, a Min. Przemysłu Lekkiego w 103%.

Przekraczanie zadań planu stanowiło jeden z podstawowych warunków szybkiego tempa wzrostu produkcji przemysłowej, która w okresie pierwszych 9 miesięcy br. zwiększyła się ponad poziom analogicznego okresu ub. r. o 21%¹⁾. Wzrost ten oznacza, że w szybkim tempie realizujemy tempo wiodące do ponad 2¹/₂-krotnego wzrostu produkcji przemysłowej w ramach Planu 6-letniego. Jednocześnie oznacza on, że daleko w tyle pozostała za nami produkcja przemysłu kapitalistyczno-obszarniczego Polski. Już w r. 1949 przedwojenna wartość produkcji przekroczona została (w przemyśle wielkim i średnim) o 77%, by osiągnąć wskaźnik 216 w III kwartale 1950 r. W r. 1950 produkcja przemysłu wielkiego i średniego przekroczyła więc więcej niż dwukrotnie poziom r. 1938. W przeliczeniu na 1 mieszkańca produkcja tego przemysłu była prawie trzykrotnie większa.

Narodowy Plan Gospodarczy na r. 1950 stawia zadanie dalszego szybkiego wzrostu produkcji środków wytwórczości, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu budowy maszyn

¹⁾ Liczba ta dotyczy czterech ministerstw przemysłowych.

i konstrukcji, stanowiącego niezbędny warunek dalszego rozwoju przemysłu i innych działów gospodarki narodowej w latach następnych.

W związku z tym w okresie dotychczasowej realizacji planu na r. 1950 miał miejsce dalszy szybki wzrost produkcji maszyn i środków wytwórczości, wyprzedzający tempem swojego rozwoju produkcję całego przemysłu. Podczas gdy globalna produkcja przemysłu podległego 4 ministerstwom przemysłowym wzrosła w III kwartale br. o 18%, to w poszczególnych artykułach przemysłu maszynowego miał miejsce następujący wzrost produkcji:

traktory	o	50%
samochody ciężarowe	o	100%
motocykle	o	183%
obrabiarki do metali i drzewa	o	41%
maszyny rolnicze i młyńskie	o	20%
maszyny wirujące	o	27%

Poza przemysłem maszynowym miał miejsce szybki wzrost produkcji innych przemysłów niezbędnych dla pomyślnego rozwoju całej gospodarki narodowej, a w szczególności przemysłu węglowego, energetycznego i hutniczego. Charakteryzują to następujące liczby. Wydobycie węgla w III kwartale było o 6% większe niż w analogicznym okresie ub. r., produkcja energii elektrycznej o 21%, a stali surowej o 9% większa. Plan 6-letni postawił gospodarce narodowej zadanie rozszerzenia krajowej bazy surowcowej. O realizacji tego zadania świadczy m. in. fakt szybkiego wzrostu produkcji rudy żelaza, której wydobycie wzrosło o 19% w porównaniu z III kwartałem 1949 r. Należy podkreślić, że komunikat o wykonaniu Narodowego Planu Gospodarczego w III kwartale 1949 r. doniósł tylko o 9-procentowym wzroście produkcji w porównaniu z tym samym okresem ub. r.

Ilościowe efekty produkcji niektórych podstawowych środków wytwórczości w III kwartale 1950 r. w porównaniu z przeciętną kwartalną produkcją z okresu przedwojennego przedstawiają się jak następuje:

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Przeciętna kwartalna 1937 r. lub 1938 r.	III kw. 1950 r.	% wzrostu w III kw. w porówn. ze średnią kwartalną 1938 r.
Energia elektryczna	mil. kWh	994,2	2.204,9	222
Węgiel kamienny	tys. ton	9.525	19.870	209
Koks	„	582,0	1.363,9	234
Stal surowa	„	360,2	621,3	173
Obrabiarki do metali i drzewa	ton	444	3.318	747
Maszyny i narzędzia rolnicze	„	5.475	11.713	214
Nawozy azotowe i fosforowe czysty składnik	„	24.715	37.083	173
Cement	„	429,7	699,6	163

Z powyższego zestawienia wynika, że produkcja obrabiarek do metali i drzewa w III kwartale 1950 r. była ponad 7-krotnie wyższa, niż w okresie przedwojennym. Ponad 2-krotny

wzrost produkcji miał miejsce w zakresie energii elektrycznej, węgla kamiennego, koksu, maszyn i narzędzi rolniczych oraz w szeregu innych artykułów niewymienionych w tablicy.

Plan na r. 1950 zapewniał dalszy, istotny postęp w zakresie wzrostu produkcji przedmiotów spożycia, decydujących o wzroście stopy życiowej szerokich mas ludności. Wykonywanie i przekraczanie planu na tym odcinku jest wymownym dowodem, że również w tym zakresie zadania realizowane są z nadwyżką. Przemysł podległy ministerstwom Przemysłu Rolnego i Spożywczego oraz Handlu Wewnętrznego, produkujący w decydującej mierze przedmioty spożycia, osiągnął największe przekroczenie planu. Również przemysł podległy Ministerstwu Przemysłu Lekkiego wykonał zadania planu z 3% nadwyżką. Jednocześnie nastąpił poważny wzrost produkcji w porównaniu z rokiem ubiegłym. W szczególności na podkreślenie zasługuje wzrost produkcji:

tkanin wełnianych	o	12%
„ jedwabnych	o	32%
wyrobów dzianych	o	23%
obuwia skórzanego	o	36%
mebli giętych	o	22%
piwa	o	48%
cukierków i czekolady	o	57%

Równocześnie miało miejsce dalsze zwiększenie rozmiarów produkcji w porównaniu z okresem przedwojennym, co w zakresie niektórych artykułów ilustruje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Przeciętna kwartalna 1937 r. lub 1938 r.	III kw. 1950 r.	% wzrostu w III kwart. w porówn. ze średn. kwartalną 1937/8 r.
Tkaniny bawełniane	mil. m.	71,9	101,6	141
Tkaniny wełniane	„	9,4	14,1	150
Tkaniny jedwabne	„	5,7	13,7	240
Obuwie skórzane	tys. par	700	2.115	302

W III kwartale 1950 r. przemysł socjalistyczny wyprodukował około półtora raza więcej tkanin bawełnianych i wełnianych, blisko 2¹/₂ raza więcej tkanin jedwabnych i ponad 3 razy więcej obuwia skórzanego, niż przeciętnie kwartalnie w okresie przedwojennym.

Komunikat Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego stwierdza, że mimo poważnego wzrostu produkcji i wykonania planu jako całości — plan na niektórych odcinkach nie został w III kwartale br. wykonany. Mowa tu o niektórych artykułach hutniczych, wagonach, aparaturze elektrotechnicznej, ropie naftowej, wapnie i cegle, radiodbiornikach i porcelanie. Procent wykonania planu waha się tu w granicach od 89 do 99%.

Oznacza to, że nie przeprowadzono na tych odcinkach pełnej mobilizacji sił i środków do zwycięskiego zrealizowania planów.

Niektóre ogniwa Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego i Lekkiego nie przejawiały więc należytej troski o bieżące, stałe wykonywanie planów przez podległe im jednostki. Brak było systematycznej kontroli wykonania planów ze strony tych ministerstw i ich centralnych zarządów, co powodowało fakt, że często zbyt późno mobilizowano rezerwy i zbyt późno szukano środków zaradczych, aby plan został wykonany.

Te niedociągnięcia zaobserwowane w III kwartale muszą być w najbliższym okresie czasu usunięte drogą należytej mobilizacji sił w tym kierunku.

Plan produkcji przemysłowej na wrzesień został przekroczony. Według tymczasowych danych liczby dotyczące wykonania planu produkcji ważniejszych artykułów przemysłowych przedstawiają się jak następuje:

Wyszczególnienie	Wykonanie w %	
	IX - 1950	W porównaniu z XI 1949 r.
Węgiel kamienny	100	108
Koks	102	101
Sól	103	101
Energia elektryczna	108	128
Stal surowa	102	109
Soda kaustyczna z granulowaną	104	110
Supertomasyna	105	203
Garbniki	122	151
Maszyny i narzędzia rolnicze	108	112
Traktory	111	154
Samochody ciężarowe	107	168
Motocykle	105	503
Rowery	102	106
Maszyny wirujące	110	165
Kable słaboprądowe	135	139
Tkaniny bawełniane	104	110
Tkaniny wełniane	101	112
Tkaniny lniane	102	105
Tkaniny jedwabne	106	130
Wyroby skonfekcjonowane	102	120
Obuwie	106	149
Papier	101	103
Szkło okienne	112	123
Mebłe gięte	104	122
Piwo	117	131
Wino	108	117
Mydło	100	109
Spirytus surowy	108	100
Papierosy	107	113
Cukierki	114	140

Plan produkcji stoczni polskich wyrażony w cenach niezmiennych wykonano w 102%, co oznacza przekroczenie poziomu produkcji z września ub. r. o 23%. Plan połowów morskich nie został w pełni wykonany.

Jak wynika z zamieszczonej powyżej tabeli, zadania Narodowego Planu Gospodarczego na miesiąc wrzesień zostały w produkcji podstawowych artykułów osiągnięte i przekroczone. Największe przekroczenia planu miały miejsce w zakresie kabli słaboprądowych (o 25%), garbników (o 22%), piwa (o 17%), cukierków (o 14%), szkła okiennego (o 12%), traktorów (o 11%), maszyn wirujących (o 10%).

Jednocześnie dał się zauważyć poważny

wzrost produkcji w porównaniu z sierpniem ub. r. Produkcja energii elektrycznej, saletrza-ku z saletrą amonową, garbników, traktorów, samochodów ciężarowych, motocykli, maszyn wirujących, kabli słaboprądowych, tkanin jedwabnych, obuwia, piwa i cukierków, była ponad 25% większa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Nie wykonano planu miesięcznego w zakresie ropy naftowej (98%), surówki żelaza (99%), wyrobów walcowanych (98%), cynku (97%), sody kalcynowanej (95%), obrabiarek do metali i drzewa (195%), cegły pełnej i dziurawki (99%), wapna palonego (85%), kabli silnoprądowych (99%), zapalek (99%). Mimo niewykonania planu, produkcja ropy naftowej była o 9% większa niż we wrześniu ub. r., surówki żelaza o 7%, cynku o 2%, sody kalcynowanej o 16%, obrabiarek do metali i drzewa o 7%, cegły pełnej i dziurawki o 18%, wapna palonego o 12%, kabli silnoprądowych o 1%, a zapalek o 9%.

Wrzesień zamknął trzykwartalny okres zmagania o przygotowanie dobrych punktów wyjściowych do walki o przedterminowe wykonanie planu rocznego, o którym zadecydują wyniki IV kwartału. Jak przedstawiają się szanse na przedterminowe wykonanie planu w zakresie niektórych podstawowych artykułów ilustrują poniższe liczby, dotyczące procentu wykonania planu na r. 1950 po dziewięciu miesiącach jego realizacji:

węgiel kamienny	76%
koks	76%
elektrody węglowe	77%
supertomasyna	85%
maszyny i narzędzia rolnicze	85%
traktory	79%
samochody ciężarowe	87%
motocykle	80%
wino	82%
mydło	79%
spirytus surowy	81%
cukierki	80%

Na uwagę zasługuje wykonanie lub przekroczenie 80% planu rocznego w zakresie produkcji supertomasyny, maszyn i narzędzi rolniczych, samochodów ciężarowych, obuwia, wina, spirytusu surowego i cukierków. Do końca września wykonany został przed terminem cały roczny plan produkcji łożysk kulkowych (108%) i piwa (109%). Obecnie odbywa się produkcja ponad plan na r. 1950.

Pierwsze 9 miesięcy realizacji Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1950 było okresem wyjątkowej walki o wzrost wydajności pracy. Jak stwierdza to komunikat PKPG nie zostały jeszcze opracowane ostateczne dane, dotyczące kształtowania się wydajności pracy w III kwartale br. Z danych za II kwartał br. wynika jednak wyraźnie, że w porównaniu z rokiem ubiegłym miał miejsce jej szybki wzrost. Świadczą o tym następujące liczby, dotyczące 4 ministerstw przemysłowych

	II kw. 1949 r.	II kw. 1950 r.
Liczba zatrudnionych	100	103,5
Wartość produkcji	100	122

Z powyższych danych wynika, że 8-procentowy wzrost zatrudnienia umożliwił 22-procent-

towy wzrost wartości produkcji. Oznacza to, że w II kwartale 1950 r. wydajność pracy mierzona wartością produkcji według cen niezmiennych na 1 pracownika wzrosła o 12% w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. Ten wzrost wydajności pracy należy uznać za poważny sukces naszej klasy robotniczej, jeśli się zważy, że w ZSRR między III kwartałem 1950 r. a 1949 r. wydajność pracy wzrosła również o 12%.

Znaczny wzrost wydajności pracy w okresie dotychczasowej realizacji planu na r. 1950 spowodował, że szereg centralnych zarządów osiągnął i przekroczył jego zadania, przewidziane w skali rocznej już w I półroczu 1950 r. Celem dalszego wzmocnienia wydajności pracy i zapewnienia należytej mobilizacji do walki o osiągnięcie i przekroczenie zadań Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1950, Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wydał we wrześniu br. zarządzenie, polecające opracowanie takiego operatywnego planu wydajności pracy na IV kwartał br., któryby zapewnił przekroczenie zadań planu rocznego o określony procent. Zarządzenie ustala m. in. następujące procenty przekroczenia planu rocznego, które co najmniej powinny być osiągnięte w poszczególnych jednostkach gospodarczych:

CZP Chemicznego	o 15%
CZP Metali Nieżelaznych	o 9%
CZP Maszynowego	o 12%
CZP Odzieżowego	o 12%
CZP Drzewnego	o 10%

Liczba zatrudnionych w przemyśle podległym 4 ministerstwom przemysłowym osiągnęła w II kwartale br. 1.463 tys. osób, tj. wzrosła o 8,5% w porównaniu z II kwartałem ub. r. Oczywiście liczba zatrudnionych w całym przemyśle socjalistycznym była jeszcze większa. Wyniosła ona 1.667 tys. osób, tj. 114% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Liczba ta nabiera szczególnej wymowy w zestawieniu z cyfrą 858,9 tys. osób zatrudnionych w całym przemyśle polskim w r. 1937. W r. 1950 przekroczyliśmy więc blisko 2-krotnie przedwojenny poziom zatrudnienia w przemyśle.

Osiągnięte wyniki w zakresie wzrostu wydajności pracy zrealizowane być mogły jedynie w oparciu o twórczy entuzjazm mas pracujących, znajdujący swój wyraz w stale rosnącym ruchu współzawodnictwa pracy. Z danych statystycznych za I półrocze 1950 r. wynika, że liczba współzawodniczących w czterech ministerstwach przemysłowych i w budownictwie osiągnęła 61% ogółu zatrudnionych. Największy udział współzawodniczących w ogólnej liczbie zatrudnionych osiągnął przemysł podległy Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego (76%) i Przemysłu Lekkiego (62%).

Tempo wzrostu ruchu współzawodnictwa pracy w ciągu 1950 r. charakteryzują następujące liczby. W II kwartale 1950 r. w porównaniu z I kwartałem tego roku liczba współzawodniczących wzrosła w przemyśle podległym:

Ministerstwu Górnictwa	o 7%
Min. Przemysłu Ciężkiego	o 2%
Min. Przemysłu Lekkiego	o 8%
Min. Przemysłu Rolnego i Spo- zywczego	o 14%

Praktycznym potwierdzeniem realizowania hasła: „szybciej, lepiej, taniej“ był poważny wzrost liczby zobowiązań w zakresie ilości, jakości i oszczędności, które podejmowała klasa robotnicza w okresie 1950 r. W okresie I półroczu podjęto ogółem w czterech ministerstwach przemysłowych 497,6 tys. zobowiązań ilościowych, 219,3 tys. zobowiązań jakościowych i 75,3 tys. oszczędnościowych.

Równoległe z rozwojem ruchu współzawodnictwa pracy miał miejsce wzrost racjonalizacji i wynalazczości robotniczej. Nowe pomysły, usprawniające procesy produkcyjne zgłoszone przez robotników w okresie pierwszych 3 kwartałów realizacji Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1950, przyniosły gospodarce narodowej miliardowe oszczędności. Miernikiem rozwoju ruchu racjonalizacji i wynalazczości robotniczej jest między innymi liczba klubów racjonalizatorskich, która z końcem III kwartału 1949 r. wynosiła zaledwie 45, podczas gdy z końcem III kwartału 1950 r. przekroczyła 900. W tych dziewięćset klubach zorganizowanych było ponad 20 tys. racjonalizatorów i wynalazców, stanowiących chlubę polskiej klasy robotniczej.

Komunikat PKPG omawia olbrzymie osiągnięcia gospodarki polskiej w zakresie inwestycji i budownictwa. Łączna kwota nakładów inwestycyjnych była w okresie 3 kwartałów o 80% większa niż w analogicznym okresie ub. roku, a wartość produkcji przedsiębiorstw budowlano-montażowych w tym samym okresie czasu przekroczyła o 1/3 całoroczną produkcję budowlaną z roku 1949.

Wzrost nakładów inwestycyjnych, dokonanych w omawianym okresie czasu, wiąże się z poważnym zwiększeniem rozmiarów planu inwestycyjnego na rok 1950 oraz ze znacznym przyspieszeniem robót w porównaniu z r. 1949.

Szybki rozwój produkcji budowlanej mógł mieć miejsce dzięki dalszemu wzmoczeniu potencjału produkcyjnego przedsiębiorstw budowlanych i montażowych oraz znacznemu wzrostowi wydajności pracy robotników socjalistycznego budownictwa. Podstawowym czynnikiem wzrostu wydajności pracy w budownictwie był stale rozwijający się ruch współzawodnictwa pracy. Liczba współzawodniczących w budownictwie stanowiła w I półroczu 1950 r. ponad 52% ogółu zatrudnionych. W III kwartale br. miał miejsce dalszy rozwój współzawodnictwa pracy. Przyczyniły się do tego między innymi zobowiązania pracowników budownictwa, podjęte dla uczczenia 6-ej rocznicy PKWN, I Polskiego Kongresu Obrońców Pokoju i 33-ej rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej.

Dziś można już ocenić i zbilansować wspiane wyniki zobowiązań dla uczczenia 6-ej rocznicy PKWN. Dzięki tym zobowiązaniom gospodarka narodowa otrzymała przedterminowo 145 całkowicie wykonanych obiektów przemysłowych, komunikacyjnych, mieszkaniowych, komunalnych, kulturalno - socjalnych i innych.

Na apel robotników przemysłu liczne zobowiązania uczczenia czynem 33-rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej zadeklarowali robotnicy budownictwa. Na podkreślenie zasługuje zobowiązanie murarza Słupeckiego, który wezwał innych robotników budownictwa do współzawodnictwa o tytuł „Najlepszego Murarza w Polsce”. Słupecki zobowiązał się do końca roku pracować z wydajności 360% normy, tj. o 60% większą, niż dotychczas.

Wyniki tegorocznych zbiorów oraz szacunki, dotyczące stanu pogłowia wskazują na dalszy poważny rozwój naszej produkcji rolniczej. Zbiory 4 zbóż w całym rolnictwie były o 3% większe, niż w r. 1949. Ten 3% wzrost zbiorów należy uznać za poważny sukces naszego rolnictwa, jeśli się zważy, że r. 1949 był okresem dobrych urodzajów.

Rok 1950 charakteryzował się dalszym szybkim rozwojem gospodarki hodowlanej. Pogłowie bydła wzrosło w porównaniu z r. 1949 o 15%, a trzody chlewnej o około 1/3. Dzięki pomyślnemu rozwojowi produkcji roślinnej i hodowlanej w r. 1950 wskaźnik produkcji rolniczej w przeliczeniu na 1 mieszkańca kształtuje się na poziomie ok. 130 w porównaniu z okresem przedwojennym, wobec 119 w r. 1949.

Pomyślne wyniki uzyskane w r. 1950 zawdzięcza nasze rolnictwo w znacznym stopniu dalszemu wzmoczeniu roli sektora socjalistycznego na wsi oraz wzrostowi planowego oddziaływaniu Państwa Ludowego na kształtowanie się gospodarki prywatnych gospodarstw chłopskich.

W szczególności na podkreślenie zasługuje dalszy, pomyślny rozwój państwowych gospodarstw rolnych i szybkie tempo powstawania spółdzielni produkcyjnych. Państwowe Gospodarstwa Rolne wykonały swój plan na r. 1950 ze znaczną nadwyżką. Plan zbiorów został przekroczony w pszenicy o 11%, w życie o 10%. Również poważnie przekroczono plan w zakresie gospodarki hodowlanej. Między innymi osiągnięto 14% przekroczenie planu pogłowia bydła i 9% przekroczenie planu pogłowia trzody chlewnej. Równoczesny poważny wzrost produkcji w porównaniu z r. 1949 umożliwił dalsze zwiększenie udziału gospodarstw państwowych w globalnej wartości produkcji rolniczej. Wynosił on 6,4% w r. 1949, podczas gdy w r. 1950 kształtował się na poziomie około 7%.

W okresie pierwszych 9 miesięcy 1950 r. miał miejsce szybki wzrost liczby spółdzielni produkcyjnych. Podczas gdy na koniec 1949 r. istniało w Polsce 243 spółdzielni produkcyjnych, na dzień 30. IX. br. liczba ich osiągnęła 1.823. Rozwój organizacyjny spółdzielni produkcyjnych przedstawia poniższe zestawienie:¹⁾

IV kw. 1949	—	243	spółdzielni
I kw. 1950	—	802	„
II kw. 1950	—	911	„
III kw. 1950	—	1.823	„

W ślad za rozwojem spółdzielni produkcyjnych powstawały nowe Państwowe Ośrodki Maszynowe, mające na celu ich obsługę. Pod-

czas gdy z końcem 1949 r. istniało 30 P. O. M., to liczba ich na koniec czerwca br. osiągnęła 74.

Państwowe gospodarstwa rolne i spółdzielnie produkcyjne dzięki wyższemu poziomowi gospodarki i lepszym wynikom pracy stały się wzorem dla gospodarstw małych i średnio-rolnych chłopów.

Jednym z przykładów dalszego wzmoczenia oddziaływania Państwa Ludowego na kształtowanie się gospodarki prywatnych gospodarstw chłopskich była akcja kontraktacyjna, której wyniki znacznie przekroczyły poziom roku ubiegłego. Tak np. do dnia 1. X. 1950 r. zakontraktowano 4.023 tys. sztuk trzody chlewnej, osiągając 134% planu rocznego i 243% w porównaniu z r. ub.

Również w komunikacji zadania Narodowego Planu Gospodarczego na III kwartał 1950 r. zostały przekroczone za wyjątkiem przeładunku portów morskich, gdzie osiągnięto 95% planu.

Plan przewozów towarowych kolei normalnotorowych na wrzesień przekroczono o 8%, a przewozów osobowych o 17%. W porównaniu z rokiem ubiegłym przewozy towarów wzrosły w tonach o 11%, a osób o 28%. Plan przewozów osobowych kolei dojazdowych wykonano w 108%.

Wyniki wykonania Narodowego Planu Gospodarczego w zakresie komunikacji samochodowej przedstawiają się we wrześniu jak następuje (w %):

	Wykonanie	W porównaniu z IX. 1949 r.
przewóz towarów	90	353
przewóz osób	99	139

Plan przeładunku portów morskich we wrześniu wykonano w 89%. Flota morska wykonała plan przewozów towarowych w 121%, osiągając 155% w porównaniu z wrześniem ub. r.

Wykonanie planu w zakresie usług pocztowych przedstawia się następująco (w %):

	Wykonanie	W porównaniu z IX 1949 r.
przesyłki listowe zwykłe	99	107
przesyłki listowe polecane	105	114
paczki i listy wartościowe	94	102
przekazy pocztowe	100	112
wpłaty i wypłaty PKO	102	109
telegramy	106	115

Dzięki rozwojowi produkcji przemysłowej i rolniczej w III kwartale miał miejsce dalszy wzrost masy towarowej, rozprowadzanej przez detaliczny aparat handlowy. Wartość obrotów handlu socjalistycznego i prywatno - kapitalistycznego wzrosła w III kwartale — jak głosi komunikat PKPG — o 19% w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. Wzrost obrotów aparatu handlowego odbywał się w ciągłej walce o ograniczenie udziału elementów kapitalistycznych w tej dziedzinie gospodarki narodowej. O wzroście roli gospodarki socjalistycznej w handlu wewnętrznym świadczy następujące zestawienie:

	III kw. 1949 r.	III kw. 1950
ogólne obroty w handlu detalicznym	100	ok. 119
obroty aparatu socjalistycznego	100	ok. 170

¹⁾ Na koniec każdego kwartału.

Dzięki olbrzymiemu wzrostowi obrotów aparatu socjalistycznego i ograniczenia roli elementów kapitalistycznych sektor socjalistyczny opanował w III kwartale już ok. 80% ogółu obrotów wobec 57% w III kwartale 1949 r.

Plan obrotu i plan rozwoju sieci na III kwartał 1950 r. został przekroczony. Wartość obrotów przekroczyła o 9% poziom planowany, co łącznie z przekroczeniami uzyskanymi w okresie dwu poprzednich kwartałów stworzyło pomyślne warunki do wykonania planu rocznego ze znaczną nadwyżką. W okresie trzech kwartałów 1950 r. wykonano ogółem 82% planu obrotów na r. 1950.

Okres od stycznia do września b.r. charakteryzował się niezwykle szybkim tempem wzrostu sieci uspołecznionego aparatu handlowego. W okresie od początku roku do końca III kwartału roczny plan sieci uspołecznionego aparatu handlowego został wykonany z 17% nadwyżką.

W kilka dni po komunikacie PKPG Ministerstwo Handlu Zagranicznego opublikowało dane dotyczące wyników wykonania Narodowego Planu Gospodarczego w zakresie handlu zagranicznego za okres pierwszych trzech kwartałów 1950 r. Z liczb opublikowanych przez Ministerstwo wynika, że obroty polskiego handlu zagranicznego za trzy kwartały br. osiągnęły wzrost o 8,6% wyższy w porównaniu z tym samym okresem r. 1949.

Ogólnie wartość importu wzrosła o 13,1% w porównaniu z analogicznym okresem r. 1949.

Wzrost importu w porównaniu z r. 1949 miał miejsce głównie w związku ze wzmocnionym zaopatrzeniem naszego przemysłu w podstawowe surowce i półfabrykaty importowe oraz dobra inwestycyjne, ropę i produkty naftowe, kaučuk i nawozy sztuczne.

Ogólna wartość eksportu wzrosła o 4,1% w porównaniu z analogicznym okresem r. ub. Wzrost eksportu miał miejsce głównie na skutek wzmoczonego wypełniania naszych zobowiązań w stosunku do odbiorców zagranicznych w zakresie takich towarów jak: tabor kolejowy, drewno, cukier, bekon, jaja, tkaniny, cynk.

Największą pozycję w naszym handlu zagranicznym stanowią obroty towarowe ze Związkiem Radzieckim, krajami demokracji ludowej, Chinami Ludowymi i NRD, które w porównaniu z analogicznym okresem r. ub. wzrosły o 60%. Udział Związku Radzieckiego, krajów demokracji ludowej, Chin Ludowych, i NRD w obrotach towarowych Polski z zagranicą za trzy kwartały stanowi 59% ogólnych obrotów.

Na czoło naszych stosunków z zagranicą wysuwa się wymiana handlowa ze Związkiem Radzieckim. Obroty z ZSRR za trzy kwartały osiągnęły wskaźnik 171 w stosunku do analogicznego okresu r. 1949.

Po zwycięskim wykonaniu planu za trzy kwartały 1950 r. masy pracujące Polski przystąpiły w IV kwartale do decydującej walki o przekroczenie całego planu na pierwszy rok 6-letniego Planu Rozwoju Gospodarczego i Budowy Podstaw Socjalizmu. J. M.

KRONIKI WSPÓŁZAWODNICTWA I RACJONALIZATORSTWA

W wyniku ustalenia nowych norm w przemyśle węglowym, norm, które są zgodne z technicznym postępowaniem w kopalniach i rosnącą wydajnością pracy, prasa codzienna podaje wciąż mnożące się przykłady nie tylko osiągnięcia ale i przekraczania tych norm przez coraz większą ilość górników.

Norma pracy na filarach została podniesiona o 8%, na ścianach o 11%, na hodnikach węglowych o 12%, na chodnikach węglowo-kamiennych i na robotach kamiennych, gdzie norma była najbardziej zaniżona o 16%. W ten sposób normę pracy na wszystkich przedkach podniesiono średnio o 10%. Równocześnie podniesiono zasadniczą stawkę płacy o 22%. Wraz ze zmianą norm stawek ulega zmianie dotychczasowy system premiowania. W konsekwencji podniosły się zarobki wydajniej pracujących górników oraz możliwość systematycznego wzrostu wydobywania węgla, a tym samym przyspieszenie realizacji Planu 6-letniego. Praktyka wykazuje, że nowe normy są słuszne — wielu górników przekracza je szczególnie w związku z zobowiązaniami dla uczczenia 33 Rocznicy Rewolucji Październikowej.

Kopalnia „Kleofas“ — Paweł Elka, filarowiec, zobowiązał się wykonać 120% nowej normy — wykonuje 136%. Józef Sondaj, filarowiec, zobowiązał się dać 150%, daje 152%. Jan Huzarek, filarowiec, zobowiązanie 120%, wykona-

nie 128%. Walenty Sufka, chodnik, zobowiązanie 110%, wykonanie 121%.

Kopalnia „Andaluzja“ — chodniki: Robert Skórka zobowiązanie 150%, wykonanie 160%, Antoni Jasiak zobowiązanie 115%, wykonanie 133%. Jerzy Malorny zobowiązanie 110%, wykonanie 129%. Konrad Liwowski zobowiązanie 110%, wykonanie 129%. Bolesław Dyszy zobowiązanie 115%, wykonanie 123%. Wojciech Macka zobowiązanie 115%, wykonanie 123%.

Kopalnia „Chorzów“ — filary: Roman Dyczka zobowiązanie 130%, wykonanie 140%. Mieczysław Parusel zobowiązanie 130%, wykonanie 135%. Paweł Glanz zobowiązanie 115%, wykonanie 120%. Maksymilian Kandora (chodnik) zobowiązanie 140%, wykonanie 150%. Alfons Pokorski pracuje na wyjątkowo wysokim filarze 3 m zobowiązał się wykonać 110%, wykonał 134%. Engelbert Banduch zobowiązanie 120%, wykonane 125%. Stanisław Grabda 110%, wykonanie 124,6%.

Kopalnia „Rozbark“ — Henryk Wójciński (brygada ściana) zobowiązanie 150%, wykonanie 160%. Piotr Kalinowski (chodnik) zobowiązanie 150%, wykonanie 177%. Michał Łuczowski (fillar) zobowiązanie 115%, wykonanie 122%. Piotr Chorzela (filar) zobowiązanie 108%, wykonanie 120%. Zespół Teodora Szwedzy (przodek) wyrabia przeciętnie 211%.

Kopalnia „Zabrze-Wschód“ — rębacz chodnikowy Wilhelm Błaga zobowiązał się wykonać 160% normy, wykonuje około 200%. Józef Musioł (chodnik) zobowiązanie 120%, wykonane 150%.

Kopalnia „Radzionków“ — Jan Parkietny rębacz filarowy zobowiązanie 120%, wykonanie 137%.

Kopalnia „Ludwik“ — Leon Kowolik zobowiązanie 250%, wykonanie 260%. Również górnicy: Gniłka, Szmatloch, Lupa, Jezusek, Botner, Moszkowiak, Mędry, Górski, Hereźnik znaczne przekroczyli swoje normy.

Kopalnia „Michał“ — rębacze: Józef Korfanty zobowiązanie 130%, wykonanie 187%. Ignacy Krawczyk 130%, wykonanie 180%. Reinhold Markiewka 130%, wykonanie 182%. Na chodniku Karol Kwapiak zobowiązał się do 150%, wykonał 170%. Michał Olejniczak i Franciszek Wicik pracujący na filarach zobowiązali się wykonać 110%, a wykonali 112 i 111%. Grupa zespołowa brygadzysty Karola Pietrzyka zobowiązała się wykonać 140%, wykonała 162%. Zespół filarowy Józefa Dylonga — zobowiązanie 130%, wykonanie 142%. Zespoły chodnikowe Jana Borejskiego i Karola Milica zobowiązały się wykonać 130% i 120%, wykonały 147% i 139%.

Kopalnia „Silesia“ — brygada ściana Józefa Walaszczaka i Józefa Janusza wyrobiła 113,8% nowej normy. Dobre wyniki uzyskały brygady Władysława Kozieła i Franciszka Gandora. Zespoły rębaczy przodkowych — Adamaszka i Jabłońskiego przekraczają podjęte zobowiązania o 3,4%.

Kopalnia „Piast“ — brygada Franciszka Gardawskiego, pracująca na chodniku, zobowiązała się wykonać 110%, wykonała 236,5%. Brygada Wa-

leriana Góreckiego — zobowiązanie 120%, wykonanie 161,3%. Brygada Józefa Wójcika zobowiązanie 120%, wykonanie 157,4%. Brygada Alojzego Kuli zobowiązanie 110%, wykonanie 152,7%. Franciszek Kołodziej (chodnik) zobowiązanie 120%, wykonanie 147,6%. Józef Łysko (filar) zobowiązanie 120%, wykonanie 130%. Walenty Janota zobowiązanie 120%, wykonanie 132%. Wilhelm Szumilas, Franciszek Jechemski, Paweł Pyszczek i Józef Lubowiecki pracujący na filarze zobowiązali się wykonać 110% a wykonują 156,4%, 153,2%, 121,6%, 144,4%. Franciszek Pieczka (filar) zobowiązanie 105%, wykonanie 158,5%.

Kopalnia „Marcel” — Jan Nogły zobowiązanie 150%, wykonanie 174%. Tadeusz Skowronek zobowiązanie 135% wykonanie 190%. Brygada Alfreda Gruszki pracująca na ścianie zobowiązała się wykonać 120% a wykonuje 128%. Brygada Augusta Wowra zobowiązała się do 120%, osiągnęła 122,6%.

Kopalnia „Rydultowy” — w imieniu 30 górników zobowiązanie podjął Edward Wiertelorz zapowiadając 102%, wykonuje zaś 105%.

Kopalnia „Anna” — rebasec Wincenty Osłizło zobowiązanie 160%, wykonanie 177%.

Kopalnia „Jankowice” — chodnikowiec Józef Buchalik zapowiedział 130%, a uzyskał 156%. W tej samej kopalni 27 górników pracujących w brygadach Emila Gębalezyka i Józefa Smyczka zamiast zapowiedzianych 102%, wykonuje 122%.

Kopalnia „Milowice” — Jan Musialik (chodnik) zobowiązanie 120%, wykonanie 185%. Stanisław Słaby zobowiązanie 120%, wykonanie 164%. Józef Wioska (filar) zobowiązanie 110%, wykonanie 174%. Stanisław Duszka (filar) zobowiązanie 110%, wykonanie 124%. Antoni Grudniewski zobowiązanie 110%, wykonanie 132%. Piotr Staśko i Wacław Weża zobowiązanie 110% wykonanie 124% i 125%. Jan Adamek (filar) zobowiązanie 110%, wykonanie 115%. Rebasec: Stefan Wiltozowski, Józef Kubasik, Wincenty Ferdzikowski, Ludwik Solipiwo, Bronisław Ginal, Tomasz Kucharz, Grzegorz Staszko i Roman Hołota podjęli zobowiązanie wykonania 105% nowej normy, wykonują zaś: Wiltozowski 144%, Kubasik 130%, Ferdzikowski 128%, Solipiwo 121%, Ginal 119%, Kucharz 114%, Staszko i Hołota po 111%.

Kopalnia „Miechowice” — brygada ścianowa Jana Ochonia zobowiązała się wykonać 240% normy a wykonuje 244%.

Kopalnia „Bielszowice” — zespół chodnikowy Franciszka Pasterniaka zobowiązała się do 140%, a wykonuje 150%. Ernest Niewadzik zobowiązał się do 110%, a wykonuje 142%. Bronisław Gruszka osiąga obecnie 135%, tj. o 5% więcej niż wynosi jego zobowiązanie. Franciszek Nowara — rebasec ścianowy zobowiązał się do 115%, a wykonuje 120%. Jan Pawleta (chodnik) wykonuje 125%, tj. o 15% więcej niż wynosi zobowiązanie.

Kopalnia „Wanda-Lech” — Władysław Walczak, rebasec chodnikowy zobowiązał się do 130%, a wykonuje 225%. Antoni Miemieć, Jan Bruna i Norbert Hemel uzyskują wysokie

normy: Miemieć 221%, Bruna i Hemel po 200%. Ryszard Pieter przekroczył swe zobowiązanie o 76% i wykonuje 196%. Józef Śmigła i Antoni Śmigła wykonują 170% i 168% pomimo zapowiedzi 140%.

Kopalnia „Gliwice” — brygada ścianowa Jana Świdierskiego przekroczyła zobowiązanie o 42% uzyskując 152%. Edmund Izyczek osiąga 150%, przy zobowiązaniu 120%. Wilhelm Knopik i Jan Fojt osiągają na ścianie 147,6% i 145,5% przy zobowiązaniu 140%. Wacław Hylla wykonuje 132,1%, Jan Makosz 130%.

Pracownicy kopalni „Gliwice” podjęli szereg zobowiązań produkcyjnych. Załoga ruchu górniczego wykona plan miesięczny w 105% według nowych norm oraz skróci termin wykonania planu rocznego z 8. XII na 2. XII br. i da dodatkowo 35 tys. ton węgla. Wartość tego zobowiązania wyniesie 11 822 tys. zł.

Załoga ruchu maszynowego wykona szereg prac dla utrzymania ciągłości ruchu, co przysporzy przeszło 88 tys. zł. oszczędności.

Załoga powierzchni postanowiła wykonać do 20 października, a nie jak pierwotnie zobowiązała się do 15 listopada prace przy budowie toru kolejowego, oszczędzając przeszło 202 tys. zł.

Inicjator współzawodnictwa długookresowego, przodownik kopalni „Polska” Wiktor Markiewka, który zobowiązał się wydobywać 250% nowej normy wyrabia przeciętnie 317% normy. Tak przedstawia się w telegraficznym skrócie garść doniesień prasy codziennej z pola walki o realizację nowych postępowych norm w przemyśle węglowym.

Załogi wielkich pieców, koksowni i walcowni huty „Pokój” które zainaugurowały uczenie 33 Rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej i II Światowego Kongresu Obrońców Pokoju wzmocnionym wysiłkiem pracy i zwiększoną produkcją, wykonały swe zobowiązania — wydobywaniem ponad plan 2 500 ton surówki — na 18 dni przed terminem. Świadomi swych obowiązków hutnicy podjęli się wyprodukować dodatkowo do dnia 6 listopada jeszcze 1 000 ton surówki ponad plan.

Załoga huty „Florian”, która postanowiła dla uczenia rocznicy Rewolucji Październikowej wyprodukować ponad plan 800 ton wrobów walcowanych, wytworzyła do 25 bm. już 1043 ton wrobów. Po 200% normy uzyskują robotnicy tej huty: Ludwik Dudzik i Walter Irek. W tej samej hucie załoga wielkich pieców przysporzyła już gospodarce narodowej 840 ton surówki ponad plan.

Robotnicy jednego z działów huty „Kościszko” zaoszczędzili 36 mln. zł., a między innymi załoga dała ponadplanową produkcję 400 ton wrobów.

Załoga warsztatów mechanicznych huty „Batory” wykonała swe zobowiązania październikowe do dnia 21 bm., dając ponad plan produkcję wartości około 5 mln. zł.

W hucie „Sosnowiec” w ramach zobowiązań październikowych jeden z oddziałów wykonał już ponad plan 10 ton materiałów, inny 2 tony, a jeszcze inny 20 ton materiałów o łącznej wartości około 3 mln. zł.

Również wielkie sukcesy produkcyjne odnieśli robotnicy przemysłu maszynowego. Robotnicy tylko jednego z działów Zakładów im. Stalina w Poznaniu wykonali zobowiązania wartości blisko 2 mln zł. Załoga „Pafawagu” pomyślnie realizuje zobowiązania wartości 79 150 tys. zł., oraz zobowiązania przyspieszenia obiegu środków obrotowych na sumę 250 mln. zł.

Załoga huty „Szczecin” wykonała do dnia 24 bm. 85% zobowiązań, dostarczając ponad plan 850 ton surówki. Przy wykonaniu zobowiązań wyróżnili się: mistrz szybkich wytopów Edward Jastrzębski osiągając 190% normy, zmiana wielkopiecowa Michała Flisa zmiana Rubackiego, w której przodują: Teofil Trzciniński 213% normy, Rajnhold Nogły osiągając 150% normy. Przewodzący tokarz Czesław Jessa wykonuje stale 150 do 160% normy, Marian Sałamał osiąga 163% normy.

Murarz warszawski z **PPB nr. 1** Edward Słupecki w ramach współzawodnictwa o tytuł najlepszego murarza w Polsce podjętego dla uczczenia 33 rocznicy Rewolucji Październikowej zobowiązał się do wykonania 360% nowej normy, a wykonuje przeciętnie 473%, tj. o 113% więcej co jest olbrzymim osiągnięciem. Prócz tego z powziętych zobowiązań wyszkolenia niewykwalifikowanych robotników, w pierwszym okresie swego zobowiązania wyszkolił 7 robotników na podręcznych murarzy.

Nowy rodzaj zobowiązania wprowadził kierowca z Fabryki Samochodów Osobowych na Żeraniu ZMP-owiec Jerzy Boszko. Idąc w ślad radzieckiego kierowcy Totowa, zobowiązuje się w okresie zimy 1950/1951 r. zużywać benzynę według norm letnich. Wezwał on wszystkich szoferów do pójścia za jego przykładem.

Duże oszczędności przynosi podjęty przez młodzież ruch **polских Korabielnikowców**. Wezwani ZMP-owca Alfonsa Wajnego do zaoszczędzenia materiałów budowlanych, skierowane do załóg budowlanych oddziały 1 i 3 pracujących na terenie Katowic, w realizacji da 370 tys. szt. cegieł, 15 tys. kg. cementu, 140 m³ drzewa — materiałów potrzebnych do budowy hotelu dla 250 pracowników PPB.

Pracownicy tokarni fabryki porcelany „Wałbrzych” zobowiązali się do zaoszczędzenia w każdym dniu pracy 15% masy porcelanowej, która dotychczas była uważana za odpadki. Da to w przybliżeniu 5 ton masy porcelanowej dziennie i pozwoli na przepracowanie w końcu miesiąca trzech pełnych dni bez pobierania surowca z magazynu. Z zaoszczędzonej masy porcelanowej będzie można wyprodukować około 100 tys. talerzy, filiżanek i innych artykułów.

ZMP-owcy Robotniczej Spółdzielni Odzieżowej im. 22-lipca w Chełmży, pow. Toruń, zobowiązali się przepracować 1 dzień w ciągu dwóch miesięcy na zaoszczędzonym materiale.

Wykonanie Planu 6-letniego wiąże się z wprowadzeniem postępu technicznego, zastosowaniem nowej techniki we wszystkich dziedzinach naszej gospodarki. Nieodzownym warunkiem postępu technicznego i rewolucji technicznej jest udział szerokich mas ro-

botników, majstrów, techników i inżynierów w ruchu racjonalizatorskim i nowatorskim.

W konkursie urządzonym przez Dep. Techniki przy Min. Górnictwa i Energetyki nagrodzono: inż. Włodzimierza Czachowskiego za projekt ładowarki zasięrputnej na podwoziu gąsienicowym, nagrodzono też i sztygara ma-

szynowego z kopalni „Kleofas“ Karola Nierychło za projekt ładowarki chodnikowej. Trzej projektodawcy z kopalni „Mikulczyce“ inż. Zb. Anston, nadsztygar H. Partyka i dyr. W. Kasperlik otrzymali łączną nagrodę za projekt kombajnu ścianowego. Inż. J. Zyzka otrzymał nagrodę za projekt kombinacji rynny typu „kaczy dziób“ i podnośnika taśmowego oraz inż. inż.

Regulski, T. Opolski i Z. Korecki z Głównego Instytutu Górnictwa za projekt dwułańcuchowego przenośnika zerzeblowego na zabierkach. Dzięki konkursowi wykonał się szereg talentów konstruktorskich, a przy tym przemysł węglowy otrzymał 5 projektów górniczych, które po wprowadzeniu do prac w kopalniach przyspieszą wykonanie Planu 6-letniego.

P R Z E G L Ą D Z A G R A N I C Z N Y

WYNIKI WYKONANIA PAŃSTWOWEGO PLANU ROZWOJU GOSPODARKI NARODOWEJ ZSRR W III KW. ROKU 1950

Centralny Urząd Statystyczny przy Radzie Ministrów ZSRR ogłosił następujący komunikat: rozwój przemysłu, rolnictwa i transportu, budownictwo inwestycyjne i rozwój obrotu towarowego oraz wzrost materialnego i kulturalnego poziomu życia narodu w III kw. 1950 r. charakteryzują następujące dane:

I

WYKONANIE PLANU PRODUKCJI W PRZEMYSŁE

Plan produkcji w III kw. 1950 r. pod względem globalnej produkcji przemysłu wykonany został przez ministerstwa w sposób następujący:

Ministerstwo Przemysłu Metalurgicznego	101
Ministerstwo Przemysłu Węglowego	102
Ministerstwo Przemysłu Naftowego	104
Ministerstwo Elektrowni	99
Ministerstwo Przemysłu Chemicznego	105
Ministerstwo Przemysłu Elektrotechnicznego	105
Ministerstwo Przemysłu Środków Łączności	102
Ministerstwo Budowy Ciężkich Maszyn	103
Ministerstwo Przemysłu Samochodowego i Traktorowego	103
Ministerstwo Budowy Obrabiarek	103
Ministerstwo Budowy Maszyn i Aparatury	99
Ministerstwo Budowy Maszyn Budowlanych i Drogowych	101
Ministerstwo Budowy Maszyn Transportowych	102
Ministerstwo Budowy Maszyn Rolniczych	101
Ministerstwo Przemysłu Materiałów Budowlanych	106
Ministerstwo Przemysłu Drzewnego i Papierniczego	95
Ministerstwo Przemysłu Lekkiego	105
Ministerstwo Uprawy Bawełny	119
Ministerstwo Przemysłu Rybnego	93
Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego	101
Ministerstwo Przemysłu Spożywczego	105
Ministerstwo Przemysłu Miejscowego i Ministerstwa Miejscowego Przemysłu Opałowego Republik Związkowych	107
Przedsiębiorstwa Przemysłowe Ministerstwa Komunikacji	104
Przedsiębiorstwa Przemysłowe Ministerstwa Ochrony Zdrowia	102
Przedsiębiorstwa Przemysłowe Ministerstwa Kinematografii	111
Spółdzielczość przemysłowa	101

Plan III kw. 1950 r. pod względem produkcji globalnej przemysłu ZSRR ogółem wykonano w 103 procentach. Plan produkcji przemysłowej w okresie dziewięciu miesięcy 1950 r. został również przekroczony.

W III kw. wyprodukowano ponad plan znaczną ilość szyn kolejowych, stali transformatorowej i do dynamomaszyn, rur żelaznych, rudy żelaza, szeregu metali kolorowych, poszczególnych rodzajów wyrobów kablowych, węgla, ropy naftowej, benzyny, nafty, paliwa dla motorów Diesla, wagonów towarowych, samochodów, łożysk kulkowych, obrabiarek do metali, traktorów, kombajnów samobieżnych, maszyn do sadzenia lasów, przedzarek, sody kaustycznej, kauczuku, barwników i innych chemikaliów, cementu, dachówek, rowerów, patefonów, maszyn do szycia, zegarków, aparatów fotograficznych, włókna baweł-

nianego, tkanin lnianych, wełnianych i jedwabnych, sztucznego jedwabiu, włókna staplowego, mięsa, wędlin, tłuszczów roślinnych, cukru, herbaty, wina gronowego, szampana, piwa, papierosów i wiele innych rodzajów produkcji przemysłowej. Plan wytwarzania energii elektrycznej ogółem w gospodarce narodowej tj. z uwzględnieniem elektrowni ministerstw przemysłowych, został w III kw. przekroczony, mimo że Ministerstwo Elektrowni nie wykonało planowego zadania.

Przy wykonywaniu planu produkcji globalnej i większości najważniejszych rodzajów produkcji przemysłowej w naturze niektóre ministerstwa nie całkowicie wykonały plan w zakresie poszczególnych ważnych rodzajów produkcji. Ministerstwo Przemysłu Chemicznego nie wykonało kwartalnego planu produkcji saletry amoniakalnej. Ministerstwo Przemysłu Elektrotechnicznego — elektromotorów, Ministerstwo Budowy Ciężkich Maszyn oraz Ministerstwo Budowy Maszyn Transportowych — poszczególnych rodzajów turbin, Ministerstwo Przemysłu Samochodowego i traktorowego — ładowaczek samochodowych, Ministerstwo Budowy Maszyn Budowlanych: Drogowych — eskawatorów, Ministerstwo Budowy Maszyn Rolniczych — szeregu maszyn rolniczych.

Ministerstwo Przemysłu Metalurgicznego nie wykonało kwartalnego planu produkcji sprzętu metalurgicznego i nie zapewniło wykonania planu pod względem asortymentu metali czarnych.

Przy znacznym rozszerzeniu asortymentu i polepszeniu jakości produkcji nie całkowicie wykonano planowane zadania w dziele polepszenia asortymentu i jakości towarów przemysłowych. Tak na przykład Ministerstwo Przemysłu Lekkiego ZSRR nie wykonało planu asortymentu wyrobów pończoszniczych. Ministerstwo Przemysłu Mięsnego i Mleczarskiego ZSRR nie wykonało planu produkcji wyższych gatunków masła i serów. Nie całkowicie wykonano zadanie pod względem asortymentu i jakości produkcji przemysłu miejscowego i spółdzielczości przemysłowej.

II

WZROST PRODUKCJI PRZEMYSŁOWEJ

Produkcja najważniejszych rodzajów wyrobów przemysłowych w III kw. 1950 r. uległa w porównaniu z III kw. 1949 r. następującym zmianom (w %/0/0):

Surowka żelaza	118
Stal	117
Walcówka	114
Szyny kolejowe	118
Rury żelazne	114
Miedź	106
Cynk	121
Ołów	120
Węgiel	111
Ropa naftowa	112
Benzyna	120
Nafta	110
Paliwo do motorów Diesla	141
Gaz ziemny	112
Energia elektryczna	115
Elektrowozy magistralne	142
Wagony towarowe magistralne	111
Samochody ciężarowe	130
Samochody osobowe	144
Autobusy	138

Łożyska kulkowe	137
Sprzęt hutniczy	117
Eskawatory	122
Turbiny parowe	162
Dźwigi i ładowaczki samochodowe	110
Motory elektryczne do 100 kW	116
Motory elektryczne ponad 100 kW	114
Obrabiarki do skrawania metali	114
Warsztaty tkackie	117
Maszyny do liczenia	100
Traktory	139
Kombajny zbożowe	149
Pługi traktorowe	150
Siewniki traktorowe	179
Kultywatory traktorowe	174
Soda kaustyczna	114
Soda kalcyonowana	116
Nawozy mineralne	126
Barwniki	135
Kauczuk syntetyczny	116
Opony samochodowe	128
Drewno dla celów przemysłowych	106
Papier	121
Cement	124
Szkło okienne	107
Łupek budowlany	117
Papa	115
Cegła	124
Domy standartowe	117
Rowery	133
Radioodbiorniki	127
Patefony	105
Maszyny do szycia	126
Zegarki	133
Aparaty fotograficzne	193
Włókno bawełniane	156
Tkaniny bawełniane	103
Tkaniny lniane	132
Tkaniny wełniane	110
Tkaniny jedwabne	121
Obuwie skórzane	125
Obuwie gumowe	114
Wyroby pończosznicze	127
Mieso	153
Wedliny	136
Tłuszcze zwierzęce	105
Tłuszcze roślinne	140
Cukier	137
Wyroby cukiernicze	130
Konserwy	131
Herbata	125
Mydło	139
Papierosy	117
Wino gronowe	187
Szampan	148
Piwo	137

Globalna produkcja całego przemysłu ZSRR wzrosła w ciągu 9 miesięcy 1950 roku w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego o 32%, a w ciągu III kwartału 1950 roku w porównaniu z III kwartałem 1949 roku o 24%.

Upowszechnienie przodujących procesów technologicznych oraz doskonalszych metod obróbki jak również zmniejszenie strat i odpadków materiałów zapewniły w wielu gałęziach przemysłu w III kwartale 1950 roku dalszą obniżkę zużycia surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej na jednostkę produkcji.

Ustalone na III kwartał 1950 r. zadanie w dziedzinie obniżenia kosztów własnych produkcji przemysłowej zostało przekroczone. Koszty własne produkcji przemysłowej w tym okresie zmniejszyły się w cenach porównalnych o 7%.

III.

GOSPODARKA WIEJSKA

Kołchozy, stacje maszynowo-traktorowe i sowchozy kończą zbiory zbóż i roślin przemysłowych.

Jak wynika z danych Głównej Inspekcji Państwowej dla określenia urodzaju działającej przy Radzie Ministrów osiągnął poziom urodzaju zeszłorocznego, mimo że w szeregu okręgów Kaukazu północnego i w niektórych innych obszarach kraju pogoda nie sprzyjała kulturom zbożowym.

Globalne zbiory bawełny znacznie przekraczają w roku bieżącym zbiory zeszłoroczne. Zbiory buraka cukrowego otrzymano wyższe niż w roku ubiegłym. Otrzymano również dobry i zadowalający urodzaj innych roślin przemysłowych i ziemniaków.

Siew ozimin przeprowadzono w roku bieżącym wcześniej. Zasiano ozimin do dnia 15 października na powierzchni o 2,3 miliona hektarów większej, niż w tym samym okresie roku 1949.

Prace przy orce przeprowadzane są na większą skalę i we wcześniejszych terminach niż w roku 1949. Do dnia 15 października w kołchozach i sowchozach zaorano o 7 milionów hektarów więcej niż w tym samym okresie 1949 roku.

Wzrasta i wzmacnia się materialno-techniczna baza rolnictwa.

W okresie dziewięciu miesięcy 1950 roku gospodarka wiejska otrzymała 130 tysięcy traktorów, w przeliczeniu na traktorów 15-konne, 33 tys. kombajnów, w tym 16 tysięcy samobieżnych, 66 tysięcy samochodów ciężarowych, 1 milion 300 tysięcy sztuk inwentarza przyczepnego oraz innych maszyn rolniczych.

Znacznie wzrósł poziom zmechanizowania prac rolnych w kołchozach w roku 1950. Stacje maszynowo-traktorowe przeprowadziły w ubiegłym okresie 1950 roku prac rolnych w kołchozach o 18% więcej niż w tym samym okresie roku 1949. Uprzątnięto przy pomocy kombajnów zbóż w kołchozach o 23% więcej niż w roku 1949.

Wykonywając zadanie partii i rządu w dziedzinie trzyletniego planu rozwoju społecznej, kołchozowej i sowchozowej produktywnej gospodarki hodowlanej, kołchozy i sowchozy osiągnęły dalsze zwiększenie поголовья bydła.

Поголовье bydła będącego w społecznym posiadaniu kołchozów wzrosło od 1 października 1949 roku do 1 października 1950 roku: bydła rogatego o 11% w tej liczbie krów o 19%, поголовье świń o 41%, owiec i kóz o 15% i koni o 17%. Поголовье drobiu wzrosło w kołchozach o 65%.

Поголовье bydła w sowchozach Ministerstwa Sowchozów ZSRR wzrosło od dnia 1 października 1949 roku do 1 października 1950 roku następująco: bydła rogatego o 15%, w tej liczbie krów o 17%, поголовье świń o 39%, owiec i kóz o 13%, koni o 20%.

IV.

WZROST OBROTU ŁADUNKÓW W KOLEJNICTWIE, TRANSPORTCIE RZECZNYM I MORSKIM

Globalny plan przecietnego dobowego załadunku w kolejnictwie wykonany został w III kw. 1950 r. w 102%.

Przecietny dobowy załadunek wszystkich ładunków na kolejach wzrósł w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. o 13%.

Plan III kw. 1950 r. w obrocie ładunków transportu rzecznoego wykonany został w 103%. Obrót ładunków transportu rzecznoego wzrósł w III kw. 1950 r. w porównaniu z III kw. 1949 r. o 20%.

Plan obrotu ładunków transportu morskiego wykonano w 97%. Obrót ładunków w transporcie morskim wzrósł w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. o 7%.

V.

WZROST INWESTYCJI W GOSPODARCE NARODOWEJ

Rozmiary inwestycji w gospodarce narodowej wzrosły znacznie w 1950 r. w porównaniu do 1949 r. W okresie dziewięciu miesięcy 1950 r. rozmiar wszystkich inwestycji wyniosły 125% w porównaniu do dziewięciomiesięcznego okresu 1949 roku, w tej liczbie w przemyśle metalurgicznym 114%, w przemyśle węglowym 108%, w przemyśle naftowym 130%, w Ministerstwie Elektrowni 134%, w przemyśle maszynowym 111%, w przemyśle materiałów budowlanych 116%, w przemyśle lekkim i spożywczym 113%, w stacjach maszynowo-traktorowych i sowchozach 168%, w transporcie 125%, w budownictwie mieszkaniowym 120%.

W roku 1950 rozwinął się znacznie przemysł budowlany, wyposażony w najnowocześniejszy sprzęt techniczny. Rozmiary wykonywanych prac budowlano-montażowych wyniosły w okresie dziewięciu miesięcy 1950 r. w porównaniu do okresu pierwszych dziewięciu miesięcy 1949 r. w Ministerstwie Budownictwa Przedsiębiorstw Przemysłu Ciężkiego 119%, w Ministerstwie Budownictwa Przedsiębiorstw Przemysłu Maszynowego 111% oraz w organiza-

cjach podległych Ministerstwu Przemysłu Węglowego 114%, Ministerstwu Przemysłu Naftowego 121%, Ministerstwu Elektrowni 139%.

VI.

WZROST OBROTU TOWAROWEGO

W III kw. 1950 r. odbywał się dalszy rozwój handlu rodzimkiego. Detaliczny obrót towarowy handlu państwowego i spółdzielczego wzrósł w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. w cenach porównalnych o 33%. Sprzedaż artykułów spożywczych wzrosła w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. o 30%. W szczególności sprzedaż wyrobów mięsnych wzrosła o 33%, tłuszczów zwierzęcych o 52%, tłuszczów roślinnych o 12%, produktów rybnych o 17%, cukru o 32%, wyrobów cukierniczych o 40%.

Sprzedaż towarów przemysłowych wzrosła w jeszcze większym stopniu niż sprzedaż artykułów żywnościowych. W III kw. 1950 r. sprzedano towarów przemysłowych o 37% więcej niż w III kw. 1949 r. Przy czym sprzedaż tkanin bawełnianych wzrosła o 33%, tkanin wełnianych o 36%, tkanin jedwabnych o 39%, wyrobów konfekcyjnych o 41%, wyrobów dziewiarskich o 33%, wyrobów pończoszczonych o 48%, obuwia skózanego o 50%, mydła do prania o 52%, mydła toaletowego przeszło dwukrotnie, perfum o 34%. Sprzedaż rowerów wzrosła w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. o 40%, motocykli przeszło półtorakrotnie, zegarków ręcznych i kieszonkowych o 10%, maszyn do szycia o 40%, odbiorników radiowych o 27%.

Wzrosła również w porównaniu do roku ubiegłego, sprzedaż produktów rolnych na rynkach kołchozowych.

VII

WZROST ZATRUDNIENIA I WYDAJNOŚCI PRACY

Liczebność robotników i pracowników umysłowych w gospodarce narodowej ZSRR wzrosła w III kw. 1950 r. w porównaniu do III kw. 1949 r. o 2 miliony 400 tysięcy osób. W przemyśle, gospodarce wiejskiej i leśnej, w budownictwie i komunikacji liczebność robotników i pracowników umysłowych wzrosła prawie o 2 miliony osób, w za-

kładach naukowych, instytucjach naukowo-badawczych i leczniczych o 300 tysięcy osób.

Ukończyły szkoły przysposobienia przemysłowego, kolejowe i górniczo-przemysłowe i skierowanych zostało w III kw. br. do pracy w przemyśle, budownictwie i komunikacji 220 tysięcy młodych wykwalifikowanych robotników.

W III kw. 1950 r. trwał dalszy wzrost wydajności pracy w przemyśle i budownictwie.

Większość gałęzi przemysłu wykonała plan na odcinku wzrostu wydajności pracy. W porównaniu z III kwartałem roku ub. wydajność pracy robotników w przemyśle wzrosła o ponad 12%; w tej liczbie w przemyśle budowy maszyn o 20%, w przemyśle metalurgicznym o 6% i w przemyśle węglowym ponad 8%. Wydajność pracy robotników w budownictwie wzrosła w tym okresie o 8%.

VIII

BUDOWNICTWO KULTURALNE I OCHRONA ZDROWIA

W roku 1950 ukończyło wyższe uczelnie i szkoły techniczne oraz korespondencyjne — 500 tys. młodych specjalistów, w tej liczbie 236 tysięcy inżynierów, techników, agronomów, ekonomistów i innych specjalistów dla przemysłu, budownictwa, komunikacji, gospodarki wiejskiej aparatu państwowego oraz 264 tysiące nauczycieli, lekarzy i innych specjalistów w dziedzinie kultury i ochrony zdrowia.

W bieżącym roku szkolnym na wyższe uczelnie i do szkół technicznych, włączając kształcących się drogą korespondencyjną, znów przyjęto około 800 tysięcy osób, w tej liczbie na wyższe uczelnie 350 tysięcy osób i do szkół technicznych 450 tysięcy osób.

Nakład książek wydanych w okresie 9 miesięcy 1950 roku wzrósł w porównaniu do tego samego okresu roku ubiegłego o 16%.

W ciągu lata br. 5 000 000 dzieci i młodzieży odpocząło w obozach pionierskich, znajdowało się w sanatoriach dziecięcych i na obozach turystycznych.

Poważnie rozwinęła się sieć sanatoriów i domów wypoczynkowych. W III kwartale br. około 15 000 000 osób wykorzystano przysługujące im płatne urlopy wypoczynkowe.

WYKONANIE DWULETNIEGO PLANU W NRD

Ministerstwo Planowania Niemieckiej Republiki Demokratycznej podało do wiadomości dnia 9 października, szczegóły wykonania Dwuletniego Planu Odbudowy i Rozwoju Pokojowej Gospodarki narodowej w przeciągu 18 miesięcy.

Wyniki przedterminowego wykonania Dwuletniego Planu wskazują na postęp gospodarki ludowej, co umożliwi polepszenie warunków życiowych ludności NRD. Rozwój ten wyraża się w następujących danych:

Przemysł. Do 1 sierpnia 1950 r. produkcja przemysłowa przewidziana przez Plan Dwuletni została wykonana w 106,8%. W poszczególnych gałęziach przemysłu Plan Dwuletni został wykonany w następujących rozmiarach (w %/0/0)

energetyka	101,3
górnictwo	100,1
przem. metalowy	113,5
przem. budowy maszyn	118,7
przem. elektrotechniczny	124,7
przem. precyzyjny i optyczny	109,0
przem. chemiczny	101,9
przem. ceramiki budowlanej	110,6
przem. drzewny	109,4
przem. tekstylny	109,7
przem. lekki	108,6
przem. papierniczy i celulozowy	115,7
przem. spożywczy	96,8
Przemysł spożywczy, wskutek nieza-	
kończenia okresu zbiorów jesiennych,	

wykonał plan tylko w 96,8%. Całość produkcji przemysłowej w porównaniu z r. 1948 wynosi 151%. Dzięki szybkiemu rozwojowi przodujących zakładów uspołecznionych udział ich w całej produkcji wzrósł z 50% w r. 1948 do 68,7% w I połowie 1950 r. Jednocześnie produkcja prywatnych zakładów wzrosła w I połowie 1950 r. do 126,8% w porównaniu z I połową 1948 r. Naczelnym zadaniem Dwuletniego Planu jest osiągnięcie do końca 1950 r. 81% produkcji przedwojennej (z r. 1936), ale już w lipcu 1950 r. średnia produkcja miesięczna osiągnęła 103,9% w porównaniu ze średnią miesięczną produkcji materiałów nie wojennych w r. 1936. W ten sposób przemysł NRD przekroczył w czerwcu 1950 r. stan przedwojenny.

Średnia miesięczna produkcja najważniejszych produktów przemysłowych w I połowie 1950 r. osiągnęła następujący stan w porównaniu z odpowiednimi cyframi z r. 1948 (w %/0/0).

energia elektryczna	128
węgiel brunatny	118
brykiety	122
stal surowa w blokach	284
surówka	181
stal walcowana	391
kwask siarkowy	145
soda	124
cement	140
szkło okienne	130
tkaniny	146
obuwie	168

papier	135
obrabiarki	202
lokomotywy	174
motocykle	211
rowery	187
żarówki	333
przyrządy optyczne	233

Tempo wzrostu produkcji przemysłu oparte jest na rozbudowie środków produkcji i na wzroście wydajności pracy, która w porównaniu z r. 1948 wzrosła o 36%. Średnie płace wzrosły w tym czasie o 16,4%, a względniejąc zwwyżkę płac z dnia 1. IX — nawet o 33%. Liczba zatrudnionych w przemyśle wzrosła od grudnia 1948 r. do sierpnia 1950 r. o 202 500 osób. Dzięki walce przemysłu uspołecznionego o wzrost rentowności i obniżenie kosztów własnych powstały nowe możliwości poważnego wzrostu inwestycji w gospodarce narodowej oraz wzrostu zarobków i obniżenia cen.

Rolnictwo. W rolnictwie zostały osiągnięte cyfry nie tylko przewidziane przez plan, ale nadto przekroczone przewidzianą powierzchnię zasiewów oraz przyrost inwentarza żywego. Powierzchnia upraw osiągnęła w r. 1950 98,4% w porównaniu z powierzchnią upraw przedwojennych, podczas gdy plan dwuletni przewidywał tylko 97,4% w porównaniu z r. 1938.

Według wstępnych szacunków zbiorów najważniejszych produktów rolnych z 1 ha przewyższył w r. 1950 poziom z r. 1949 i osiągnął stan przedwojenny.

Stan inwentarza żywego w NRD w r. 1950 (z 3 czerwca) osiągnął następujące cyfry w porównaniu ze stanem z r. 1948:

bydło rogacie	125,9 ⁰ / ₁₀₀
trzoda chlewna	224,3 ⁰ / ₁₀₀
owce	138,2 ⁰ / ₁₀₀

W celu podniesienia rolnictwa poprzez stałą mechanizację prac rolnych zorganizowano 505 stacji maszynowych (MAS) rozporządzających 9342 traktorami. Stacje maszynowe przyniosą od chwili powstania wielką pomoc gospodarce rolnej. W przeciągu r. 1949—1950 rozwinęły się skutecznie Państwowe Gospodarstwa Rolne i odgrywają one przodującą rolę we wzroście urodzajności oraz rozwoju hodowli. Już w r. 1949 PGR osiągnęły z 1 ha zbiory pszenicy roślin strączkowych większe o 20,7⁰/₁₀₀ niż przeciętna całego rolnictwa.

Handel i zaopatrzenie. Produkcja przemysłowa i rolna umożliwia poważną poprawę zaopatrzenia ludności w towary przemysłowe i środki spożywcze. W porównaniu ze stanem zaopatrzenia z r. 1948 obecna racja dzienna środków żywnościowych zarówno ilościowo jak jakościowo powiększyła się znacznie. Przydział najważniejszych środków żywnościowych wydawanych na kartki wzrósł w sposób następujący:

mięso przeszło o	100 ⁰ / ₁₀₀
tłuszcz „ „	200 ⁰ / ₁₀₀
cukier „ „	50 ⁰ / ₁₀₀

Od czasu stworzenia sieci Handlu Uspołecznionego (H.O.) wzrasta stale zaopatrzenie ludności w dodatkowe środki żywnościowe niereglamentowane. Sprzedaż w I połowie 1950 r. poprzez sieć Handlu Uspołecznionego wzrosła w porównaniu z I połową br. w sposób następujący: pieczywo czterokrotnie, artykuły mączne i makarony dwa i półkrotnie, cukier do 187⁰/₁₀₀, mięso i wędliny trzykrotnie, tłuszcze czternaściekrotnie, miko sześciokrotnie.

Jednocześnie wzrosło zapotrzebowanie ludności na produkty przemysłowe. W I połowie 1950 r. sprzedaż najważniejszych artykułów przemysłowych w porównaniu z tymże okresem roku ubiegłego wzrosła w sposób następujący: tkaniny, pończochy, trykotaż — trzykrotnie, obuwie — dwa i półkrotnie. Przewidywany w Planie Dwuletnim, rozwój przemysłu i rolnictwa jak również ogólny wzrost zamożności mas pracujących znalazło swój wyraz w podniesieniu się obrotów handlu detalicznego. Obroty handlu detalicznego osiągnęły w r. 1949 135,5⁰/₁₀₀ w porównaniu z r. 1948, a w I półroczu r. 1950 nawet 153⁰/₁₀₀ w porównaniu z odpowiednim okresem 1948 r. Obok stałego polepszania zaopatrzenia kartkowego ludności została przeprowadzona zniżka cen w uspołecznionym obrocie handlowym.

W r. 1949 nastąpiło trzykrotne obniżenie cen w sieci HO, a w r. 1950 czterokrotnie, dzięki czemu ceny Handlu Uspołecznionego na najważniejsze artykuły uległy następującej zmianie: chleb biały — na ¹/₆, mięso — na ¹/₆, tłuszcz — na ¹/₆, tkaniny — na ¹/₄, pończochy — na ¹/₃ do ¹/₄, obuwie — na ¹/₃.

HANDEL ZAGRANICZNY I WEWNĘTRZNY HANDEL NIEMIECKI

Ogólny obrót handlu zagranicznego NRD wzrósł w br. więcej niż dwa i półkrotnie w porównaniu z r. 1948. Największy wzrost wykazuje w okresie planu dwuletniego handel z ZSRR i krajami demokracji ludowej, którego udział w I półroczu wyniósł 84,1⁰/₁₀₀ całości obrotów zagranicznych, wzrost handlu wewnątrz Niemiec, tj. handlu między NRD, a Niemcami Zachodnimi na przestrzeni lat 1949—50 kształtował się w sposób niezadawalający. Przyczyna tego stanu rzeczy leżała w przeszkodach jakie stwarzały rozwojowi normalnego handlu anglosaskie władze okupacyjne i marionetkowy rząd w Bonn. Podczas gdy handel zagraniczny NRD w r. 1949 wzrósł o 80⁰/₁₀₀ w porównaniu z r. 1948, to wzrost handlu między niemieckiego wynosił tylko 35⁰/₁₀₀.

WYKONANIE WĘGERSKIEGO PLANU 5-LETNIEGO ZA III KWARTAŁ 1950 R.

W III kwartale 1950 r. gospodarka narodowa znacznie się rozwinęła, a poziom materialny i kulturalny pracujących wydatnie się podnosi.

PRZEMYSŁ. W okresie od 1 lipca do 30 września b. r. podniesiony w młodziejasie plan produkcji przemysłowej został wykonany z nadwyżką. Przyczyniły się do tego głównie: dalszy rozwój współzawodnictwa pracy i ruchu stachanowskiego oraz podniesienie starych norm i płac. Przemysł fabryczny wykonał swój plan w 100,9⁰/₁₀₀. Produkcja jego była w okresie sprawozdawczym o 30,1⁰/₁₀₀ większa od sześciomiesięcznej. W porównaniu z analogicznym okresem ub. roku produkcja przemysłu ciężkiego wzrosła o 37,4⁰/₁₀₀, lekkiego zaś o 34,8⁰/₁₀₀.

Wykonanie planu przemysłowego przedstawia się następująco (w ⁰/₁₀₀):

Górnictwo	104,7
Hutnictwo	107,0
Produkcja maszyn	105,4
maszyny precyzyjne	108,5
prod. towarów masowych	110,8
warsztaty komunikacyjne	108,2
prod. energii elektrycznej	101,0
prod. materiałów budowlanych	99,2
prod. przem. chemicznego ciężkiego	108,1
prod. przem. chemicznego lekkiego	119,6
przemysł ciężki razem	106,9
przemysł gumowy	111,2
„ drzewny	117,5
„ papierniczy	107,9
„ poligraficzny	103,5
„ tekstylny	105,8
„ skórzany i futrzany	109,6
„ odzieżowy	116,3
„ rolniczy	105,0
przemysł lekki razem	106,9
przemysł fabryczny razem	106,9

Również wzrosła w porównaniu z poziomem sprzed roku produkcja naj-

ważniejszych artykułów (poziom prod. w III kw. 1949 = 100):

węgiel	110,9
ruda żelaza	111,6
inne produkty górnicze	128,2
obrabiarki	159,5
rowery	108,2
maszyny do szycia	167,8
maszyny rolnicze	107,0
radioodbiorniki	197,3
energia elektryczna	118,3
nawozy sztuczne	114,4
produkty naftowe	115,1
cegła	202,6
cement	136,4
szkło	166,1
skóry twarde	142,1
skóry wierzchnie	126,1
nici bawełniane	119,8
materiały bawełniane	119,3
nici wełniane	148,5
materiały wełniane	110,4
nici lniane	155,0
materiały lniane	151,0
ponczochoy bawełniane	143,6
ubrania męskie	234,5
obuwie skorzane	203,6
produkty mięsne	164,0
mydło	153,3
słodycze	215,4

Nie zdołano wykonać w kilku procentach planu w zakresie produkcji: obrabiarek, lokomotyw, wapna, szkła lanego oraz papieru rotacyjnego. Znaczną natomiast nadwyżkę wykazuje wykonanie planu w zakresie: prod. traktorów, nawozów sztucznych, surowki żelaznej, maszyn rolniczych, wagonów ciężarowych, papieru kancelaryjnego, materiałów bawełnianych, wełnianych, ubrań męskich, obuwia, produktów mięsnych, mydła oraz słodyczy. Bardzo wydatnie rozwinął się przemysł budowlany. W porównaniu z III kwartałem 1949 r. produkcja tej gałęzi przemysłu wzrosła 2-krotnie.

ROLNICTWO. Tegoroczne zbiory zbóż chlebowych były zadowalające. Średnia wydajność z holda (1 hold 0,57 ha) żyta była o 8,8⁰/₁₀₀, pszenicy zaś o 16⁰/₁₀₀ większa niż w roku ubiegłym. Na skutek tegorocznej suszy zbiory paszy były słabe.

Wyniki zbiorów w państwowych gospodarstwach rolnych i spółdzielniach produkcyjnych w dalszym ciągu wykazały wyższość gospodarki kolektywnej nad indywidualną. I tak w państwowych gospodarstwach rolnych zbiory z 1 holda pszenicy były o 13⁰/₁₀₀, a żyta o 30⁰/₁₀₀ lepsze niż w roku ubiegłym. Jeżeli chodzi o spółdzielnie produkcyjne to w bieżącym roku zebrały one z holda o 16⁰/₁₀₀ więcej żyta a 5⁰/₁₀₀ pszenicy więcej niż w roku 1949. Liczba państwowych gospodarstw rolnych znacznie się powiększyła.

Również znacznie wzrósł park maszynowy tych gospodarstw. I tak podczas, gdy w styczniu b. r. na 100 holdów przypadło 5,6 koni mechan., ilość ta obecnie wzrosła do 12,2. Inwentarz żywy węgierskich p. g. r.-ów wzrósł w tym samym okresie o 43,4⁰/₁₀₀. W dniu 30. IX. b. r. na terenie Węgier już działało 361 stacji maszynowych. Ilość traktorów wzrosła w ciągu roku z 2830 na 5930. Maszyny ze stacji maszynowych wymłóciły około 55⁰/₁₀₀ ogółu zebranego zboża. Duży wzrost ilościowy zaznaczył się w dziedzinie dostaw zbożowych. Do września b. r. plan dostaw

został wykonany w 85%, podczas gdy przed rokiem do tego czasu dostawiono tylko 55% zboża.

Spółdzielnie produkcyjne znacznie się wzmocniły gospodarczo a ich ilość wydatnie wzrosła. Podczas, gdy w dniu 30. VI. b. r. ogólna ilość zrzeszonych rodzin wynosiła 46 tys. — liczba ta do końca września wzrosła do 86 tys., łączny zaś obszar spółdzielni wzrósł w tym samym okresie z 482 tys. na 740 tys. holidow katastralnych. Przebieg jesiennych zasiewów był na ogół pomyślny.

KOMUNIKACJA. Koleje wykonały plan przewozu pasażerów w 108%, towarów zaś w 95%. Dzienny załadunek towarów w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł o 24%. W porównaniu z II kwartałem 1950 komunikacja autobusowa wzrosła o 19%, tramwajowa zaś o 10%.

INWESTYCJE. Łączna kwota wydatków inwestycyjnych wzrosła w porównaniu z rokiem ubiegłym o 108,5%. Wzrost ten wynosił: dla przemysłu i górnictwa — 60,1%, dla komunikacji 101,2%, dla handlu 10,8%.

Na rozwój miast i wsi, na budowę nowych dróg, na cele kulturalne i socjalne oraz na budownictwo wydatkowano w III kw. 1950 r. o 172% więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego.

Rezultatem przeprowadzenia tych inwestycji było powstanie szeregu nowych zakładów pracy i budynków, dotychczas zaś istniejące zakłady otrzymały najnowocześniejsze maszyny i urządzenia.

OBROT TOWAROWY państwowego handlu hurtowego wzrósł o 52,2%, detalicznego zaś o 246%. Wzrost obrotów spółdzielczego handlu detalicznego wynosi 176%.

ZATRUDNIENIE w przemyśle (łącznie z przemysłem budowlanym) wzrosło w ciągu roku o 200 tys. osób. Znaczny wzrost zaznaczył się też w zakresie wydajności pracy. Z końcem III kwartału wartość produkcji przypadającej na jedną osobę była o 19,4% większa niż przed rokiem. W hutnictwie wzrost ten wyniósł 13,5%, w przemyśle maszynowym 20,9%, w górnictwie 9,2% wreszcie w przemyśle tekstylnym 17%.

OSWIATA. Łączna liczba uczniów szkół powszechnych i przemysłowych wyniosła we wrześniu b. r. 1.370 tys. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba uczniów szkół średnich wzrosła o 13.200.

W roku bieżącym znacznie zmieniła się klasowa struktura uczniów szkół węgierskich. Dzieci pochodzenia robotniczego i chłopskiego stanowią obecnie 59% ogólnej liczby uczniów. Na wyższe uczelnie uczęszcza obecnie 31 tys. osób — czyli o 15,5% więcej niż w roku ubiegłym.

Z pomyślnym wykonaniem planu za III kwartał klasa robotnicza Węgier uczyniła dalszy krok ku budowie w swym kraju podstaw socjalizmu.

WYKONANIE 5-LETNIEGO PLANU CZECHOSŁOWACKIEGO POD KONIEC III KW.

Według Komunikatu Państwowego Urzędu Planowania, zadania planu pięcioletniego w Czechosłowacji wykona-

ne zostały do końca III kw. łącznie w 102,2%, a od początku roku w 101,6% (bez przemysłu spożywczego). Do pomyślnego wykonania planu przyczyniło się znacznie wzmocnienie planowania oddolnego, jak również akcja umocnienia norm pracowniczych.

W przemyśle ciężkim plan nie został wykonany, aparat przemysłu ciężkiego nie potrafił opanować organizacyjnie wyższych zadań, jakkolwiek w tej dziedzinie ukryte są znaczne rezerwy produkcyjne. W przyszłości konieczne jest w związku z tym przesunięcie sił pracowniczych do przemysłu ciężkiego z innych dziedzin gospodarczych. Wskazana jest również ściślejsza współpraca pomiędzy poszczególnymi gałęziami przemysłu, jak też pomiędzy poszczególnymi zakładami.

W górnictwie nie zostały w należytym czasie poczynione zarządzenia w celu zabezpieczenia wydobycia węgla przy zmianie brygad i przy odejściu młodych górników do służby wojskowej. Obok tych obiektywnych przyczyn spadku wydobycia, istnieją również braki wewnątrz tej gałęzi przemysłu, których usunięcie uzależnione jest od kadr kierowniczych i technicznych, jak również od samych górników.

Chodzi zwłaszcza o niedostateczne wykorzystanie środków mechanicznych, braki w ich remontowaniu, jak również o niedostateczną organizację pracy. W energetyce aby całkowicie pokryć wzmagające się zapotrzebowanie przemysłu, w przyszłości należy zapewnić lepsze wykorzystanie wydajności głównych elektrowni przez skrócenie czasu trwania remontu do minimum i przedłużyć okres używalności pomiędzy poszczególnymi remontami. Jednocześnie trzeba w pełni wykorzystywać elektrownie zakładowe.

Plan również nie został wykonany w zakresie maszyn ciężkich (98,1%), przemysłu szklanego (98,6%), przemysłu papierniczego (99,5%).

W innych gałęziach przemysłu ciężkiego i lekkiego plan został wykonany z nadwyżką, głównie dzięki pogłębianiu się współzawodnictwu socjalistycznemu. W wielu zakładach ogłoszono zobowiązania wykonania całorocznych planów przed rocznicą unarodowienia przemysłu i wykonania planu przed upływem roku.

W poszczególnych gałęziach przemysłu plan wykonany został następująco (w %/0):

	rok 1950		
	VIII	IX	1-XI
Przemysł bez spożywczego	a 106,5	a 106,6	a 102,2
	b 105,8	b 102,2	b 101,6
górnictwo	a 109,4	a 99,6	a 103,5
	b 102,7	b 95,0	99,3
energetyka	101,7	103,4	102,2
przem. hutniczy	95,6	100,0	100,9
maszyny ciężkie	98,2	96,0	98,1
samochody	94,8	95,5	94,4
maszyny precyzyjne	111,6	102,3	104,4
przem. lekki	118,8	116,2	101,8
przemysł chemiczny	115,1	102,3	103,2
materiały budowlane i ceramiczne	102,7	105,0	101,8
przem. szklany	91,5	97,1	98,6
„ drzewny	112,8	107,4	105,7
„ papierniczy	94,1	98,8	99,5
„ włókienniczy i odzieżowy	113,5	107,7	103,1
„ skórzany i gumowy	105,0	101,6	103,3
„ gramofonowy	127,5	87,3	107,3
„ filmowy	100,0	99,4	101,8

a) — bez ponadplanowych nadwyżek na kopalniach,
b) — łącznie z ponadplanowymi nadwyżkami na kopalniach.

Przemysł spożywczy wykonał plan wrześniowy w 131,3% a od początku roku w 106,9%. W komunikacji plan

wrzesniowy był wykonany w 106,9% a od początku roku w 107,9%. W kolejnictwie — w 106%.

USTAWA O REFORMIE ROLNEJ W CHIŃSKIEJ REPUBLICIE LUDOWEJ

Dnia 28 lipca 1950 r. Centralny Rząd Ludowy Rady Chińskiej Republiki Ludowej uchwalił ustawę o reformie rolnej.

Ustawa ta składa się z 6 rozdziałów. Rozdział pierwszy zawiera zasady ogólne, rozdział drugi dotyczy konfiskaty i rekwizycji ziemi, trzeci poświęcony jest podziałowi ziemi, rozdział czwarty nosi tytuł „Postanowienia w sprawie specjalnych kwestii rolnych“, rozdział piąty omawia zasady i metody przeprowadzenia reformy rolnej, rozdział szósty zawiera postanowienia końcowe.

„System władania ziemią, oparty na eksploatacji feudalnej — głosi I rozdział ustawy — jest zniesiony. Wprowadza się system chłopskiego władania ziemią, aby rozwinąć produkcję

rolną i przestawić się na drogę uprzemysłowienia nowych Chin.

II rozdział postanawia, że konfiskacie podlegają: ziemia, bydło pociągowe, narzędzia rolnicze i nadmiar zboża należące do obszarników, a także ich budynki znajdujące się na wsi.

Specjalny artykuł ustawy określa przebieg rekwizycji własności rolnej znajdującej się w miejscowościach wiejskich, a należącej do świątyń, klasztorów, kościołów, organizacji społecznych i innych instytucji.

Artykuł IV głosi, że stosunki odnoszące do własności przemysłu i handlu nie podlegają ustawie o uspołecznieniu, pozostają bez zmian.

Artykuł V określa prawa żołnierzy armii rewolucyjnej, sierot po obywatelach, którzy oddali życie za sprawę

rewolucji, robotników urzędników, pracowników umysłowych, drobnych kupców oraz tych obywateli, którzy nie prowadzą gospodarstwa rolnego wskutek braku dostatecznej ilości rąk do pracy. Ta ostatnia kategoria według postanowień ustawy nie będzie traktowana na równi z obszarnikami, nawet w wypadku wydzierżawienia niewielkiej działki ziemi.

Zgodnie z artykułem VI ziemia należąca do bogatych chłopów i uprawiana wyłącznie przez nich lub z pomocą robotników najemnych, a także pozostała ich własność nie ulega reformie. Jednak w niektórych specjalnych rejonach, może być zarekwirowana część lub cała ziemia oddana w dzierżawę przez bogatych chłopów. Decyzja w tej sprawie należy do prowincjonalnych lub wyższych organów władzy ludowej. Ziemia i pozostała własność chłopów średniorolnych reformie nie podlega.

*

Zgodnie z ustawą przeprowadzone będzie powszechne określenie przynależności do kategorii obszarników, chłopów bogatych, średniorolnych, małorolnych, robotników rolnych i innych kategorii mieszkańców wsi.

Zgodnie z ustawą wszystkie skonfiskowane i zarekwirowane grunty i narzędzia produkcji (za wyjątkiem tych, które w myśl obowiązujących przepisów podlegają uspołecznieniu) powinny być przejęte przez chłopskie rady sjanow (sjan — jednostka administracyjna obejmująca kilka wsi) w celu jednolitego i sprawiedliwego rozdziału wśród biednych, małorolnych i bezrolnych chłopów, a także między tych, którzy nie posiadają innych warsztatów pracy.

Artykuł 18 określa warunki rozdziału ziemi bezrolnym i małorolnym. Chałupnicy wiejscy, drobni kupcy, pracownicy umysłowi, i ich rodziny mogą otrzymać częściowy przydział ziemi i innych środków produkcji, przy indywidualnym uwzględnieniu sytuacji majątkowej każdego z nich.

Dzieci poległych za sprawę rewolucji, jeśli zamieszkują na wsi powinny otrzymać przydział ziemi i innych środków produkcji na równi z chłopami.

Ziemia będzie również pozostawiona mnichom, księżom, i innym duchownym pod warunkiem, że nie posiadają oni innych środków utrzymania oraz chcą i mogą zajmować się pracą na roli.

Bezrobotni i ich rodziny wracające na wieś powinni otrzymać przydział ziemi i innych środków produkcji na równi z chłopami.

Ziemia nie może być pozostawiona i przydzielona tym stałym mieszkańcom wsi, których ustawodawstwo lu-

dowe kwalifikuje jako współpracowników wroga, zdrajców, przestępców wojennych, kontrewolucjonistów, a ponadto osobom, które popełniły ciężkie przestępstwa oraz tym, którzy systematycznie szkodzą przeprowadzeniu reformy rolnej.

Podczas rozdziału ziemi — jak mówi 15 art. — powiatowe i wyższe organy władzy ludowej uwzględniając miejscowe warunki rolnictwa, wydzielają część ziemi, dla zorganizowania rolniczych stacji doświadczalnych lub wzorcowych gospodarstw rolnych w skali jednego powiatu lub szerszej. Do czasu ich zorganizowania ziemia ta może być oddana chłopom w dzierżawę.

Ustawa określa dalej sposoby rozwiązania specjalnych problemów, jak toki rozdziału skonfiskowanych i zarekwirowanych lasów, stawów rybnych, plantacji herbaty, plantacji drzew motowowych, lasów bambusowych, sadów owocowych, plantacji trzciny, nieużytków i innych gruntów oraz przydziału skonfiskowanych i zarekwirowanych urządzeń irygacyjnych itp.

Dalej ustawa określa tok przeprowadzania reformy rolnej. W tym celu powołuje się komitety przeprowadzania reformy rolnej, składające się z członków wyznaczonych przez wyżej stojące organy władzy ludowej. Komitety te są odpowiedzialne za spełnienie wszystkich zadań związanych z reformą rolną.

Po zakończeniu akcji reformy rolnej — jak mówi art. 30 — władza ludowa wyda dokumenty stwierdzające prawo posiadania ziemi i przyznające wszystkim właścicielom prawo swobodnego użytkowania ziemi, za wyjątkiem sprzedazy i oddawania w dzierżawę. Wszystkie umowy o ziemię zawarte przed reformą rolną zostają anulowane.

Na czas przeprowadzania reformy rolnej, w każdym powiecie będzie powołany sąd ludowy mający na celu jej zabezpieczenie. Sąd będzie wyjeżdżał do poszczególnych miejscowości, aby na miejscu sądzić i wydawać zgodnie z prawem wyroki, na osoby, które dopuszczały się ciężkich przestępstw, w związku z reformą, a także te osoby, które przeciwstawiają się postanowieniom ustawy i zarządzeniom lub naruszają je.

W celu utrzymania porządku w czasie przeprowadzania reformy rolnej zakazuje się surowo uboju bydła roboczego, wyřębu lasów, pozostawiania ziemi bez uprawy, niszczenia inwentarza rolniczego, urządzeń irygacyjnych, budowli, zbiorów itp. Przestępstwa w tej dziedzinie będą sądzone i karane przez sądy ludowe.

Art. 35 przewiduje, że ustawa o reformie rolnej obowiązuje w stosunku

do wszystkich miejscowości wiejskich, nie obejmuje natomiast obszarów podmiejskich dużych miast. W stosunku do tych terenów wydane będą oddzielne postanowienia odnośnie przeprowadzenia reformy. Ustawa ta nie rozciąga się na okręgi zamieszkałe w przeważającej mierze przez mniejszości narodowe. Jednak w okręgach gdzie Chinczycy stanowią większość, mniejszości narodowe rozrzucone wśród ludności chińskiej będą podlegać tej ustawie na równi z Chinczykami.

Po ogłoszeniu niniejszej ustawy władze ludowe poszczególnych rejonów opracują przepisy wykonawcze odnośnie przeprowadzenia reformy rolnej na podległych im terenach, operując się na ustawie oraz uwzględniając warunki miejscowe. Przepisy te z kolei są przedstawiane ludowym władzom większych okręgów administracyjnych (lub komitetom wojskowo-administracyjnym) i po zatwierdzeniu wprowadzane w życie. Przepisy te przesyłane są również Państwowej Radzie Administracyjnej Centralnego Rządu Ludowego w celu ich rejestracji.

Wobec tego, że Nr 11 Gospodarki Planowej został opracowany w okresie poprzedzającym reformę walutową, zawarte w nim wartości ceny itp., podane są w starej walucie.

ERRATA

W numerze 10, w artykule mgr. St. Kurowskiego p.t. Sześćioletni plan budownictwa na str. 529 wiersz 27 od góry powinno być: „rok 1955“ oraz na str. 532 wiersz 17 od dołu — w nawiasie powinno być: „nakładowi pracy uprzedmiotowionej“.

„GOSPODARKA PLANOWA“ Miesięcznik. Organ PKPG.

Wydawca: P. P. W. „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze“.

Redaguje: Kolegium Redakcyjne.

Adres Redakcji: Warszawa, Pl. Trzech Krzyży 5, tel. 850-74.

Adres Administracji: Warszawa, ulica Poznańska 15.

Prenumerata i kolportaż PKP „Ruch“ — Warszawa, ul. Srebrna 12, tel. 871-80.

Konto w PKO I-4831.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi: kwartalnie zł 22,50.

—; półrocznie zł 45, —; rocznie zł 90, —

Cena numeru pojedynczego 7,50 zł.
